

**Uddrag af Erik Eriksens dagbog
for årene
1913 til 1936.**

Forord	5
1913.....	6
Nybølmark den 27. marts 1913.....	6
Kære herr Gregersen.....	6
Nybøl mark den 30 marts 1913.....	7
Nybøl Mark den 15. april 1913.	9
Et indlæg til "Vennelyst".....	11
De danske gymnaster.....	13
En sang skrevet i sommeren 1910 på Pølmark.....	14
Jomfru Maria.....	15
Nybøl Mark den 22. juli 1913.....	17
Mens stormen raser.....	19
Hvem kaster den første sten.....	20
Nybøl mark i august 1913.....	23
Opgaven.....	25
Nybøl mark den 26. okt. 1913.....	26
1914.....	27
Korinth Landbrugsskole i februar 1914.....	27
Korinth den 19-3-1914.....	29
Nybøl Mark den 6. november 1914.....	31
Den 9. november.....	33
Søndagen den 22. november.....	35
1915.....	36
Nybøl Mark påbegyndt den 22-1-1915.....	36
Nybøl mark den 31. januar 1915.....	38
Til Signes og Peters bryllup, marts 1915.....	40
Nybøl mark den 7. maj 1915.....	42
Et brev fra Svendborg Amtssygehus til Agnete og min broder 2. maj 1914.....	44
Nybøl mark den 30. maj 1915.....	48
Nybøl mark den 16. juni 1915.....	49
Nybøl mark den 30. maj 1915.....	50
Nybøl mark den 4. juli 1915.....	51
Nybøl mark den 8. august 1915.....	54
Nybøl mark den 1. 2. 16.....	56
1916.....	57
Nybøl mark den 10. juni 1916.....	57
Egegård den 11. - 1. - 25.....	58
Nybøl mark den 21. - 2. - 16.....	59
1917.....	61
Egegård den 26. august 1917.....	61
Et brev til Sigrids fødselsdag 6. - 1. - 18.....	62
1918.....	63
Udkast til en tale ved Simeon Sørensen bryllup i Hajstrup den 6. april 1918.....	63
1920.....	64
Udkast til foredrag holdt ved Generalforsamlingen i vor ungdomsforening i februar 1920. ...	64
1921.....	67
Nogle ord ved juletræet i vor ungdomsforening 2. - 1. - 21.....	67

Indledningen til Valdemarsfesten på Lindsbjerg Starup hede den 15. - 6-1921.....	69
1923	70
En tale holdt ved Helgas bryllup den 3. maj 1923	70
1924	71
Ord der blev talt ved faders bære.....	71
1925	73
Nytårsdag 1925.....	73
Egegård den 25. marts 1925	75
En uddybelse af artiklen: "Påske", skrevet af Thyge Thygesen i Dansk Ungdom nr. 15.....	77
Egegård den 4. - 5. - 25.....	79
Lyssyn: En artikel til dagbladet som modvægt mod alt sortseeri i tiden høsten 1925.....	81
1927	83
Brunbjerg den 6/12-27.....	83
Julebrev sendt til Frede Hedelund 1927.....	85
1930	86
En tale holdt for ungdommen ved afstemningsfesten i Hyrup på 10 årsdagen 1930.....	86
Ungdomsarbejdet.....	88
1928	90
Brunbjerg den 5. - 8. - 28.....	90
Julen 1928.....	91
1929	92
Søndag den 20 januar 1929.	92
Søndag den 17 februar 1929.....	93
Menighedsmødet i Vedsted okt 1928.....	94
1930	96
Høsttanker okt. 1930.....	96
Tvungen værnepligt. 21/12, 30.....	97
Juledag 1930	98
1931	99
Et brev til pastor Blichfeldt d. 10. /2. - 31.	99
Brev til Jørgen Larsen i Syd øst Afrika 24. / 6. - 31.....	100
Julebrev til Klara Andersen 1931.....	102
1932	103
Påskedag 1932.....	103
Brev til Knud og Johanne Hedelund.	104
Brunbjerg den 25. 9. 1932.....	106
Åbent brev til pastor F. Smith.....	108
Svar pastor Smith.....	109
1934	111
Brev til Kristensen Killemoose. 22. - 10. - 34.....	111
1935	112
Brev til pastor Rydal.....	112
Påskebrev til Hedelunds	114
Brunbjerg 1. pinsedag 9. juni 1935.....	115
Brev til højskolebladet den 1. - 10. 35.....	117
En artikel til menighedsbladet d. 26. - 10. - 35.....	119
Ind under jul 1935.....	120
Juletanker i et brev til pastor Rydahl d. 21. - 12. - 35.....	122

2 den juledag 1935.....	123
1936.....	125
Brunbjerg d. 29. - 3-36.....	125

Forord

Det følgende er en afskrift af fars dagbøger.

Far skrev mange af sine dagbøger som breve til andre, ofte kendte personligheder, som han havde mødt til møder rundt omkring i landet. De havde sat nogle tanker i gang, og så syntes han, at de skulle være med i den tankevirksomhed, som de var årsag til.

Derfor er det ikke dagbøger i egentlig forstand. Det er nærmere end form essays. Jeg vil så vidt det er mulig ikke foretage ændringer i teksten, kun hvor det er nødvendig for at det kan give en mening. der er jo tale om en slags kladde, og mange mangler der dele af en sætning. Jeg har tilføjet det manglende, og jeg har selvfølgelig forsøgt at blive i den ånd og tid hvori det er skrevet.

Erik Eriksen, Lundeborg 1994.

1913

Nybølmark den 27. marts 1913.

Kære Vilh. Gregersen. De må undskylde når jeg "belaster" Dem med et brev igen og desforuden fremkommer med en bøn, men jeg har nu så god tro til Dem, og De vil også opfylde min bøn, når De bare har tid.

Jeg ville hã sendt Dem et brev midt i vinteren hjerte, om jeg kunne tale således om vinteren i år, ti meget hårdt hjerte havde den ikke. Den gang gjaldt det intet mindre end at lave os en sang, om De ellers viljen havde.

Jeg synes vi har så uendelig stor sangskat og mange syngende forskellige årstiders pris, men aldrig har vi een, der synger vinterens pris, det kan måske siges, der er heller ikke meget at prise hos den, - men det er der nu alligevel, blot man vil knappe øjnene op.

Som nu, når det er rigtig høj klar frost sådan, at den rigtig bider, og man skal ind i den til et arbejde i skoven eller på marken, ja så kan der komme øjeblikke over os unge, da vi havde den største lyst til at slå et hovedspring eller kraftspring, livsmodet kan formelig strutte ud af ærmehullerne på en.

Når man sådan er oppe på "bølgenes toppe", da vil man tit udtømme hele sit væsens liv som det forefindes i det øjeblik i en sang, blot man havde en der passede til naturomgivelserne, ti det kan jo være dem, der har fremkaldt sindsforandringerne.

Når det samme gør sig gældende i våren, da er det ikke så vanskeligt for en, ti vårens er der mange der har besunget, men indtil nu, har jeg helt mistet en god vintersang. Har De sådanne? Eller kan De ikke lave os en til næste vinter.

Kære herr Gregersen.

Tak for Deres: " Stær på grenen". Jeg spørger den tit nu i denne tid, når den slår sine triller om morgen og det hagler og sner i samme nu, hvad den egentlig mener med denne sin trodsige sang mod vinteren, som det til tider næsten tar sig ud som.

Men den lille skælm slår ufortrødent sine triller videre, som om den ville sige . Jeg ler ad hele den kloge flok, og venter trolig den kommer nok. Må jeg nu ikke bede Dem om et par vårsange til, når De har nogle med tekst og tone til på et og samme ark.

Den anden fik jeg lært oppe på forsamlingsgården Sundeved sammen med flere unge, og nu går vi og nynner på den.

De ved vist selv bedst, hvilke det skal være. Der er allerede en hel del af dem i den "blå sangbog", så måske det må være nogle af de nyeste.

Så vil jeg på forhånd takke for dem der kommer, ti jeg tvivler ikke på at dem kommer nogle.

Med venlig hilsen

fra
E. E.

Nybøl mark den 30 marts 1913.

Guds ånd tar helst til orde
den dag som herren gjorde.

Hvor har jeg nu oplevet en velsignelsesrig påske hvad Gud fader gav mig ved nadverbordet på 1. påskedag, det bliver til en fortsættelse søndagen efter, da klarlægger han mig det hele, som jeg fik, men ikke forstod til fulde den dag, hvor er dog Gud langmodig, han venter og venter på en, han kommer måske, og har et ord at sige, der man udebliver. Gud fader går mangel gang forgæves til os og dog ophører han ikke med sin kalden.

Hvor mangel gang er jeg ikke gået forgæves til Herrens bord, og er altid gået derfra med et suk, aldrig med en livsalig fred i mit hjerte, jeg har nu for første gang hørt Jesus tale til mig ved nadverbordet, den dag fik jeg for første gang mine synder forladt af Jesus. Jeg hørte Jesus tale til mig. Hvilken fred har jeg nu ikke i mit hjerte.

Det at há vished i sit hjerte, at Jesus har forladt en sine synder hvilken dejlig fred. Her følte jeg ved nadverbordet, mere en præstens tomme ensformige ord: " I Jesu navn dine synder er dig forladte". _ det var Jesus der talte, i hans ord, han var blot redskabet, jeg hørte ikke præsten tale ordene. De lød med en vægten en egen inderlighed, der var præstens stemme fremmed. Jeg så Jesus i det øjeblik, og så lød de fra ham igennem præsten.

Nu forstår jeg først ordene af Jesu mund: "Hvad Gud har givet mig, det giver jeg igen til eder. " Hvem I forlader synderne, dem ere de forladte, men hvem I beholde dem, dem ere de beholdte: Jeg Troede ikke, at man skulle forstå dem så bogstaveligt, men nu ser jeg det: Jesus taler nu efter sin opstandelse altid lige frem, ordknap er han, men hans ord de er så klare og kan ikke misforstås.

Jesus giver sig selv til apostlene de, kommer til at eje ham fuldt og helt, og det er jo ham de forkynder ikke dem selv, eller en lære, nej det er livet, de lærer omkring Jesus og igennem ham Gud, får man lige så fuldt nu I vore dage end i hine dage igennem Jesus selv, ti det er jo Jesus der forkynder sig igennem hans tjenere i nutiden.

Ja i Jesus navn, kan vi forlade en hver sin synd, når han til fulde angrer den. Der lyder suk over den og han kan afkaste den, da kan man give ham hjælp til selvhjælp, da kan han få Guds hjælp til helt at døde den, da kan Herrens tjenere i Jesus navn, forlade enhver sin synd, men man kan også lade dem beholde den.

Når man som en sand kristen ser en synd hos et medmenneske, og han ikke vil angre den, da kan man give ham den selvansvarlighed, han må beholde den som en synd, og da først vil den ramme ham som synd, når man ikke vil tage den fra ham, han skal angre og gøre bod for den, da først kan den forlade ham.

O dejlige oplevelse i himmerige, hvor forjættelse følger på forjættelse og de bliver opfyldte, når man bare er tro i lidet, og da føler man at man sættes over mere, men i denne gave ligger der en svær opgave, altid at bevogte ens betroede talenter, og når man får hver efter sin ævne, ja da bliver kravene større til en, da kan man ikke nøjes med at give det fra sig, man har gjort hidtil.

Ak gid jeg måtte kunne indføre af det mit hjerte higer og brænder efter, gid det måtte blive virkelighed i mit liv og over for mine omgivelser, så det lever der, da forbliver hele kristendommen ikke kun en lære, men den leves aldrig i virkeligheden, da var det bedre, om jeg aldrig havde kendt kristendommen, ti igennem mit liv skulle jeg jo da vise verden, at det

ikke var en køn lære for mig, men noget, der blev til en virkelighed, ja deri ligger opgaven for os og for mig.
Ungdom og læsning.

Når Herr Svenson mener at kunne læse det ud af mit indlæg i Samvirke, at den selvarbejdende ungdom ikke duer, så er en fejltagelse. Det skulle jeg være den sidste til at påstå, dertil taler kendsgerningerne et alt for tydeligt sprog. Vi behøver blot at se hen til vore fædre, det være sig på hvad område det så end er, hvis de ikke havde optaget et alvorligt selvstudium for derigennem at rodfæste det de fik igennem foredrag, så var de aldrig nået hen til det, de nu er.

Den "selvarbejdende ungdom" har meget fastere grund at stå på, de kan selv arbejde videre, - men for at få den så vidt, må forudsætninger først være der. Og det er det, jeg mener, de ikke er hos vore unge, det er de færreste, der fuldt udbytte af læsning; og derfor er det efter mine anskuelser lidt for tidligt at slå så meget til lyd for læsning, jeg tror det levende ord, må indtage den første plads en tid lang endnu.

Men som jeg skriver i mit indlæg i Samvirke og som Herr Svenson har overset, den der er i besiddelse af lidt mere fatteevne, og har lidt dybere indsigt i livets spørgsmål.

De vil ikke blive mærkede af enkelte foredrag, men må ty hen til bogen for derigennem få horisonten og synskredsen udvidet; og om dem, tror jeg også, at de vil tage fat helt af dem selv.

Når Herr Svenson mener, at jeg ville til at slå til lyd for H. Ibsen værker, at mit indlæg skulle være en lille anvisning eller anmeldelse for dem er det en lille misforståelse.

Jeg ville blot anføre Ibsens bøgers indhold, som en slags målestok for, hvor meget vi unge kunne fatte, Jeg spørger jo blandt, "hvem der kan fatte dem", forstå dem, forstå tanker med de personer, som der fremføres.

Et er at kunne fatte, forstå dem, få meningen ud af dem, men et andet er, om det interesserer dem, så de kan blive fortrolige med bogen og dens indhold, så de kan kalde den deres igen, og om de sympatiserer med hans livssyn og livsanskuelser, og om de ser på livet under den samme synsvinkel som ham.

De to måder at læse bogen på er meget forskellige, det var især det første, jeg ville benytte Ibsens bøger til, som en slags målestok for hvor svære og tungt fordøjelige, vi unge kunne tåle at have bøger.

Men tak Herr Svenson for deres anvisninger på alle de gode bøger. Her er måske et felt, hvor vi alle kan tage fat.

Så lad da alle unge hænge i med læsning, så Herr Svenson ikke kan komme med samme Beklagelse til næste vinter.

Lad os gøre hans ord til skamme, det vil han måske glæde sig mest over.

Nybøl Mark den 15. april 1913.

Brev til Peder J. Gads forlovelse.

Min kære ven, jeg begynder vel temmelig intimt, når jeg straks vil overføre din forlovelse på en åndelig grund og lykønske dig, der ud fra ; men du kender mig jo, og ved hvad der mest ligger mig på sinde.

Til lykke da min kæreste ven, mere er der ikke af denne pose, ti de fleste vil vistnok fortælle dig om dette ønskes mening fra denne side, de vil vist væve frem og tilbage, om alt det gode de ønsker jer.

Jeg begynder nu på min måde. Atter har jeg fået en bøn opfyldt, jeg siger, atter, ti jeg har fået mange flere end den, men det er min den sidste; åh hver er det dejligt, sådan at opleve det, at ens bønner bliver bønne hørt, tit ser man jo aldrig frugter af sine bønner, så kan den tanke trænge sig frem, at ens bønneliv ikke er i de rette gænger; men her hos dig har jeg en bønne hørelse.

Jeg har altid haft dig og din fremtid indbefattet i mine bønner, at du måtte få dig en livsledsager; - og nu har jeg jo bønne hørelsen ikke sandt, mange ville måske sige, ja vel de fleste, tror du nu din bøn frugter, mener du ikke at Peder Gad havde fået sig en kæreste, om du havde undladt at bede. Det kan der tales om frem og tilbage om ens bønner har indvirkning på Gud, og om man gennem sine bønner har en hånd med i styrelsen.

Jeg tror det nu, så lad de andre tro det modsatte, man kan lige frem trygle og bede så længe til han give efter, ti man får, hvad man beder, om man så havde fået det, uden bøn tror jeg ikke, ti da var man ikke klar til at modtage det, men netop igennem sine bønners frembringelse for Guds trone, lutres de og de slibes og files til, det urene forsvinder, når man beder i Jesu navn, da tager han jo bønne op, og gør han det, da må alt det urene forsvinde, som klæber til bønne, ti i den skikkelse kan den ikke komme frem for Gud, men alt mens den så renses og lutres, beder vi den jo, og man mærker selv, at der foregår en forvandling med den, som den var til at begynde med, kunne den ikke komme frem, men nu kan den snart, mennesket i os undergår også en forandring, ti det er jo med hele sit væsen det fremsætter bønne, og det blive ivel kærlig påvirket af den bøn som det fører frem.

Når vi beder i Jesu navn, kan Jesu tage bønne op og føre den frem, og nu vil Gud aldrig kunne modstå en sådan bønnens magt, ti hvad som helst I bede faderen om i mit navn, det vil han give eder, se det er forjættelsen. - Sig så ikke, at vi ingen indvirken har på Gud med vore bønner, jo vi kan få, hvad som helst vi vil, når vi blot beder i Jesu navn.

Det er jo Jesus eller Gud fader, den treenige Gud der lod afstedkomme en trang i menneskebrystet til at bede og har fået vakt denne trang til live, så vi begynder at bede, så må de igen tage bønne op og rense den.

For i den syndige skikkelse, som vi fremsætter den, kan den umulig komme frem for Guds åsyn; men er den undergået denne forvandringsproces, så er vort eget sjæleliv kommen ind under bønnens magt, og næste gang vi fremsætter bønner, da er vi mere skikkede til at se om det er i Jesus navn vi bede, ti kun bønner, som Jesus kan være glad for, dem er det vi får bønne hørelse på, og får vi ikke den med det samme, ja da må vi tro, at Jesus kender os bedre end vi gør selv, og han ved hvad der tjener til vort bedste, så vi er måske ikke egnede til at modtage gaven, fordi vi må bede oprigtig om den, er det ikke sagt, at bønne hørelsen skal komme med det samme.

Min kære Peder den bøn, jeg der har fremført om dig for Guds trone, jo det har været en bøn i Jesu navn, den har Jesus været glad for, den har han taget med frem for Gud fader. Jeg ved

nok nu, at første gang jeg bad for dig, at du måtte finde dig en livsledsager, da havde bønnen en anden skikkelse end nu, men så var det jeg måtte lave om ved den,

jeg kunne ikke blive ved med at bede som i begyndelsen, så da er det Jesus har dannet på den, og så er den kommet frem for Gud i den skikkelse, som den nu kom til sidst, ja da har han ikke kunnet modstå den, lad så verden sige- der gives ingen bønghørelse på bønner, men vi to siger jo, ikke sandt min kære ven.

Men nu må du også vide, at når man får bønghørelse på sine bønner, så er det man får, også en Guds Gave, se din Signe Lyk er dig en Guds gave, " VOGT DIN SKØNNE BETROEDE SKAT "- det sagde Paulus til Timotheus, nu siger Jesus det til dig, " O Peder vogt din skønne betroede skat".

Lad den agtelse, hvormed du står over for en hver Guds gave, ikke tabe i dybde over for hende, så hun må få dig til at bære de frugter, som nu en Guds gave gør krav på skal bæres, ja gid hun måtte kunne åbne de livsmuligheder, der ligger gemt i det bryst, så hun måtte kunne føre dig frem til en manddomsgerning, ja hun skal være din valkyrie Peder, det er det hun skal være - en hjemmets valkyrie, hun skal ikke føre dig frem igennem flammende ord og lynende blik, - nej kærligheden skal være drivfjederen inden for jert samliv, så du må kunne udbryde med Grundtvig

O, Kærlighed selv
du rolige kilde til kræfternes elv.

Din egen hengivne ven
E. Eriksen Nybøl Mark den 19. maj 1913.

Et indlæg til "Vennelyst".

Så nu har jeg det kære "Vennelyst" igen, og hvad jeg lovede sidst, det holder jeg forvist, nemlig at skrive om forholdene herved. Ja denne gang kan jeg ikke andet, ti intet ligger mig så meget nær, som den sidste store begivenhed; - nemlig valget:

Ja vi har jo alle været stævnet til valg henede, og I skal jo også have valg hjem hos jer i år. Men hvilken forskel på valg. Denne gang er hele valgkampagnen rykket mig så nær på livet, for jeg kunne selv komme med som vælger.

Hvor har vi noget stort at samles om i forhold til eders parti krige. Ja jeg havde næsten sagt for meget nu, Johannes Alsing, men misforstå mig ikke. I kan kun dårlig forestille jer, hvad det er som besjæler os, og hvorledes det kan optage en lige ned til hjertedybderne.

I må misunde os, ti I har intet af sådanne store spørgsmål at samles om, ja undtagen forsvarssagen og over for den, er der endda mange som er lunkne.

Her føres ingen kamp mellem partier, men det er nation mod nation eller rettere to kulturer, som her mødes, dansk og tysk, en kulturkamp er det som bliver udkæmpet her, og hvem sejrer, ja svaret er nu givet.

Det er med en anderledes alvor, at kampen her optages, og her vokser man under kampen, her føler man kraften vokse i en, den højner et menneske, den adler ham, som kæmper, men hvad gør en partikamp, ja jeg kunne fristes til at sige at forårsager et krafttab den danske befolkning, igennem den politiske kamp, som føres inden for landets grænser, vokser der ikke noget godt.

Folket i dets helhed lider et krafttab den ene gang efter den anden, jo mere det kastes ud i kampen, men hos os er det omvendt, det samler for det første, hvor der hjemme hos eder spreder.

Kampen giver impulser, hos os der bringes følelseslivet i frodig vækst og trivsel alle steder, det giver sig udslag i offervilje til alle formål. Vi må klare os selv, er henvist til os selv og jeg kunne næsten fristes til at sige, at det kun er godt.

For vi har den samme arvesynd henede, som I har derhjemme, mageligheden; når de ikke træder en over tærerne, så det gør ondt så man indretter sig til forsvar, da er man altid tilbøjelig til at tænke", det går nok".

Jeg kunne ønske jer alle i "Vennelyst", at I havde deltaget i aftensammenkomsten efter valget den 16. maj.

Ja jeg håber, at du har gjort det Hans Trier. Aldrig ville I føle en større jubel, en mere sand glæde en sådan en aften, ja den lader sig slet ikke beskrive, men den må opleves den må føles.

Det nytter nu aldrig tyskerne med al deres kraftanstrengelser, ti de er og bliver fremmede for os. Deres kultur, ja om de endda kom med den, men det er kun vold de kører op med mod os, vi kan aldrig tilegne os deres kultur. Det er imod vores kultur, vi kunne vel være forstående over deres, men gøre den til vores, så vi kan sige, det er en del af os, det er noget vi aldrig kan. Tyskheden og tyskernes særpræg har så lidt tilfælles med dansk og dansk særpræg.

Der skulle ligefrem ske brud på ens følelsesliv, om man blev tysk, på ens sjæle- og hjerteliv, ti det er nu tilpasset dansk åndsliv, vi har for meget at miste til at blive tysk.

En mand, der lever dansk fra barndommen af har først sine barndoms minder at miste, ja han bliver rodløs med det samme, vi mister vort særpræg vort sprog, der er en Guds gave til hvert folk, til en hver nation, vi måtte kaste vrag på alt som Gud har givet os som folk, en mand der lever med i dansk åndsliv har alt det at miste, og med det følger tabet af dansk digtning, litteratur.

Alt hvad der kendetegner en dansker har vi at miste, hvis vi blev tysk. Vi kan ikke blive tysk vi mister alt, ja vi mister os selv. Den plan som Gud har tiltænkt vort liv, som et dansk folk kuldkastede vi. Gudsplanen med vort liv som folk brød vi staven over. Tro I ikke, det ville hævne sig på os. Når vi mister kilden, hvorfra livskraften tilflyder et folk, da har vi dømt os selv til døden.

Ja overgiver et folk sig fejlt, da rådner folket, - "men aldrig kan et folk forgå, som ikke vil det selv".

Nu har jeg vel ellers talt nok om det, nu kommer et par småtræk fra valget, som er så morsomme, at de må med.

Nede i Gråsten har tyskerne nu sejret i 35 år i alle 3 klasser, men denne gang var de ikke sikker i deres sag. Der er spænding på kan I tro, hvor det står sådan lige på vippen. Snart lyder en dansk vælgers navn, snart er det en der vil stemme tysk, på begge sider, er de nu klare over hvem der har de fleste stemmer, så bliver stemmerne talt sammen, og det viser sig, at der må være omvalg.

Tyskerne kan ikke få nok, danskerne vil nu rykke dem helt ind på livet og det i to klaser endda, i tredje og anden, i anden er der 18 mod 18, der skal nu være lodtrækning.

Den tyske valgforstander skal nu trække lod, der er to lodsedler på danske valgmænd og to på tyske. - først trak han en dansk lodseddel, - da fortrak brynene sig allerede.

Så skulle han trække igen, - også denne gang trak han en dansk seddel, men da kan det nok være at hele ansigtet fortrak sig: "Verflugt noch mal", udbrød han og smed alle kortene hen ad bordet. I tredje klasse var der jo omvalg og nu var mange af arbejderne imidlertid gået hjem til deres arbejde, nu var det om at få dem hentet i en fart, ti der var kun ganske kort frist.

Tyskerne løb ud i byen og lejede køretøj, men danskerne havde læge Nielsen, der tog sin bil og fattede forbi alle tyske køretøjer og var overlæst af arbejdere og enden blev, at tyskerne kom for silde og danskerne vandt også tredje klasse. Ja I kan tro, så er der fest, ah hvor kan man blive glad over sådan en sejr og takke Gud for den.

De danske gymnaster.

skrevet den 2. juni 1913.

I denne tid hæver der sig stærke ryster mod danske gymnaster, der vil tage til Leipzig; og det kun med rette, men en lille oplysning kunne vist nok være på sin plads.

Der er vist ikke så få, der forveksler Parisergymnasterne som blev udviste hernede og så det hold, som nu rejser til Leipzig, mange tror at det er et og samme hold, men dette er en stor fejltagelse.

Holdene har slet ikke noget med hinanden at gøre, og det skal siges til Parisergymnasternes ære, at de står harmfyldte over for dem, som nu agter at tage af sted; de billiger på ingen måde deres handling og jeg tror heller ikke, at de danske gymnaster i sin helhed gør det, men ligefuldt vil de af sted.

Man kommer nu let til at tænke over hvad bevæggrundene er hos de forskellige hold for deres rejser.

Parisergymnasterne vidste jo på forhånd, at der ville opstå uro, men derfor lod de sig ikke kyse, de risikerede at blive udvist, men heller ikke det afskrækkede dem, bevæggrundene for at de tog herved bundede dybere i dem, end skrækken for at blive udvist.

Det var nok kærligheden der var drivfjederen, den lå dybest nede og den formåede ingen magt at udrydde.

Nu havde de været ude og vist deres gymnastik omkring i fremmede lande, vist hvad danske gymnaster formår, men et ønske havde de endnu tilbage, at vise deres fraskilte brødre, hvad sønner af det gamle moderland endnu kunne fostre. Det var ikke for at vinde ære og berømmelse at de tog herved, det var de allerede blevet overvældet med, men i deres lykke, glemte de ikke at vise deres brødre, hvad de havde vist i fremmede lande.

Men nu Leipzigerholdet, det kan da ikke være kærlighed til tyskerne der driver dem, så lad dem bare fare og gid de aldrig ville komme tilbage. Jeg tror snarere, at det er ærgerrighed efter at komme ud og høste ære og berømmelse. Men hvilken himmelvid forskel på bevæggrunde, kærlighed - ærgerrighed.

Ja, jeg kunne ønske, at Leipzigerholdet alle til hobe blev smidt på porten det fortjente de. Deres brødre er bleven smidt ud af den store mand, der mod syd og kort tid efter tager de mod indbydelse af samme mand, der smed deres brødre på porten, de har ikke spor af taktfølelse, ingen solidaritetsfølelse, gid de havde noget af den prøjsiske militærtaktik: En for alle og alle for en.

Men det at stå last og brast kender de ikke. Når man nu ser til nordmændene, hvorledes de tager på sagen efter at deres " løjtnant" er bleven udvist, og så danskerne, efter at gymnasterne er blev udviste. Norge boykotter, men Danmark tager med fremstrakte hænder mod en indbydelse af samme mand, der for kort tid siden smed dem på porten.

Til slut en tak til Parisergymnasterne, der trods alt tog herved, det var en kærlighedsytring fra den danske ungdom til os hernede, der længe vil blive mindet med glæde. . Og gid så skamrødmændene må slå Leipzigerholdet i ansigtet overalt, hvor det viser sig.

En sang skrevet i sommeren 1910 på Pølmark.

Den kamp som tiden fører
vil rive med sig alt
og hvad er her at gøre,
hvis ej der bliver kaldt
på folkets svundne stordid
på ædle fædres dåd
- det vil en sommer give en lys og dejlig vår.
Ja lad os fremad ile
til dåd og manddomsværk.
Ja, lad os hvæsse pile
og bygge muren stærk
da vil når dagen kommer
og alle har stået fast
det bliver herlig sommer
som ej dør bort i hast.
Vi elsker dog hver have
hver mosbegroet eng.
Ja alt - alt er Gudsgave,
selv sneens hvide eng
Vi elsker droslens fløjten
og svalens ville flugt
og træerne bag højen
med høstens gyldne frugt.
Ja lad os åbne øre
for vingede ord
og lad en gang os prøve
at værne om vor jord
og lad os løfte flaget
vi fik i fædrearv,
da vil det, når det dages
det tjen til bort tarv.
Se solen stråler spiller
på dugens perler små
de vugges og de trilles
af havets bølger blå
De titter gennem ruden
til mandens unge viv
og rør de farver kinden
og vækker alt til live lærken den så synge
som den i livet så
at bag hver livets aften
der vinker der er en vår.
Den vil os gerne lære
at sangen den skal være
vor bærekraft i livet
som den er det for den.

Jomfru Maria

Skrevet den 2/7 1913.

Når der nu skulle siges noget om Jomfru Maria, så er jeg vist næppe den rigtige til at føre det frem. Det hele vil vist blive så underligt kejtet og intetsigende, ti denne bog fortjener i sandhed en lang bedre ros og anmeldelse end jeg magter at give den.

For mig står denne bog, som en af dem jeg helst vil undlade at føre frem til offentlig diskussion, det er denne bog meget for god og fin til. Hvad den har bragt mig til mit hjerteliv, er mig endnu helt ufatteligt, og som sådan, som hjerteføde, vil jeg helst gemme den bort for omverdenen, at ingen skal se den, og tage den fra mig, den vil jeg vogte over, som en betroet skat.

Den har sådan pløjet min hjerteager, så der er dybe furer i den, og efter den bearbejdelse, som bogen har gjort, er mit sind blevet blødt. Hjertestrengene er blevet bedre stemte, så nu kan der spilles på dem.

Når jeg i denne tid sidder i kirken, da har jeg et udbytte af prædiken, som kun sjældent, og det kan jeg takke "Jomfru Maria" for. Det var denne, som gjorde den første gerning, og så endnu et: "Jomfru Maria har udfyldt et stort tomt rum hos mig."

Der har altid ligesom svævet et mysterium om Jomfru Marias skikkelse over hendes fortid, og i den tid hun bad Jesus minde sit hjerte. Biblen har aldrig berørt det, som lever i hende, undtagen den barnlige enfold og ydmyghed, det er måske også kun det, der er fremdraget i bogen, men Jakob Knudsen har nu iklædt disse to egenskaber en kvinde, han har formet en kvinde ud af dette, og ladet kvinden leve sit liv derefter, det synes mig er forskellen.

I biblen har vi først kvinden og så disse to sjælestyrker, men mere fortælles der os ikke, men her har vi kvinden der har levet sit liv, og formet det efter disse to sjælestyrker, barnlig enfold og ydmyghed. Og nu kan jeg forstå, at denne kvinde kunne føde en frelser til verden.

Det kunne næsten se ud, som om jeg stillede Jakob Knudsens bog højere end biblen. Det gør jeg på ingen måde, her må I ikke misforstå mig. Men denne bog hjælper os til at interesse os mere for bøgernes bog, den viser os kun en lille bitte side af, hvad denne store bog rummer i sig. Jeg står nu med meget mere ærefrygt over for den fortælling om Jesu fødsel, og derfor skal Jakob Knudsen have min dybtfølte tak, men også en tak til Dem Pastor Eriksen, fordi de læste den for os.

Her kunne man straks føle, at De læste med forståelse, og de gav os tillige hjælp til forståelse, hvis jeg havde læst den selv, tvivler jeg på, at jeg havde haft det udbytte af dem.

Her følte jeg tillige Deres store glæde over alt det skønne de havde fundet i den. Det er den slags oplæsning, der ligger lægger os bøgerne på hylden, men giver os stød og påmindelse til selv at tage bogen i hånden, og så senere at drage livsvisdommen ud af den.

Fordi denne bog nu således drev os til kirke, ja derhen, hvor vort hjerteliv kan blive mættet, så er og bliver denne bog en meningshedsbog, og som sådan vil den leve fra slægt og til slægt. Den vil aldrig blive gammel, fordi den er med til at vække evighedslængslerne i menneskehjertet. Igennem denne bog kan et søgende hjerte finde hen til Jesus vor frelser, derfor vil jeg på min hylde næst efter biblen sætte "Jomfru Maria".

Skrevet under mærke

E V.

Nybøl Mark den 22. juli 1913.

En oversigt over de bøger jeg har fået læst om sommeren på Nybøl Mark.

For at få en plan i læsningen, begyndte jeg først med en forfatter og det tilligemed en af vore egne nemlig "Nicolaj Svendsen", og så gik jeg videre og tog alle dem der har skrevet "Sønderjysk litteratur" Den første var "Hjemstavn" og senere "Mens stormen raser" den er skrevet under mærke "Broder Bojsen".

Hjemstavn er skrevet her fra Sundeved, og den omtaler også den dansk malerkunst skaber Ekkersberg, mest kun hans fødested Blåkrog.

Hovedpersonerne er pastor Frees Hansen og så en helstøbt personlighed blandt bønderne, han hed Hans Andersen Ture, Frees Hansen, der er statspræst, kan ikke fornægte sin nordslesvigernatur trods det, han har fået hele sin uddannelse nede på de tyske universiteter, han vil gerne rive sig løs fra sin fortid, og kun leve på det og af det, som den tyske teologiske uddannelse har givet ham.

Han korresponderer med en ven i Berlin om de to dragende magter i ham. Hans inderste væsen, hans natur kræver ham som en nordslesviger, men hans optugtelse drager ham over efter tyskernes lejr.

Denne dragen frem og tilbage, denne kamp i hans sind har forfatteren skildret på en udmærket måde. Da han nu har været i sit embede i nogen tid, bliver han kendt med beboerne der, og han føler snart, at bag det nordslesviske ydre banker der et varmt religiøst hjerte, også i dem som tyskerne anser for deres værste fjender, de har deres dybe personligheder, rodfæstet, som den er i en stærk og levende kristentro.

Han træffer nu ved et tilfælde sammen med datteren fra Turegård, og som hendes fader, er hun en helstøbt personlighed, hun er ikke som kvinder er flest, men med et vågent øje for den forbitrede kamp, som vi må føre hernede for vor helligste ret, er hendes væsen og karakter blevet præget af det, det er blevet stålsat hos hende, som hos andre slumrer i det ubevidste.

Alt det virker tiltalende på pastor Frees Hansen, men hans tyskernatur, som er blevet ham påduttet nede i Tyskland, forhindrer ham i at give sine sympatier frit løb overfor hende, han må med magt altid holde dem tilbage, når den melder sig, alligevel kræver hans inderste jeg en vis ret til at ville há et ord med i laget.

Her drages han nu frem og tilbage, men det stadige samvær med disse stovte mennesker, har en vis indflydelse på ham.

Hun har de samme tilbøjeligheder overfor ham, som har overfor hende. Præstens foresatte får nys om sagen, ikke at han har fattet kærlighed til en af sognets bedste danske døtre, men at han ser med mere venlige øjne på danskerne, end det efter deres skøn kan tillades.

Frees Hansen får en irettesættelse, og snart følger en anden bagefter, men dette, at han stadig bliver mindet om, at det er et led i kæden, der trækker maskineriet, det at ville omdanne danskerne til ægte præjsere, det harmes han over.

Han vil som ægte nordslesviger være en fri mand og det maskepi kan han ikke være med til. Så kommer der en frisk brise fra sønder og fører uvejr med for de danske sønderjyder. Det er først og fremmest førerne de vil til livs, og så gør de da også ejeren af Turegård til optant, nu er han blevet stækket på vingerne.

Han bliver stævnet en dag til amtsforstanderen, og får der at vide, at han er optant, men på den aldrende mand, virker det så hårdt, at han pludselig bliver syg og bukker under for sygdommen.

Al denne nød er præsten øjenvidne til, og nu har tyskerne fyldt bægeret til randen. Nu kan pastor Hansen ikke længere følge dem, ti deres fremgangsmåde bryder med sund sans og fornuft.

Kærligheden for sandhed og ret vinder sejr i Frees Hansen sind og tyskerne driver ham over i den danske lejr. Nu da han er blevet trolovet med datteren af Turegård, opgiver han sin prøjsiske statspræstgerning og overtager ledelsen af bedriften på gården, så nu bliver han lidt efter lidt danskerne præst, frimeninghedspræst.

Forfatteren har skildret disse personer mesterligt, især pastor Frees Hansen kamp med sig selv, inden han bliver sin natur og sit væsen tro, og slutter sig til det folk af vis rod har er vokset.

Mens stormen raser.

Denne bog skildrer det nye slægtled, som er ved at tage kampen op efter de gamle. Boj Jef, der er hovedpersonen, er søn af Søren Smidt, en sindig mand. Boj Jef's jævnaldrende er Niels Digmann.

Begge to er store grundejere. Fortællingen foregår ude på vestkysten, og der i den ellers døde egn, bliver Boj Jef en foregangsmand i ånden og håndens verden. Han vandrer i fædrenes spor, medens Niels Digmann, der hælder lidt til hjemmetyskernes, anskuelser mere og mere glider over til dem, og havner til sidst som domæneforpagter; men dermed har Niels også mistet fodfæste, han bliver mere og mere et vræg af et menneske, sin egen livstråd, har han skåret over, den som binder ham til hans folk, og i tyskerne rækker føler han sig alligevel ikke hjemme.

Boj Jef derimod henter livskraft og mod af sit folks levemåder, han vokser sig mere og mere sammen med dem. Nu opstår der en kamp i den ellers døde egn. Boj rører op i forholdene, og myndighederne kommer nu imellem, og snart går det løs med angiveri og udvisninger.

Boj er som før nævnt også en foregangsmand på de materielle og landbrugsmæssige områder, og på hans fædrenegård forgår der store forandringer, han må hævde et pengelån, som han får af et tysk pengeinstitut. Det får myndighederne nys om, og de foranlediger, at lånet opsiges fra instituttets side.

Myndighederne vil nu på denne måde se at komme ham til livs, men heller ikke det lykkes dem, thi op til Boj Jefs gård ligger der en anden, som ejes af Kjeld Godskesen, ham har myndighederne erklæret for optant, så Boj Jef fører tilsyn med denne gårds drift, samtidig med at han styrer sin egen.

Kjeld er temmelig velhavende, og hans hustru og datter har nu underrettet ham om, at Boj er i øjeblikke pengeforlegen. Nu opsiger Kjeld nogle penge, som han har stående i en dansk bank, og lader dem overføre til Boj Jefs gård, så Boj er reddet ud af den pengekrise. Boj og Kjelds datter Olga fatter nu kærlighed til hinanden, det fører til en forlovelse, og senere bliver de ægteviede af den danske frimenighedspræst. Her har Boj et sammenstød med sognets statspræst. Boj Jef forsvarer sig godt over for en sådan autoritet i teologien. Her skal jeg gengive nogle af Bos Udtalelser.

Her er nogle blanke sider i fars optegnelser. Han fortsætter med at gennemgå et par andre bøger.

Hvem kaster den første sten.

I begyndelse er denne bog lidt svær at fatte. Den begynder med en drøm. Der er symbol i denne drøm, den fører os tilbage til kong Erik og Abels tid, den viser os kampen om Sønderjylland fra ældgammel tid.

Den dreng, der oplever denne drøm bliver forskrækket af den, og den kommer til at sætte sit præg på ham, mens han vokser til. Han kommer til at hade alt, hvad der hedder krig, ja alt, hvad der kan få det dyriske frem i et menneske, hader han, men han gør det på sin vis. Han bliver student og teoretiker, så han kommer slet ikke til at bunde i virkeligheden, men betragter verden oppe fra sit lille kvistværelse.

Dette hans liv uden for verden, bliver til et liv uden rod i virkeligheden. Han foragter alt selvforsvar, for siger han. " Vi skal elske vore fjender, og gøre godt mod dem, som gør en ondt". Ja det er hans måde at tage det på, det grænser til det latterlige. Hans forældre dør meget tidlig, og han kommer vist nok i pleje hos en slægtning, gamle Henrik Rask, men denne Rask har sviget sit folk og gået over til Slesvig-Holstenismen. Dette påvirker ham.

Han påvirkes også af en gammel tante Klara, som han bor hos i København, mens hans studerer. Men han har en farbror Tade nede på Sundeved, som er retvendt, og han ved hvilken side han skal stå på, nu da krigen er ved at bryde ud, han er imidlertid for gammel til selv at deltage i den sidste kamp for Sønderjylland. Mens Erik Tade nu studerer i København, får han der en ven, en vis Tyge Gram, men mærkeligt nok er de to helt modsætninger til hinanden, og de tager mangan en hård kamp med hinanden.

Erik er stedse den, der holder sig tilbage fra alt, hvad der kan komme til at lugte eller ligne dyriske drifter, selv Svend Due forbander han, fordi der står

"et dårligt hoved havde han, men hjertet det var godt".

Var det godt, sagde han, at stå der på broen og slå folk ihjel. Meget heller skulle han have ladet sig slå ned, i stedet for at have så mange mord på sin samvittighed.

Derudfra belyses han helt godt, men man mærker, hvilken teoretiker han er. Lærersætninger har han nok af, men udfører dem, nej han bliver pænt siddende oppe på sit kvistværelse.

Tyge Gram derimod er en hel modsætning til ham. Han bunder dybt i dette liv og ved, at det gælder om at have blikket vendt opad, men samtidig se at udføre det her i livet, som han kan ønske at se tilbage på i sin livsaften.

Tyge Gram siger til Erik. Din verden er en tænkt, en lavet, ikke en virkelig verden. Som du sidder her, - det er ikke at leve, det er noget helt andet. Leve med alle dine sjælskræfter med hvert pulsslag i dit legeme. Lodde hver dybde i din natur, for at personligheden kan blive hamret sammen. Føle blodet bruse, hjertet krympe sig i glæde eller fortvivlelse, at se døden i øjnene, - ja, det er at leve.

Du har syge nerver Erik, du mangler evnen til at gribe dit eget liv. Må livet bare tage sit tag i dig, det ville jeg ønske; for du tager ikke dit ansvar op, du graver dit pund ned. Det er nemmere, - naturligvis er det nemmere. Drømmer, drømmer, det er et ansvar at leve.

Disse ord her er en kraftig tale fra en ven til en ven, her flirtes ikke mand og mand imellem, men Tyge siger ham den rene sandhed, om end den kan være hård. Erik krymper sig da også under disse manende ord, han føler at den bevægelse, som krigen i 64 fører med sig, er ved at rive ham vennen fra sig. Erik kender ikke mere sin tid, den er ved at løbe fra ham.

Tyge tager nu i krig og snart bliver det for ensomt for Erik der hjemme på det enlige kvistværrelse. Hvor lidt end Erik selv føler det, så har hans hjemstavns- og slægtsfølelse dog så meget tag i ham, at det driver ham ned til Slesvig igen, han ved ikke, hvorfor han rejser, men afsted må han.

Han tager nu hen til sin farbroder Hothers Tade og der møder han, mens den danske hær rømmer Danevirke, Tyge Gram, der er med i tilbagetoget, han har, ligesom alle andre, udstået umenneskelige lidelser, han bliver syg og bliver indlagt på Tades gård, hvor datteren plejer ham.

Det er en karakterstærk og ædel pige, som fatter godhed for Tyge, mens hun passer ham, men han er knap kommen sig, før han må med den øvrige hær op til Dybbøl. Men forelsket, som han er, kan han ikke undvære Signe, og han kommer da også velbeholden ind på Tades gård, om end den er i tyskernes magt. Erik selv er skinsyg på Tyge, for han er også blevet forelsket i Signe. Hans mærkelige sammensatte natur, får ham nu til at gøre et fejltrin, som han angreer dybt bagefter. Han går nemlig hen og angiver Tyge til den prøjsiske patrulje.

Da den først har fået nys om sagen, bliver der formelig indledt en jagt efter Tyge. Tyge selv får de nu ikke. Men efter krigsretten er den mand, som huser en dansker dømt til døden. Derfor tager de nu Hothers Tade med sig, skønt han ikke ved, at Tyge befinder sig på gården. Erik har kun lige fået sine ord over læben, før han angreer dem, men det er for sent, og nu kommer han i et forfærdeligt sjælsoprør, da det er ham, der er skyld i Hothers død.

Medens de fører Hother Tade bort bliver, der posteret skildvagter rundt om gården, for at ingen skal undvige, men Erik, han ikke får ro for sin samvittighed, og nu da det begynder at blive mørkt fattede han en plan. Han ville nu sone begges skyld, - bedstefaderens og sin egen. Hvad havde han gjort mod Tade og hvad havde han gjort mod Tyge.

Al selvvisk dødsangst var nu som blæst bort fra hans sjæl. Det "der var større en ham selv", var nu kommet og fordrede lydighed, " så han måtte uværgelig lystre".

Han svang sig nu ud af vinduet da posten vendte ham ryggen, men i næste øjeblik skød posten på et par gange, men Erik sansede ingen ting, for ham var målet nu den vogn, som kørte oppe ved bækken, hvor Tade sad bagbundet.

Eriks følelse og hans overbevisning var altid gået hver sin vej. De kunne aldrig enes, de sled i ham hver til sin kant, og deraf kom spaltningen og halvheden i hans natur.

Slægtsfølelsen hjemstavnsfølelsen sad fast og ubrydelig i ham.

Den var de evigt springende kildevæld, der bestandig kom hans erkendelse på tværs, og overbevisningen gik uden om den, som et ømt og farligt punkt der ikke tålte at blive rørt ved.

Hjemkærlighedens retskrav og retsbevidsthed, var han endelig i sin store anger nået ind til. Erik nåede imidlertid vognen, og skar Tades bånd over, så han hoppede bag af vognen, soldaterne sad og sov overanstrengte af de lange marcher. Da Tade bøjede sig over Erik, som var faldet omkuld, følte han det varme blod på sine hænder, og nu kunne Tade se, at Erik endnu var den samme danske dreng, da det endelig kom til stykket. Tyge Gram kom til efter at de havde ryddet gården for de tyske vagtposter, men da havde Erik udstridt, men der lå et fint lille smil om hans læber. Kærligheden havde været stærkere end døden.

Denne bog viser os en students hjemmetyske Slesvig-Holstenske anskuelser og hans kamp med dem, han måtte føre kampen med dem de blev aldrig hans egne, ti de gik på trods af

hans slægts- og hjemstavnsfølelse, og dem kunne han ikke skubbe til side, og lukke ud af sit hjerte så de døde, de krævede deres ret.

Bogen er skrevet i 1906 af Laura Kieler.

Nybøl mark i august 1913.

Et brev til fru Svenson, Sønderborg.

Der er noget, der ligger mig på sinde, som jeg netop føler trang til at meddele dig. Jeg husker endnu fra i fjor vinter ved det offentlige ungdomsmøde i Sottrup, da der var tale om læsning, sagde du: " Når unge ikke får fuldt som meget ud af læsning som ønskelig var, så får de da kendskab til det danske sprog. ".

Det kan jeg sandelig give dig ret i. Jeg vil nu ikke hermed ha' sagt, at jeg intet udbytte har haft af læsningen; jo sandelig har jeg så, alt det jeg har læst i dette år har bragt mig mere, end de foredrag jeg har hørt; når jeg da undtager enkelte, som blev bårne frem af betydelige personligheder, der virkede uimodståelige ved deres kraft og den åndfuldhed, som de blev bårne med.

Det levende ord kan jo give en noget, hvad man aldrig kan finde i døde bogstaver. Ånden kan jo overføres fra taleren til tilhøreren, men det er ikke dem alle, der magter det. - Men nu tilbage til det første igen. Jeg har læst meget i dette år på trods, at jeg hævdede, at der ikke var megen tid til læsning.

Når man blot vil, kan man gennemføre meget. Jeg har især haft noget, som jeg aldrig har haft før, i hvert fald ikke i den grad. Jeg har nemlig haft en plan i læsningen. Jeg har taget enkelte forfattere op, og så har jeg læst deres værker, dette har jeg været meget glad for, og senere, da jeg havde haft den debat med Svenson i bladet, har jeg læst den sønderjyske litteratur af Nikolaj Svendsen, Sven Tange, K. J. Kristensen og Laura Kieler.

Det var især den sidste af Laura Kieler: "Hvem kaster den første sten", der gav mig anledning til at skrive til dig.

Jeg har tit haft det sådan, når jeg har læst en bog, at der er ganske enkelte ord, som har prentet sig fast i sindet på mig, dem har jeg så at sige ikke kunnet blive fri for, de har krævet eftertanke hos mig, jeg måtte ha' klarhed over disse ords fulde betydning, og alt det som de rummede i sig.

Ti ord er jo dog kun et klæde, hvori hyller sig et væld af tanker, og jo større livsspørgsmål og problemer der bliver behandlet i en bog, desto tiere støder man på sådanne dybsindige ord. Ibsen har mange ord man stadig må komme tilbage til. Og i Laura Kielers "Hvem kaster den første sten", der er det de ord om Erik: - "at hjemkærlighedens retskrav og retsbevidsthed tog ham".

Ja, hvad vil det sige: hjemkærlighedens retskrav; sådanne ord må blive levende for en, de må lukke sig op for en, så man kan se indholdet af dem, før kan man ikke sige, at man har tilegnet sig dem, og kan man heller ikke bruge dem, før man har den fulde forståelse af dem.

Se det var bare det, jeg ville fortælle dig. når man nu læser sådan en mængde bøger mellem år og dag, og hver enkelt giver en et par ord, så bliver ens ordforråd også med tiden større og intet er dog bedre, end når man kan udtrykke sig ret.

Nu håber jeg, at til næste offentlige ungdomsmøde i efteråret, der da ikke bliver klaget så meget over den ikke selvarbejdende ungdom".

Dette brev skal nu ikke være en borgen for, at sløjheden er hørt op, men jeg tror, at der bliver læst mere end man i grunden antager, - men der er ingen plan i læsningen.

De bedste hilsner

fra
Ung Jerk.

Opgaven

Vind Slesvigs tabte val
igen fra klit og al.

Bag nederlaget fjældmur lød haddings hanegal.

Sådan synger Valdemar Rørdam i den gamle Kaptajn": Om han nu synger disse ord for Danmark eller for os, så kommer det til syvende og sidst ud på et, ti skal der vindes, som han synger, for Danmark, så er det os, som skal gøre arbejdet, os som skal vinde det tilbage, men Danmark skal forlene os kræfterne dertil.

Hvad der ligger i disse ord, anser jeg for vor opgave, alle vi unges opgave, ungdomsforeningernes opgave. Det skal ikke vindes tilbage ved våben, selve landområdet, mener jeg, ikke her i denne forbindelse, skal vindes tilbage til Danmark, men hvad der nationalt og folkeligt, har været tabt, skal vindes tilbage fra klit og al.

Hvor vidt det nu er godt for os, at vi er kommet under fremmed styre eller ej, skal jeg ikke indlade mig på, men da vi nu er det, så må der vel også ligge store opgaver for os, her under disse kår, opgaver som peger i en ganske bestemt retning; og dem er der Gud ske lov også nok af. , ti det anser jeg for en stor gave til os, at vi har store opgaver at tumle med. Det giver livet indhold, og det giver livet værdi. Det at vi nu står under de kår, som vi gør, det giver os de bedste muligheder for at vinde os selv nationalt folkelig set.

Hvis vi vil tage opgaven op, så tror jeg, vi har lige så gode om ikke bedre vilkår at leve under med det mål for øje, end de har hjemme i kongeriget. Ydre tvang skaber indre trang, det er et godt ord, det må de sande, som oplever det.

Digteren giver her i denne sang Danmark en trøst, der siges jo, at der er klit og al henede.

Bag nederlagets fjældmur lød haddings hanegal. Ja efter nederlaget i krigen, blev der rejst en fjældmur. Grænsen blev afstukket, den kunne de ikke komme over, men kan de fra kongeriget end ikke komme herover så helt og fuldt, som de ønsker, så kan de dog høre " haddings hanegal", de kan dog høre, at der er liv herovre.

Det må være dem en trøst, at der leves et liv lige så dansk herovre, som de lever det hjemme i Danmark. Men også da kan det kun være dem en trøst, når vi vinder Slesvigs val fra klit og al. Med en sejr over de nationale folkelige døde egne for øje, kan det være dem en trøst at skue herover. Så kan de " norden å" se, at det nye Danmark, når så' langt vor livskraft bryder vej.

Nybøl mark den 26. okt. 1913.

Brev til Poul Hansen.

Det er nu længe siden, I har hørt fra mig, men ikke desto mindre, går jeg tit og tænker på eder. Og allermest gør jeg det, når jeg vender tilbage til " mig selv", der kan være tider, da man lige som løber ved siden af sig selv, da er man ikke godt faren, men ikke desto mindre kommer sådanne tider over en.

Når jeg som sagt vender tilbage til mindet om I to, så er det mit gennembrud der står klarest for mig, som jo også er selvfølgelig, og så eders personlighed og skikkelse, som de formede sig for mig, mens I hjalp mig igennem mit gennembrud. Nu er der jo da gået et par år, siden jeg var på skolen, og i den tid, har jeg lært adskilligt i livets skole. Militærlivet lærte mig ikke mindst, men jeg er bleven ældre og trangen til at få en livsstilling bliver større. Jeg længes nu mere efter at sætte fødderne under eget bord. Jeg er i den tid, der er gået bleven en anden, og i grunden er jeg dog den samme.

Når jeg nu vil udføre noget, der får med min fremtid at gøre, så må jeg altså føre det tilbage og lade det belyses af det lys, der kom fra gennembruddets tid. Ja den tid vil jeg nu kalde min nationale folkelige dåb, den blev belyst af den herre, der blev mig givet i min kristelige dåb. Han velsignede fra den stund af alt, hvad jeg foretager mig i national folkelig retning, det er lige som bleven helliget ham, så når jeg vil leve evigt, kristeligt set, så må jeg tage kampen henede. Jeg må give alle mine evner hen for vort folkelivs trivsel.

Gør jeg ikke det, da sker der et brud i mit kristenliv. Når jeg ikke gør, hvad jeg evner i national folkelig retning, da fører jeg disharmoni ind i mit kristenlivs harmoni, da bliver det kaldt jeg føler i mig, til min dommer, og jeg må da føle skammen over mig selv.

Ja således lyder sukkene fra sproggrænsen op til mig dernede, hvor dansk og tysk liv og kultur tager livtag med hinanden, der ligger mit virkefelt, der og ingen andre steder vil min manddomsgerning komme til at udfolde sig. Jeg har lært ved militæret, at jeg trives bedst under trange kår.

Da kommer mit kristne liv først under de rette vilkår, då har det mest muligheder for at kunne udfolde sig i sin rette glans. Jeg føler, at jeg stadig må stå i kampen, altid må jeg bakke med vanskelighederne, altid må jeg føre kamp mod livets trolde, er jeg ikke under de kår, at jeg kan det, så jeg ikke holde mit kristne livslys klart, det vil da let komme til at flakke og dale i flammens kraft og styrke. Jeg har slet ikke godt af at være i en frimenighed til stadighed, der vil mit personlige liv og dets virken aldrig komme til sin ret, her i en sådan kreds, hvor alt er lagt tilrette for en, så man blot behøver at strække hånden ud, der kan jeg ikke tåle at være.

Der er nogle blomster, der kun trives og kommer til deres ret i en lille lun have, hvor de kun kan få solskin og varme og hvor stormene ikke kan nå dem, men andre kan bedst slå rødder og trives bedst i det fri,

hvor stormene suser, og hvor der gives regn og slud, og sådan en er jeg. Menneskenes sjæle kan tit há det som disse blomster, jeg her har skildret, og jeg er blandt de sidste.

Jeg kommer nu tilbage til det første igen. Der er sket meget med mig, siden jeg kom fra jer og eders påvirkning, men hvad der end er sket med mig, så er der ikke noget der er gået sådan i dybden, som det I gav mig med. Det gennembrud I indvirkede, jeg gennemgik. råder nu således over mig, så det bestemmer, hvorledes jeg skal tage imod alt hvad der kommer til mig, hvad art det så end er.

Nej jeg må helt ned til Flensborg egnen og lidt vest på ind i Rens og Ladelundegnene, hvor alt nu for tiden er negativt, der rører sig næsten ingen ting, men her er et stort arbejde at udføre, der kommer jeg sammen med Agnete måske til at stå helt ene, men det gjorde jeg også i Berlin, og der følte jeg bedst, hvorledes mit hjerteliv blev inderlig knyttet til sin Gud.

1914

Korinth Landbrugsskole i februar 1914.

Min bedste ven er gået bort. Laurids Christensen, Lavensby er død. Jeg synes aldrig døden er kommet mig nærmere på livet end ved den lejlighed, man er for en gangs skyld blevet revet ud af sin vanemæssige betragtning af døden. Den kom nu med sin uhygge mig så nær ind på livet, så den krævede mig til at omtænke gamle en gang fastsatte dogmer.

Jeg kunne ikke slå mig til ro med det, som man i almindelighed kan nogle dage, ja få timer før end jeg modtog budskabet om Laurids' s død, da havde jeg syslet med i mine tanker og regnet med at han også ville tage med ned på sprogrænsen og der vælge sig en livsstilling og finde sin manddomsgerning.

Nu var alle mine håb brudt, nu var han gået heden. - Ja hvor var han nu. Var han i himlen eller hvor befandt han sig, ah den tanke kom så nær ind på mig, så jeg kunne ikke blive fri for den, den krævede en forklaring af min opfattelse om livet efter døden, Jeg ved, at det kommer man aldrig til klarhed over, men alligevel kan det bryde sådan på, at det i det øjeblik det varer, da kræver det svar og en redegørelse af en, netop det har det gjort i dette tilfælde.

Jeg måtte tillige ha' klarhed, om jeg måtte tro på, at mine bønner de frugtede for Laurids, også nu efter hans død. Var hans skæbne for evigheden allerede beseglet ved dødens indtrædelse, eller kunne man ved bønnen hjælpe ham. Ja- det måtte jeg i dette øjeblik ha' fuld klarhed over.

Jeg måtte ha' en tro i dette tilfælde. Jeg kunne ikke stille mig passiv hen. Ah sådan en kamp for en tro kan koste megen sjælero, man kan blive helt opreven til tider. To magter kan komme til at stride om sejren. Gudslivet i en og menneskesindet som fristeren mest benytter, kan komme til at tage tag sammen. Gudsforholdet kræver en afgørelse i det tilfælde, men menneskesindet vil altid stå sig, - menneskesindet vil altså slå sig til ro, det vil altså gå uden om disse vanskelige spørgsmål.

Men hvor kan det så være, at det bliver efterfulgt af en egen dyb inderlig fred, når man føler, at troen kommer lidt efter lidt, man føler at Jesus giver en tanker, som man har lov til at holde fast ved, man kan bygge pådem, uden derved at miste sin fred. Som det står i trosbekendelsen, at Jesus er nedfaren til dødsriget og der har prædikeret for de afdøde mennesker, som endnu ikke har hørt hans ord og forkyndelse i levende live.

Så må man også tro, at der findes endnu den dag i dag. Ganske vist kan man slet ikke regne med den tid, tiden hører op med at spille en rolle, når først livet er slukt her på jord. Jeg tror nu og har fundet hvile i den tro, at der er et stade for sjælen efter døden, hvor de lige som lever en mellemting mellem livet her og hisset. Mere ofrer jeg slet ikke min tanke, men det tror jeg også.

Jeg tror at Laurids lever i den have, og når jeg nu beder for ham, da vil jeg ha' lov til at tro, at mine bønner vil bære frugt for ham. Ellers var det uudholdeligt, at man ikke kunne have lov til at tro, at ens bønner, kunne virke for ens afdøde vener.

Så ville den drøm jo også være en løgn, som jeg i Berlin drømte om moder, rigtig nok så jeg hende i forklaret skikkelse, men det må jeg også ha' lov til at tro, at det er en frelst sjæl, der på dette mellemstade, er kommen saligheden nærmere .

Skrevet den 9. februar 1914.

Korinth den 19-3-1914.

" Kirkeklokkeklangen i den næste dal".
af Vilh. Birkedal.

Der er her enkelte steder, der er så typiske i sin form, at jeg næsten ordret kan overføre dem på min egen hånd, derfor føler jeg trang til at fæstne det på papiret. Det som vel nok er grundtanken med denne bog, er at stille Grundtvigianismen overfor pietisme, som den artede sig i Norge, Og bedst træffer derfor anskuelsen hos de ledende.

Højskolelærer Magne, den gamle præst og så Øjvind, Thoralf på modstandernes side, men sidstnævnte, kan ikke holde fast ved den sorte pietisme, den er ved at føre ham i fordærvelsen.

Disse strømretninger kender jeg fra min højskoletid. De er blevet ført frem for en.

Man fik gennem foredrag øjet op for, hvor det ville føre hen, - men ingen steder har jeg truffet det så forståeligt fremført, som her i Birkedals bog. Man stilles her overfor de to virkelige retninger, der hver for sig kæmper for sin overbevisning, - ja det kan vel være skralt nok med pietisternes overbevisning, det er vel nærmest på trods, at de fører denne lære i marken, derfor er der heller ingen liv i den, den formår ikke at give sine tilhængere noget de kan være glade for.

Kristendommen kommer til dem som et bud ikke, som et tilbud, hvad der lægger her i disse ord, - ja det får man bedst en forestilling om, når man læser den. Her kan man se, hvor budet fører hen, ud i selvfortvivelse, selvopgivelse, ti vi er jo ikke andet end mennesker, syndige mennesker, og vil vi frelse os selv, ved egne gerninger, da arbejder vi os blot dybere ned.

Kan der ikke kom et tilbud til en, da er man fortabt, kan vi ikke frelses gennem Guds nåde, da går vi til grunde.

Man ser jo med Thoralf, hvordan han i sin sjælsblindhed kan forlange af sin moder, at hun skal erklære sin- moderkærlighed- som en egenskab udsprungen af den onde.

Så vidt kan han gå, han kalder alt, hvad vi foretager for djævelskab, alt er besmittet med synd. Derfor må vi forsøge alt, ja end ikke en kirke må man tillade sig at bygge, thi her klæber der synd ved. Den er kun gjort for at mageliggøre sig selv kristendommen.

Så vidt kom jeg med beskrivelsen den dag, nu er der noget andet der tvinger sig frem. Ser man lidt nøjere på Thoralf skikkelsen, da er der meget at lære af ham, som han var i sine lidenskaber. Vældig, fremfusende, overgiven, så det fuldstændig tog magten fra ham, så kan man i grunden godt forstå denne Øjvinds præken, bekendelse passer ham til at begynde med- Denne lære fodrer de noget overmenneskeligt af. Tilhænger eller ej, det støder man stadig på.

Hvad han jo ikke regnede for noget, deri så han nu kun forbandelse, som kunne tårne sig op om ham, så de krævede hans sjæleenergi i fulde mål- men også for tiden tog hans lidenskaber, hans sjælsevner fanget, så de dominerede fuldstændigt i ham. Det var naturligt for hans natur, at den kunne blive grebet af denne lære.

Men fred kunne han ikke finde, det kunne han heller ikke i sine lidenskaber, i den tid de varede, ja så var han med i dem, men der kom stadig tilbagefald, hvor det som lidenskaberne havde stimuleret op ikke kunne holdes oppe. hans tro, pietismen var heller ikke i stand til at fylde ham med den fred der over al vor forstand.

Han kunne til tider føle at der var magter som sled i ham, især når han kom til at stå ansigt til ansigt med sit forhold til Eli. Der var noget i hende der ikke lod sig dæmpe eller tilhulle med voldsomhed, der måtte mildhed til om noget skulde kunne give det næring, men det var der ikke meget af i Thoralfs tro.

Det naturlige menneskelige, som var i hende, det var ligesom det stadig kunne vise hende vejen fremad. Hun havde i grunden temmelig let ved at finde sig til rette med og i sit forhold overfor Magnes forkyndelse, hun kunne ikke sådan komme i tvivl, om hans forkyndelse var uægte eller falsk, nej for hendes i verden var det naturligste af alt, at det måtte være sådan.

Derfor sad hun inde med en stor fortrøstning om, at Thoralf også en gang ville finde der hen. Når han så end dræbte så meget hos hende, som han kunne gennem hele hans måde at være på, hans væsen, personen var hende imod, - så kunne hun alligevel aldrig komme i tvivl om sin tros ægthed, og dens ævne til at være alt for hende. Hun kunne finde trøst hos den og hos hendes Gud, medens Thoralf endnu rasede i sin.

Ja den måtte drive ham så vidt, til han kom til at lægge hånd på Magne, da først havde fristeren ført ham så vidt at skulle han nu frelses, så måtte Gud træde til. Her var det ligesom fristeren måtte drage ham så dybt ned, førend han i det hele taget kunne se, at hans tro bar ham i fordærvelse.

Nu kunne man heller ikke andet end vente, at omslaget måtte blive fuldt ud, ti Thoralf er ikke den der kun driver det til det halve, nej, hvad han er det er han fuldt ud.

Så læser man så på den vidunderligste måde her i bogen, det omslag som finder sted i hans sind, han skrifter for sin moder, og så kan gå igen uden at tale med Eli. Her har hans kristentro så meget tag i ham, at den klarer løsningen først, men ikke en løsning fremskyndet af frygt, men det er hvile den vil ham, han må nu lære at kunne søge hvile i Guds nærværelse. Det samkvem han har med ham, er ikke frygt for straf, der tvinger ham til det, men idel glæde over sin hjertefred.

Nu er det altså ved Bjørnsons møde i dalen, at hans øjne møder Eli's efter lang tids fravær, og mærker hun, at nu er han der, hvor hun ønsker sig ham, de får så senere talt sammen, og det vil jeg lige skrive lidt ned af, ti jeg har mødt det samme overfor min brud. Det som jeg understreger er netop det, der er samstemmende for os to.

side 143. Thoralf: Der var megen dårlighed, megen smitte, stor egenrådighed, voldsom lidenskab i min elskov, som plumrede min sjæl, men dog-ja, dog tør jeg nu sige, at der på bunden var en kerne, ti også jeg elskede din sjæl og dit hjerte, skønt jeg ikke vidste ret af det at sige, Ja Eli var også sjæl i min kærlighed.

Ja her er noget, som så fuldstændig er fra Agnetes og mit samliv.

I det hele taget, kan jeg finde os selv i disse skikkelser, så den bog har meget at betyde for os.

Den vil ikke komme til at mangle i vort hjem.

Hermed lader jeg bogen tale videre i os selv, en hver som læser den, vil finde trøst i den, når han ellers søger trøsten.

Erik Eriksen.

Nybøl Mark den 6. november 1914.

I dag har jeg haft det første alvorlige sammenstød med karlene, efter at jeg har været bestyrer her på gården siden den 13 august i år. Jeg kom da Jørgen Andreasen afrejste til hæren den 13. august.

Ja det er endda et temmelig alvorligt sammenstød. Intet mindre end jeg er anklaget af Jørgen Hansens moder, Jørgen Hansens kone fra Adsbøl kro, sigtet for at ha' beskyldt ham for tyveri, således ser hun på sagen. Rigtigheden er nu en hel anden.

Johan Clausen, fra Nybøl der er 1. karl her, har sladret. Han var nemlig fuld den 3. november, da han havde fået sin løn, gik han om aftenen sammen med Ludvig Hansen og Hans Engelbrechtsen på "schou", de blev fulde og kastede op på Adsbøl station i venteværelset. Derom fik jeg skrivelse fra stationsforstanderen dagen efter. De måtte betale hver en mark for rengøringen.

Dette foreholdt jeg Johan Clausen dagen efter, mest om den skam, der var i at drikke sig fuld. Det kunne han ikke tåle, han blev gal på mig, og så mente han at ramme mig, når han angav den mistanke, jeg havde til Jørgen Hansen. Jeg havde nemlig sagt til Johan, om han mærkede at Jørgen Hansen gik hjem med korn.

Grunden til at jeg kunne fatte denne mistanke er følgende. Jørgen Hansens moder har 3 grise, som hun selv siger bliver fodret gratis, fordi hun får en smule byg hist og her. Dette forekommer mig løjerligt, da kornet er så dyrt, men videre. - Hun siger.

Jeg kan sagtens fodre svin, da jeg får føden gratis til dem, men nu skal jeg til at købe og dette sidste understregne blev netop udtalt den dag, jeg fik hængelås for foderloftet. Hvor ligger den tanke så nær, at tro, Jørgen Hansen har taget af mit korn, indtil der blev låst for det, så hun måtte til at købe. Alt dette fortalte jeg Johan i håb om, at han muligvis kunne give mig oplysninger, men det kunne han ikke. Selv kunne jeg heller ikke tro, at Jørgen Hansen skulle stjæle af kronet, men som sagt mistanken lå der, men mere heller ikke.

Jeg har aldrig nævnt et ord om, at han har taget noget, men bedt Johan mærke om han kunne opdage noget, men det kunne han nu ikke.

Se sådan ligger sagen. Johan er her medvidende i en af mine hemmelige tanker om folk, som ikke just er en af de allerbedste. Nu tænkte Johan nok, når jeg nu fortæller Jørgen Hansen det, så melder han det nok, og på den måde kunne han skade mig. Men følgerne af en sådan retssag, har han ikke tænkt sig.

Jørgen Hansens moder var her i formiddags og skældte mig hæder og ære fra. Jeg ville tale hende til fornuft, men derom var der ikke tale. Hun har nu meldt sagen til gendarmen, og han var her i eftermiddag og holdt forhør over sagen. Sagen kommer nok til at falde helt anderledes ud.

Værst kommer det måske til at gå ud over Johan Clausen, men det var jo også ham der ville mig ondt, hvorfor skulle der ikke være en retfærdig forfølgelse. Et højere forsyn der griber ind, og selv taler et ord med i sagen. Jeg stoler på at Gud fader vil lede dette til vort fælles bedste, når bare alle mennesker vil tage lære af sådan noget, tage alt, som tilskikkelse oven fra, så var der ikke så megen fortræd i verden, som der nu er.

Men den stakkels Johan, han har handlet af djævelske tilskikkelser, han ville mig ondt, fordi jeg satte ham i rette, som det var min pligt.

At det nu muligvis kommer til at gå ud over ham, ligger i, at han har brugt mere korn til sine heste, end jeg har givet ham lov til.

Han skulle ifølge regnskabet ha' brugt 18 td. , men der er blevet brugt mindst 40 td. Det er jo næsten en mulighed, at han kan fylde det dobbelte kvantum i hestene, end der er bestemt til dem. De må få cirka 18 td, og har således fået mellem 30-40. Foderloftet er jo låset om natten, men Johan har en nøgle, så han kan komme derop og hente korn, når jeg har aflåst, og han endnu ikke har hentet til hestene.

Han er altså i besiddelse af en nøgle til loftet, det fandt gendarmen mistænkeligt, især da der manglede havre i beholdningen.

Nu må Johan jo aflægge vidnesbyrd, om det er blevet brugt til hestene alt sammen, hvad der lyder utroligt, eller det med hans vidende er forsvundet fra loftet, eventuelt om han har hjulpet til ved det.

Som sagt sagen er meldt, hvad der nu kommer ud af den ved jeg ikke, men jeg lægger det over i Guds hånd, han er den, man bedst kan overgive en sag.
Skrevet om aftenen de 6. nov. 1914.

Den 9. november.

Nu er der gået et par dage, og der er kommet mere ro over sindene. Det viser sig nu, at fordi jeg mistænker Jørgen Hansen, kan jeg ikke straffes, men nu er det galt med flaget.

Hun vil have hævn over mig, det føler jeg i hvert fald, kan hun ikke på den ene måde, så søger hun at ramme mig at ramme mig på en anden. Nu har Jørgen Skelgård revet flaget i stykker, men jeg er medvidende, jeg måtte, når alt kom til alt, ikke tillade det, men nu er det altså sket.

Jørgen Skelgård har været nede og tale med hende om det, og det forandrede sagen, nu ville hun ikke melde ham, men sagen var indgivet til gendarmen, sagde hun.

Det er nok imidlertid løgn, ti nu har hun ringet til mig, om jeg ville tale med hende, inden hun tog over til Sottrup til gendarmen for at melde flagsagen, ti det kunne endnu trækkes tilbage, altså ved gendarmen det ikke endnu.

Det er imidlertid Skelgård, der bærer skylden for at flaget er i stykker, nu talte jeg med ham om det, efter at hun havde telefoneret, men også på ham lod det til, at hun ikke ville melde sagen.

Nu stod jeg over for et valg. Skulle jeg gå ned til hende eller ikke. Ville hun bare ha' mig derned, for at trampe min person ned. Det blev altså en ydmygelsesgang, hun kunne hovre over, at jeg kom og bad om forladelse for det skete, eller skulle jeg blive hjemme og ikke agte på hendes ord. Med løs snak fører hun jo, det ved jeg.

Ah så svært det var for mig at tage den beslutning, ti der kunne jo stå en del på spil ved at undlade at gå derned, men på den anden side skulle hun heller ikke tro, at hun havde med en pjalt at gøre, der ikke vidste hvad han ville, men ville løbe efter hendes fløjte .

Her stod jeg foran et valg, jeg ikke kunne afgøre selv. Jeg bad så Gud fader hjælpe mig, lade min samvittighed sige mig, hvad jeg skulle, og jeg syntes knap den ævnede at give svar, eller jeg kunne ikke høre den. Men så faldt jeg på knæ og bekendte troen, og da jeg var færdig med den, havde forsatet djævelen og holdt mig til Jesus.

Da fik jeg et svar hvisket, helt sagte kom det til mig, at jeg burde blive hjemme. Jesus sagde til mig, at denne gang behøvede jeg ikke. Hvor blev jeg dog for glad for den stemme, den kom lige efter trosbekendelsen, som svar på det, jeg bad om, men den var så svag stemmen, men den var klar nok. Jeg følte med det samme, at jeg burde ikke gå derned.

Ja nu tager jeg sagen af Guds hånd, lad komme- Oh Herre- hvad der komme vil. alle ting tjener dem til gode, der elsker Gud. Skulle jeg blive ydmyget på en eller anden måde, så må jeg se at finde velsignelse deraf, ti du har lagt noget i en hver ydmygelse, bare vi kan øjne denne sorgens engel. '

Nu går jeg stadig og forsøger på at kalde røsten tilbage, som lød til mig, at jeg burde blive hjemme, men den kommer ikke, så kan tvivlen komme igen, lød den også virkelig. Men hjælp mig oh Jesus, vist lød den, men hvordan den lød, og hvad den sagde, kan jeg ikke forklare min egen fornuft. Den er altid så spidsfindig, men du oh hjerte, du ved, at den lød i mit indre: Hold nu fast ved den, prent den ind i hjertevæggen, at Christus sagde til mig, du skal ikke gå derned.

Måske kan der komme svære savn og lidelser efter dette skridt, men da er jeg gået med til den, med Gud i mit ind, du oh Herre har rådet mig der med. Så må det være din hensigt at

lære mig noget der. Hvor forunderlig stærkt kan man blive i sin kristentro. Det er dejligt, når den er så stærk, så den bestemmer over ens timelige handlinger. Har man i sin daglig handlinger Gud med, da kan der komme nok så svære savn og lidelser, ja endda skuffelser, og dog svækkes man ikke.

Hvad vil det så sige at være fattig i ånden og rig i Gud, det synes man dog ikke kan passe sammen, og dog tror jeg at kunne se det. Man kan være så uendelig rig og stærk i sin Gud, og tilligemed fattig i ånden, ikke fattig af ånd. Som kristen bevæger man sig inden for en anden verden end den, der er synlig for verdslige mennesker.

Man bevæger sig, lever i åndens verden, og her falder dette vidunderlige sammen, at man føler sig rig i Gud, og så er man så uendelig fattig alligevel. Ydmyghedsfølelsen gør sig stadig gældende hos den ret levende kristen, og så længe man er under ydmyghedens tegn, er man fattig i ånden, først når den brovtende følelse kommer frem i ens sjæl, da er man ikke fattig i ånden længere, man bilder sig i hvert fald ind, at man ikke er det.

Jeg har jo nu allerede velsignelsen af dette sammenstød med Jørgen Hansens moder, ti det har ført mig nærmere til min Gud, hvordan det så end går med sagen, er det vigtigere at leve nær ham, end havde de timelige kår lidt lettere, og så fjerne sig mere fra sin Gud, fordi man ikke har ham behov.

Nu har jeg skrevet det der lå mig på hjerte, jeg føler mig lettere derved, godt man kan skrive sine Gudstanker ned.

Erik Eriksen.

Søndagen den 22. november.

Nu er begge retssager trukket tilbage igen, de er døet hen i deres vorden. Johan fortalte mig sidste dag, at der blev ikke noget ud af det hele.

Jeg havde ikke sagt for meget, da jeg havde mistænkt Jørgen Hansen, det kunne man ikke rejse en retssag på.

Flagsagen gik også i sig selv. Der var blevet klaget den forkerte vej. De skulle lige til retten med den, dersom de ville ha' den optaget. Gendarmen havde ikke det mindste med den at gøre.

Jørgen Hansen sagde til mig: " Jeg klager ikke over flaget, det har jeg intet godt af. Jeg lod dem så vide, at i fald der blev klaget, så blev krybskytteriet også meldt, og det kunne måske blive være end det første.

Altså i løbet af to uger går det hele i ro igen uden der kommer noget ud af det.

Hun kunne alligevel ikke gøre mig noget, trods alle hendes onde anslag gik jeg fri, men hvem har hjulpet mig, Ja Gud fader ham har jeg overgivet sagen, han er nok den bedste sagfører, han taber aldrig, og lider jeg et nederlag efter at han har det i sin hånd, nu vel, så vil det alligevel komme mig til gode.

Jeg er da rustet til at bære alt, hvad han sender mig, bringer det mig fald så jeg lider ydmygelse, det har min person måske godt af. Ja alle ting samvirker dem til gode der elsker Gud.

Tak de gode Gud, fordi jeg fulgte din stemme, da den bad mig ikke gå ned til hende. O dejlige hjem, hvor man kan ty hen og få råd.

1915

Nybøl Mark påbegyndt den 22-1-1915

Guds rundhåndethed.

Alt hvad I beder faderen om i mit navn det skal han give eder.

Hvilke vidunderlige ord, der rummer en verden af løfter, forjættelser. Der loves os i disse ord så meget, at vi slet ikke kan tænke os bunden af dette gavmildhedens dyb.

Det ligger så lige for at bede om alt, og hvor mange er vel ikke falden over dette ord, bleven stående ved det. Vel alle dem, der har lidt skuffelsen i bønnelivet, ja, ti også der lider man skuffelser, og så loves os endda alt, men det er nok vor egen skyld, når vi går tomhændet bort fra en bønnetime. Jesus sagde jo, " i mit navn", altså således, som han bad den, ja hvorledes bad han da sine bønner. Han bad dem rigtig, d. v. s. i fuld hengivelse.

Sand hengivelse i bønnen, det er den livsbetingelse, uden dette er bønnen i virkeligheden ingen bøn. Men giver vi os helt og fuldt hen i den, så viser bønnen også altid et resultat.

I det øjeblik vi beder i selvhengivelse, då underordner vi os Guds vilje, lader ham tage styret, og vor bønns begær sker da i Jesu navn- så kan Jesus sige sit ja til den, og bønnens resultat skal så nok vise sig, måske er det slet ikke synligt for denne verden, at vi har fået det vi bad om.

Vore bønner har vel tit, vel næsten altid et timeligt begær ved siden af et indre begær. Især i denne tid har vore bønner, vi unges bønner, der har fået den gave af Gud at blive fri for den skrækkelige krig, for deltagelse i den, dette timelige begær, stadig at befri os for den, men var der ikke andet i bønnen end dette timelige begær, ja da var det ingen bøn i Jesu navn, og den kunne heller ikke blive bønnet.

Selvhengivelsen i bønnen var borte, vi underordner os ikke Guds vilje, men ville have vores egen sat igennem.

Jeg tror vi ville lide skuffelse ved at bede denne bøn. Beder vi derimod. Herre Gud fri mig for deltagelsen i alt det skrækkelige, er det dig muligt at opdrage og føre mig derhen, hvor du vil ha' mig, uden at lade mig gå den tunge gang, da frels mig, fri mig derfor, dog ske din vilje, skal jeg gå denne krig igennem, da giv mig fred i mit hjerte, send mig den Hellig Ånd til trøst, så den kan fylde mig med den rette Guds fred, der gør rolig midt i våbenbrag, der aldrig regner fjendens magt.

Denne bøn i sand hengivelse, vil altid blive bønnet. Igennem en sådan bøn kan vi godt blive forandret, ja må altså tit blive det.

Ser Gud, at vort indre menneske kan tåle det, så befrier han os for deltagelsen, men ellers vil han give os hjertefred.

Nu er Gud imidlertid så rundhåndet og god, at han giver mig begge dele, så jeg får mere end jeg beder om.

Når man stundom får noget godt at høre eller oplever noget glædeligt, så ser man sig tit om efter mennesker, man kan dele det med, derigennem bereder man dem en glæde og man selv bliver beriget der igennem.

Godet man har fået bliver dobbelt dyrebart. Gud fader har givet mig så store goder, at jeg må have dem delt ud til alle i andre, der også lever i bøn.

Færdig den 22-1-1915.

Nybøl mark den 31. januar 1915.

I kære sørgende!

Da jeg stod eders Henrik meget nær, så føler jeg trang til at sige lidt om ham, om vort venskab, og hvad jeg så og fandt hos Henrik.

Vi stiftede venskab ovre på skolen, og fra begyndelsen var det nok sangen, som bandt os sammen og førte os i forhold til hinanden.

Vi sang meget sammen på skolen og derunder kom vi i nærmere berøring med hinanden. Sangen gav tit anledning til en samtale, og således kom det helt naturligt, at vi åbnede os for hinanden.

Der var kun kommet et par samtaler i gang, så følte jeg, at Henrik ikke var tilfredsstillet af det, som denne verden har at byde på. Vi kom i samtale om det åndelige udbytte, vi havde på højskolen. Over for andre verdslige mennesker, er det meget vanskeligt at påvise det udbytte, vi har af et højskoleophold.

Ti det vi høster og sanker ind der, har ingen verdslig værdi, som man kan lave om i penge. Det er ene og alene ånden, vort hjerteliv, vort trosliv, som får det største udbytte af sådan en vinter, og på den slags åndelige goder, tror verden jo ikke. Men Henrik troede på dem, han længtes efter den føde, som var bleven mig til del. Vi talte meget om indholdet af højskoleforedragene og dermed var vi inde på det åndelige område. .

Og nu varede det ikke længe før Henrik åbnede sig helt for mig, så jeg fik se ind i hans sjæl. Hvad der boede i den, og hvad den higede mod. Jeg gav ham så efter bedste evne den åndelige guddommelige føde, som jeg formåede.

Således gled vinteren hen, og i slutningen af den, kom jeg på Amtssygehuset i Svendborg og Henrik kom over på Als i en plads, som jeg fik ham til at tage. Men vort venskab hørte ikke op der med. Jeg siger, først da fik jeg kende ham ret.

Vi begyndte at skrive sammen om udbyttet fra skolen vinteren igennem. Men snart gled vi ind i et andet spor, vi skrev sammen om det, der dæmrede og lå dybest nede i hver menneskesjæl. Ja først da fik jeg kende ham ret.

Og hvor blev jeg underlig lille ved siden af eders Henrik. Jeg så der ind i en barnlig sjæl fuld af enfoldig hengivelse i Gud, som kun et barn kan være det. Jeg blev lille over for det barnlige forhold, hvori Henrik stod til Gud. Han havde bevaret sin barnetro hel og uden lyde.

Det sker vel oftest med os unge, at vi i en tid står kolde og uimodtagelige over for alt det kristelige. Går vi i kirke er det nærmest fordi andre gør det, vi ræsonnerer som så. Fader og moder vil have det, og så gør vi det, fordi det er deres vilje. Men af egentlig trang kommer vi ikke i kirke.

Således tror jeg ikke Henrik har tænkt. Han har ikke, som så mange andre gør en tid lang lagt barnetroen til side. men med ungdommens ildfulde sjæl har han grebet efter troen på Jesus Christus som sin frelser.

Jeg har flere breve fra, som jeg fik, mens jeg lå på sygehuset. Og i et af dem skriver han. Hvor er det underligt at Peder Gad og du og jeg alle tre er kommen så vidt, at vi må sande et liv i samkvem med den treenige Gud er den højeste lykke man kan komme til. . . .

Ja der er flere steder Henrik skriver af samme art. Det er så godt nu at drage det frem, da han er gået ind til den højeste lykke. I kære sørgende, kan selv være glade ved at gå med den forvisning, at Henrik er i de evige boliger, did længtes han hen, det var hans andet hjem. Han vil heller ikke lade eder ene hernede.

Hans ånd vil tit gæste eder, og det vil være med balsam til eders bedrøvede hjerter. Lad det være eder en trøste rig tanke, at Henrik var færdig til at gå herfra. Hans liv blev ikke langt, men alligevel så langt, at Gud fik ham draget ind til sig, førend han gik herfra. Vi skal nok se kristenlivet ud fra den synsvinkel: Det er ikke målet at leve et langt liv hernede, men at blive færdige til afrejsen hjemefter. Mange mennesker behøver et langt liv, mange år at nå dertil, og så sker det endda i deres livsaften.

Men om Henrik, har vi lov til at tro, at han var færdig dertil i de par år, der blev ham beskåret at være hernede. Ja over ham behøver vi ikke at sørge, han har det godt nu, hvor han er. Lad os derimod bede Gud give os kraft til at bære savnet af ham. Gud fylder vore hjerter med fred og røst, han vil sende os den Helligånd til vederkvægelse, til at udfylde savnet vi har lidt ved at miste Henrik.

Med hilsen eder Erik Eriksen.

Til Signes og Peters bryllup, marts 1915.

"Send bønnens hvide due, som bud fra jert hjem".

Salmen synger dette for eder, livets kommende alvor maner eder dertil- og tiden råber det i eders øren. Derfor valgte jeg disse linier til overskrift over mit lykønskingsbrev til jert bryllup. Alle eders venner og pårørende kommer med ønsker til eder, også mit er et ønske, men mere end det- det er et bud. Salmisten I. P. M Paulli synger øjensynlig denne salme, disse linier med livserfaring, derfor er det godt at tage med på vej.

Erfaren mand er god at gæste hedder det med et gammelt ord. Der ligger en dyb sandhed deri. Det er bedre selv at ha oplevet noget sammen med sin Gud, end fortælle hvad andre har fået ud af samlivet med Gud.

Det først slår bedre igennem, der er mere myndighed i den første tale, fordi det er en personlig oplevelse, end det der fortælles på anden hånd. Dette er også en grund for at jeg vælger disse linier til jer.

Jeg fortæller dem ikke alene, fordi andre har oplevet dem, men jeg har selv følt sandheden af de linier. Så give Da Gud, at I også må opleve den, ti det bringer een å uendelig meget at stå midt i disse liniers velsignede virkelighed. Det rummer en verden af kraft og frejdighed midt i livets alvor. Det gør en stærk og fast over for alle genvordigheder.

At leve midt i disse liniers verden, er ikke at leve langt ude i det blå, foregøgle si sjæl en tilstand. som aldrig kan nås. Nej, et rigt liv i Gud livet igennem at leve livet til Guds ære netop nu begynde med i dag, altid há samkvem med ham, det er det som ordene rummer: Send bønnens hvide due, som bud fra jert hjem.

Det er jeg vis på I vil stræbe efter og hige imod, og det vil I også sige til andre, når I smager sødmen af disse liners sandhed: Send bønnens hvide due, som bud fra jert hjem. Fra det øjeblik, man kan sige disse ord med erkendelses sandhed, da har man levet et liv rigt på himmelsk glæde og tilfredshed, ja man lever i jordelivets største lykke og glæde.

Gid der da ud fra jert hjem må kunne komme til at lyde fra andre mennesker: Send bønnens hvide due, som bud fra jert hjem. I skal ikke råbe det ud selv, nej, måske det frugter kun lidt, men at eders liv, livet i hjemmet i nu stifter, af sig selv, må kunne

forme sig for andre mennesker i de ord: " Deres livs lykke, glæde og tilfredshed kommer deraf, fordi de sendte bønnens hvide due, som bud fra deres hjem. . I kan være visse på, at det bliver Gud til ære og jer selv til velsignelse.

Men hvorfor siger salmisten: bønnens hvide due; ja det er vel ikke blot for liniernes skyld, fordi der nu skulle stå et ord der, da kunne han jo have valgt en hel anden sætning. Nej, han må há sine egne grunde, hvorfor han siger bønnens hvide due. Duen er altid tegn på uskyldighed, men at en due også kan være selvisk, at selvopholdelsesdriften også gør sig gældende i den, kan man vel ikke være i tvivl om, den kan såmænd være selvisk.

Bønnen kan desværre tit være selvisk; men så er bønnen ikke sand og ægte, og med noget islæt af selviskhed kommer bønnen ikke frem for Guds trone. Men hvem har vel ikke følt den underlige ændring en bøn kan undergå, når den bedes. Det har vi alle, der lever i bøn. Bønnens indhold kan såmænd være af en tvivlsom art, men den kan blive så hvid som sne. så der ikke er spor af selviskhed i den, og da først er det, så vi selv igennem bønnen bliver forandret.

Vi er blevet bedede mennesker, ydmygere mennesker.

Også dette ydmyghedens præg, vil lejre sig over og om eder, når I: sender bønnens hvide due, som bud fra jert hjem. Og dette vil i allerhøjeste grad hjælpe eder til at der ud fra eders hjem lyder til omgivelserne. "send bønnens hvide due, som bud fra jert hjem". I behøver vel aldrig at nævne ordet; ti jert liv, vil sige det.

Nybøl mark den 7. maj 1915.

Et brev til Elise Kampp, Ankerhus.

Først nogle indledende, nærmest ligegyldige ord. . . . . Jeg ønsker aldrig t komme til at stå fremmed over for dig. Du mener ikke jeg kan give dig råd i den kamp du er kommet ind i, det kan gerne være. Men jeg kan skrive ud af mit livs erfaring, så får du selv dømmet, om der er råd i det eller ej.

Kald mig nu ung og uerfaren i livet - manddommens alvor om du vil. Rigtig nok er jeg kun i tyverne, men at det er blevet mig forundt at se ind i de dele, som aldrig har åbnet sig for andre ved du vel nok. Jeg mener også at kunne skue ind i manddommens tid. Det er ikke min fortjeneste, det er nådegaver fra Herren. Jeg synes også af há en indre ret til at tale om manddommens liv. Naturligvis har jeg så et hjem og en hustru. Når du en gang kommer op i de år, der svarer til manddommens år, har du også en mand. Hvem skal jeg lade være usagt.

Hvorledes får man da den livets poesi over sin manddomsgerning, som nu gerne skulle være der.

Man henter den både fra arbejder, hjemmet, samlivet i hjemmet.

Livets nøgne, nøgterne virkelighed river nu imidlertid slemt i poesien, så der må noget holdbart til, om det skal lykkes at bevare poesien. Da jeg fandt og valgte Agnete, og fik hendes ja, hvad var der da der drager mig over mod hende. Ja, det har jeg tit spurgt mig selv om. Det er ikke nemt at klare, og dog er det mig så indlysende.

Det lyder næsten som et paradoks. Men i kærlighedens verden, gives der også en mængde paradokser. Agnetes ydre er vel som kvinders flest. Det var ikke nogen blændende skønhed der greb mig. - Det var hjertets renhed, sindets renhed, parret med et friskt og bramfrit ydre. Du siger måske: " Hvor fik du vished for de indre egenskaber, førend i blev forlovede. "Du ved jo nok, at jeg lå i Berlin mens forlovelse kom i stand.

Vi skrev jævnlig sammen, udvekslede vore tanker, ikke om ligegyldige ting, men om spørgsmål, der har evighedsværdi. Der igennem lærte jeg hendes inde at kende. Min samvittighed, min Gud sagde mig, at hende turde jeg leve livet sammen med uden at blive skuffet.

Nu står jeg foran tærskelen til Manddommens gerning, og med længsel venter jeg efter at kaste mig den i favn.

Vis på at båndene vil holde. Livets hårde virkelighed river slemt i idealet, og det er svinder bort først, er det som ikke har ret meget af det guddommelige i sig. Næmlig de etiske følelser, elskovsfølelsen. Var vort samliv bygget på dem, da faldt det snart i grus. Men Guds ske lov, der er andet som binder os, som er stærkere. Dette siger jeg også til dig Elise. Etikken hører nærmest ungdommen til, den blegner lettest for manddommens alvor. Det der aldrig svinder bort, er det som har mere værd en livet hernede.

Så vidt må du komme Elise, at du kan sætte disse egenskaber jævnsides med de ydre forlangender. Og med disse tanker som baggrund, har du lov til at skrive sammen med P. Ikke blot lov, men du bør gøre det. Bør gøre det over for en, hvor du skriver, hvor meget jeg kender P. Akkurat så meget, som jeg kendte dig, før vi rigtig fik talt sammen. Men det var jo heller ikke så lidt. Jeg kendte dig bedre end du selv anede. Jeg er vis på, at P og jeg kunne há delt en mængde sammen, dersom vi var kommen dertil. Så meget kender jeg til mennesker, og min samvittighed sagde mig altid om tankerne var rigtige eller ej.

Hans broder her i Nybøl var et prægtigt menneske, som alle var glade for. Især Valdemar Ludvigsen hans husbond. Ja Elise her har du så den gamle Erik, døm så selv, om han er dig fremmed eller ej. Hvad jeg nu skriver kunne næsten lyde brovtende, men du ved jo, at praleri befatter jeg mig ikke med, allermindst, hvor det gives mig som gave Elise, oh hvor jeg vokser.

Jeg er min Gud så taknemmelig derfor. I påskedøgnet havde jeg et lignende syn, som det jeg har talt med dig om. Jeg fik lov til at kikke ind i fremtiden, og nu føler jeg, at det er sandt skridt for skridt. Åh jeg er så lykkelig min ven. - Men det er så svær en tid at leve i, bare vi nu må tage den på rette måde.

Zakariassens søn af Dybbøl er falden ved Yserkanalen. Jeg var derovre forleden aften. Hvilke vidunderlige samtale havde vi da ikke. - Bare du kunne komme herved på ferie, du ville aldrig fortryde det, mindst nu i denne trængselstid. Hjerterne frigøres og løftes mod det høje.

Hilsen fra vennen Erik.

Nu har jeg tænkt at skrive lidt mere i tilknytning. Bare det nu vil arbejde sig frem af mit indre, så det kan komme klart ned på papiret. Det er om ungdom- skønhed og glæde, manddom- renhed og kraft. Det kom frem hos mig i dag under arbejdet, og jeg tror nok at kunne skrive noget godt derom, men det skal måske gøres rent først. Nu i aften er jeg for træt dertil, men måske det kommer frem i morgen.

Et brev fra Svendborg Amtssygehus til Agnete og min broder 2. maj 1914.

Min kære Agnete og broder.

Dette brev gælder nu jer begge to, hvad overskriften jo også tyder på. Ja det er noget vidunderligt, jeg har at fortælle jer. I tror måske det er om operationen, ah det er noget helt underordnet for mig i dette øjeblik. Det jeg vil fortælle, er en drøm jeg havde, medens jeg var bedøvet- og kun en drøm. men hvor meget betyder den ikke for mig. Det vil I snart kunne skønne, når I har læst den.

Jeg drømte, at jeg var kommen ind i dødsriget. Der sled Satan i mig i skikkelse af onde tilbøjeligheder, alle de synder jeg havde begået her på jorden, var lige som den onde magt over mig. Der var et rugende mørke over mig og under mig.

Men jeg sled mig igennem fremad hele tiden, trods det, at alt blev hængende ved mig som hængedynd. Med et kom jeg frem til en anden verden, men jeg kunne ikke komme ind i den. Det svælgende mørke dybt under mig, kunne jeg ikke sådan hæve mig op fra, så jeg kunne træde ind i den anden verden, der lå foran mig.

Jeg så en stor slette med et stålehav af lys over, ligesom når man ser ind i solen en morgen, når den er ved at stå op. Lyset kom fra oven af, så det blændede en ikke. Jorden var bevokset med det dejligste græstæppe, så blødt og fint, som om man gik på fløjl. Med et stod det klart for mig, at dette var den nye verden.

Langt forude i horisonten øjnede jeg noget, og alligevel så jeg ingen ting, men det måtte være paradiset. Jeg følte i mig selv, at Gud var der inde. Det var lige som en mur af strålehav, der her højnede sig op foran en.

Ja her stod jeg på randen af den nye verden- men kunne ikke komme ind i den. Alt imens sled satan i mig.

Men med et stor Jesus ved min side, der lige ved randen af den nye verden. Jeg følte nu, at jeg var stridsemnet mellem Jesus og Satan.

Da sagde Satan til mig og Jesus: " Han tilhører mig, for han har ikke gjort andet end ondt i verden. Han har syndet hele tiden. " Derpå strøg han mig barsk over ansigtet. Så sagde jeg i al min sjæleangst. " Jeg ved godt, at jeg har syndet hele tiden, men jeg har aldrig kunnet gøre for det, det har aldrig været min vilje, at jeg ville udføre en synd. " Derpå strøg Jesus mig blidt over ansigtet.

Jeg følte, at de var lige stærke Jesus og Satan.

Men så trykkede jeg mig op mod Jesus, og så op på ham, mens jeg talte til Satan. " Jeg har i al min skrøbelighed altid angret mine synder, så godt som jeg formåede; og så glemmer du Satan, at Jesus har magt til at forlade mig alle mine synder". Derpå klappede Jesus mig venligt- men Satan formåede det ikke, han veg tilbage. Han havde nu ikke mere magt over mig.

Jesus drog mig helt hen til sig, og vi gik ind over sletten. Denne fredfyldte slette, der åndede af guddommelig fred. Ja jeg magter ikke at fortælle jer det. Men al min synd var fra det øjeblik veget fra min sjæl.

Så vendte jeg mig til Jesus. Han stod nu foran mig, som en kærlig mild ven, som jeg kendte så godt, så sagde jeg til ham. " Åh Jesus, hvorfor fortjener jeg nu alt dette ". Hvorpå Jesus svarede mig:" Fordi du trods alt, trods alt troede på, at det var mig, der alene kunne frelse verden, og du er nu den eneste levende på jorden, hvem jeg har fortalt, at hans sjæl er frelst. Men gå nu bort til jorden igen og fuldfør din gerning. "

Da så jeg op på Jesus med et blik så ydmygt. Ja jeg vil slet ikke prøve på at beskrive jer det, for det møde kan man kun leve sig til og føle, man kan ikke beskrive det for andre. Jeg vendte mig da mod Jesus og ville sige ham, hvad min gerning hernede bestod i. Men da var det, lige som han gennemskuede mig. Jeg følte straks, at han så hele min gerning nede på sproggrænsen. Derfor sagde jeg ingen ting til ham, men så kun op i hans ansigt. Hvorpå han sagde: " Ja, ja, det er en god gerning du gør".

Derpå skiltes vi, og jeg befandt mig igen på jorden. Men lige så snart følte jeg, at synden drog i mig. Men jeg stirrede hele tiden hen mod Jesu. - derpå vågnede jeg. - Lægen var der endnu, langt fra færdig med operationen. Jeg følte, at han skar, stak og syede. Men jeg lå næsten og smilte af denne ubetydelig smerte, som jeg syntes det var, i sammenligning med den jeg led, da min sjæl våndede sig under Satans angreb.

Sygeplejersken fortalte mig nu, da jeg kom op på stuen, at jeg under operationen havde slidt i alle de bånd, de havde brugt til at binde mig fast med. Nu vidste jeg, så at dette måtte have været den gang, jeg slog mig gennem dødsriget- Bagefter var jeg så blevet fuldstændig stille. sagde hun. Da har jeg haft mit møde med Jesus. Men jeg skulle nok lade være med at give dem den forklaring.

Ja, nu kan du Agnete og du Jørgen selv dømme om denne min drøm. Ja, det var kun en drøm, og kan jeg tro på den, kunne man fristes til at sige. Men det er jo umuligt andet end at tro det hele. Jeg må jo tro på den, jeg kan ikke andet. Har jeg ikke lov til at tro den, som Ansgar troede på sine drømme. Jeg vil ikke stille mig op ved siden af ham. Men for mig personlig, har den lige så meget værd, som drømmen havde det for Ansgar. Men jeg kan slet ikke forstå, at Gud lod mig se det. At Jesus sagde til mig:" At jeg var den eneste på jorden, der i levende live havde set sin sjæl frelst, altså af den slægt, der lever nu for tiden.

Åh Agnete og Jørgen, den følelse, som Maria havde, da Herrens engel besøgte hende og forkyndte hende, at hun skulle blive moder til Jesus, har ikke været større end det øjeblik, at Jesus lod mig vide, at min sjæl var frelst.

Men hvorfor skulle jeg simple menneske nu føle det? Jeg kan slet ikke forklare den åndelige verden, jeg nu lever i. Jeg ser jo hele tiden synet for mig, så snart jeg beder. Jeg oplevede jo meget mere, men det var sådan brudstykker, som jeg ikke kan få samling på. Da Satan slap mig, og jeg blev draget hen til Jesus, da lød der en vældig røst, som jeg ikke kan klargøre mig, hvorfor den kom, men den lød:" Og hermed vil jeg frelse hele verden. " Altså med syndsforladelsen. Og denne røst tordnede ned i mørket, så Satan skælvede derved. Dette rugende mørke, det svælgende dyb, hvorfor var jeg bleven draget op.

Oh Jørgen, Jørgen, hvorfor skal jeg simple menneske opleve så meget i drømme af livet hinsides. Hvorfor er Jesus så god mod mig? Jeg synder dog meget mere end mange andre gør.

Hvorfor skal jeg i al min ringhed opleve mere af det evige end mange sjælesørgere gør. De kunne dog blive meget mere styrede i deres kald gennem sådanne drømme, og de ville måske

få meget mere kraft til at forkynde Guds rige og vinde flere sjæle, end jeg arme stakkels menneske, der ingen ting kan.

Jeg er nu blevet så ydmyget, så lille, som jeg aldrig før har været. Det er ikke synden, der har ydmyget mig, men mit møde med Jesus. Al den uforskyldte kærlighed, jeg der er blevet genstand for, det er den, der har sat mig i knæ. Når mødet nu kommer mig nær i enkelte øjeblikke, ja da kan jeg græde som et lille barn.

Jeg må da lægge armen over ansigtet, så kammeraterne ikke ser det, de kan naturligvis ikke begribe en smule. Er det hele kun et fantasifoster, en sygelighed i min kristentro? Svar mig Jørgen. Ja det kan du jo ikke sige med afgjorthed. Jeg synes det ikke selv. Jeg synes, jeg ser så sundt på det.

Og hvorpå baserer kristendommen sig, når det ikke er på tro. Jeg kan ikke andet end tro på det, jeg med mine egne øjne har set. Skulle det siges til mig, så måtte Gud jo komme til mig i drømme, ti anden vej kan han jo ikke komme til mennesker, dersom han vil møde os direkte, stille sig ansigt til ansigt med os.

Ja det var nu det væsentligste. I kan jo nok forstå, at operationen var for intet at regne mod alt det jeg har gennemlevet. Jeg blev som sagt vågen før operationen var fuldendt. Jeg så godt, de arbejdede med knive og sytråd, og havde jeg ikke været i denne åndelige henrykkelse, så havde det minsandten gjort ondt.

Jeg var heller ikke helt borte i bedøvelsen, da jeg følte, at lægen skar langs ned ad låret, og blev ved med at skære længere og længere ind. Der er jo flere tommer kød på det sted, der bag på låret.

Jeg har endnu ikke fået talt med ham, hvad han mener om det, om han har fundet noget.

Nu har jeg naturligvis en stadig smerte langs ned ad låret, men det kan ikke være andet. Jeg måtte havde sovepulvere sidste nat, ellers kunne jeg ikke sove.

Heller ikke kan jeg røre mig det mindste, uden at det volder forfærdelige smerter. Men hvad gør alt det. Jeg er så glad, så rigtig hjertelig glad ved min frelser. Jeg er nu så munter og frisk, så jeg har et vældigt humør. Tænk en time efter, at jeg var opereret, sang jeg den fynske sang.

Fo alle de småblomster, der dog er til i år.

(Her er nu blevet gjort et lille ophold.)

" Jeg lever et saligt liv alt i Gud
jeg dør kun for evigt at leve
jeg rejser med glædens det evige bud
thi ånder jeg ikke den glæde ud
hver stund jeg i verden mon leve. "

Ja sådan synger salmisten. Og jeg synes, jeg kan synge med ham, som kun få kan det.

Der er nu gået et par dage hen siden denne vidunderlige drøm, jeg har fået det hele lidt på afstand. Det er nu for mig, som om Jesus er så god ved mig, så han dækker lidt over det umiddelbare, som sådan en drøm kan fremkalde.

Der lægger sig lige som et slør over denne stærke glans, der udstråler fra mødet med Jesus. Det er mig stadig i tankerne, hvorledes skal jeg arme mennesker kunne gå her på jorden med den vished i hjertet, at min sjæl er frelst.

Tanken er jo ufattelig.

Jeg kan til tider ræddes for den, til andre tider fyldes jeg med en fryd i mit indre, som kun en Jakob Knudsen i " Jomfru Maria " kan beskrive. Jeg vil slet ikke forsøge på det. Men som sagt, det varer kun et øjeblik.

Ja godt at Jesus ikke lader mig føle mere af det evige end han gør. Jeg måtte jo tæres op, brændes af at skue ind i den kærlighed der lyser mig i møde i drømmen. Jeg må gøre lige som de mænd i Israel, der fik lov at se Gud eller Jesus at de måtte holde hånden for øjnene, for ikke at blændes.

Ja tanken er ufattelig, jeg kan til tider blive bange for den. Ti skulle det hele nu være en illusion, blændværk, så gik jeg med den formasteligste tanke. Jeg kan ikke tåle at tænke tanken til ende. Men så snart jeg beder har jeg Gud fader og Guds søn så nær ved mig, og de giver mig så lov at tro igen.

Men som før nævnt, det er lige som Jesus tilslører en del for mig, så jeg bliver mere lig et menneske igen. Det var jo umuligt for mig at leve mit liv i sådan en åndelig henrykkelse. Det vers jeg her i arket har anført, synes mig passer så godt for mig.

Men et er jeg ikke enig med ham i- de to sidste linier, nemlig Hvorledes kan man livet igennem leve i denne åndelige henrykkelse, så man hver time må skue Guds herlighed og ånde det ud over jorden; så levede man jo i en kærlighedsild, der truede med at brænde en op. Og menneske er jo dog det man først og fremmest er , så længe man lever her ned på jorden.

Det vil sige et syndigt menneske, og som sådan kan man ikke tåle at se Gud hele tiden. Jeg ved godt, at verset kan udlægges på en mere jævn måde. man må føle sig glad hver time i livet, fordi man har lov til at kalde sig Guds barn, og vide sin sjæl frelst gennem syndernes forladelse. Det må kunne fylde en med glæde hele livet igennem.

AH ja-Ah ja, det er nemt sagt, man har alligevel ængstelser og bekymringer, der fordunkler glæden.

Ja det var lidt mere om dette. I kan jo nok forstå, det optager mine tanker helt og fuldt, når de kommer lidt ind på de veje.

Jeg har nu læst børneromanen om " Tordenskjold". Jeg er så glad for den, den er så let, rask og kvik. Jeg kan nok glæde mig som et barn over alle hans bedrifter.

Nu sender jeg jer da dette brev. Gud give, at det må bringe eder lidt af den glans, som er blevet mig til del i så rigt mål.

Kærlig hilsen fra
eders Erik.

Nybøl mark den 30. maj 1915.

Nu er der gået et år siden hin mindeværdige oplevelse. Der er meget der kan fortælles om dette år i belysning ud fra den drøm. Jeg har fået stadfæstelse flere gange på en underfuld måde, at det er sandhed.

Nu er det søndag formiddag. Jeg har lige læst i Olfert Rikards bog " Lær os at bede" Skuffelser i bønnelivet side 97-98. Her omtaler Paulus et syn, en henrykkelse, som han har oplevet. Han blev henrevet til den 3. himmel.

Det er ud fra disse udtryk O. Rikard der bruger, som minder mig så meget om mit eget syn. Rabbinerne havde den gang en lære om 7 himle.

Selve paradiset var ikke at forstå, som et opholdssted for de døde.

Men der boede kun Gud. Hvor passer det vidunderligt sammen med min oplevelse. Det lyshav jeg øjnede forude på den grønne slette, det der lyste mig i møde, som en endnu større herlighed. Det stor mig jo klart, at her boede Gud.

Her var paradiset. Her kunne man ikke komme ind, man kunne ikke tåle at være så nær herligheden selv, det var kun Sønnen beskåret at samtale direkte med Herren selv. Jeg følte mig også løst fra legemet. Som Paulus udtrykker sig.

Jeg ved ikke om jeg var i legemet eller uden for det. Men i hvert fald følte jeg intet kødelig klædebon for min sjæl.

Det er vidunderligt herligt at få sit syn ligesom stadfæstet af biblen, af de åndsborne mænd, der selv er blevet gæstet af Herren i deres jordiske liv.

Herren ånd uddeler på nådegaver til hvem den vil. Men det er endnu en gåde, hvorfor jeg ringe menneske skulle opleve det.

Nybøl mark den 16. juni 1915.

Hvor er det dog en vidunderlig måde Herren bruger at opdrage mig på. Det er lige som han stadig bruger drømmen til at føre mig derhen, hvor jeg nu skal stå. For et par nætter siden havde jeg en anden drøm. Den har også ført mig ret i forhold til alt det, som mine kære landsmænd må gå igennem i felten. Man har nu svært ved at gå nok ind under lidelsen, når man i de ydre kår har det så godt. Jeg så i drømmen, at der var kommen krig mellem Danmark og Tyskland. Jeg var selv tilstede, som øjenvidne ved et stort slag, som blev udkæmpet nede ved grænsen, på en strækning, der nåede over flere kilometer.

Jeg så tydelig de to magters stilling, på den ene side Tyskland / Østrig og på den anden Danmark. Jeg var bag danskerne som civil, jeg deltog altså ikke. De to hæere lå nu ikke langt fra hinanden. De havde i tidens løb arbejdet sig ind på hinandens stillinger. Nu lå de i brudte linier over for hinanden på bøssekuds afstand. d. v. s. på flere hundrede meters afstand.

Således så jeg dem altså i drømmen. Nu blev vi- civilbefolkningen opfordret til at forlade kampterrænet, ti der ville blive foretaget et bombardement af danskernes stilling forud for en storm som Tysker/østrigerne ville foretage.

Ja vi måtte jo forlade de dansker jenser, overlade dem til deres skæbne, men vi selv uden at kunne gøre noget skulle være passive tilskuere til det eventuelle nederlag eller måske sejr. Bombardementet kom, og stormen fulgte, men danskerne afslog det glimrende, og tyskerne led et stort nederlag. Det var i al korthed drømmen jeg havde, det var de ydre begivenheder. Men de fremkaldte en indre hos mig, ja hos alle tilskuerne, befolkningen der overværede det.

Nybøl mark den 30. maj 1915.

Det er nu første søndag efter pinse, det jeg vil skrive om er et syn, som jeg havde påskedagsnat. Jeg har længe villet nedskrive det, men er altid blevet forhindret, om det udtryk ellers er det rette.

Synet jeg havde er nok blevet affødt af denne krigstilstand, som hele den gamle verden befinder sig i. Af mine bønner desangående. Jeg selv skulle jo efter naturens orden deltage i den, eller rettere efter "de prøjsiske loves" orden, jeg kunne ikke slippe uden om en indkaldelse. Men Gud fader fører nu sine børn på sine måde. Nu har krigen næsten raset et år, og endnu går jeg stadig fri. Det er mig noget af et Guds under, at jeg ikke skal med i alt dette. Det har jeg også talt med faderen om i mine bønner. Altid har jeg frygtet for at turen snart kom til mig.

Men så kom synet påskedagsnat. Jeg stod igen ansigt til ansigt med Jesus, ham kendte jeg så godt. Jeg talte med ham, og alligevel kom der ikke et ord frem. Jesus så tværs igennem mig. Han læste mine tanker i mit hjerte, næsten før de blev født. Han så, hvad der fyldte mit sind, og således kam jeg da aldrig til at udtale mine spørgsmål. Jesus svarede mig på dem, inden de kom over mine læber.

Men frelserens ord lød hele tiden til mig. "Du skal ikke komme med i krigen, du kommer ikke til at deltage i den. "Når så jeg ængstelig mødte frem, med spørgsmålet i hjertet" Ja men kan jeg skånes for den skrækkelige oplevelse, som alle mine venner må igennem, så lød svaret igen " Du kommer ikke med". Andet drejede samtalen sig ikke om. Så forlod frelseren mig igen.

Nu er der gået et par måneder, og endnu går jeg stadig hjemme, som et Guds under i tiden. Jeg kan jo næsten ikke tage imod al den rundhåndethed af nådegaver fra Herren. Hans ord til mig: "Du kommer ikke med" lyder til mig, så snart der er nogle der bliver indkaldt. Nu er min broder også blevet indkaldt. Han havde samme pasnotits som mig. Feldgendarmendienstauglich. men ved tanken om, at krigen kan vare 1-2 år og alle mand bliver kaldt under fanen, så er tanken om, at jeg skulle kunne gå fri jo ufattelig.

Dog Gud fader råder for sine børns skæbne. Kan han opdrage mig uden at skulle føre mig i krigen, så gør han det visselig.

Nybøl mark den 4. juli 1915.

Jeg er nu kommet ind i en af de ørkentider, der med mellemrum kommer ind over mennesker: Det er en fattig tid for sjælelivet, Gudslivet. Man stavrer sig frem. Vil gerne ud af den, men det er altid, som om man hæmmes, man farer vild. Eller man begynder en fejl måde. Skulle det ikke være det sidste, der meget snarere er rigtigt. Man vil gerne ved egen hjælp søge at finde ud af ørkenen, i sin kortsynethed glemmer man at tage herrens ord med på vej. Det er jo dog det der er en lygte for vor fod.

Men djævelen mager det således, at vi glemmer Herrens ord. Han gør os glemsomme i vor kristelige visdom, og så har han let spil med os.

En der er i vildrede, kan man sagtens få til alt. Hvad skal man da gøre, når man er kommet ind i sin ørkentid. Bede Herrens hjælp en ud deraf?

Ja det ligger så lige for, det har jeg også gjort, gør vel ikke alle det samme.

Herren m, å hjælpe, dersom der skal komme noget ud af en ørken. Men vi selv må se at finde fejlen i vor bøn, ikke alle bønner bliver bønhørt. Kun de bønner der bedes i Herrens navn, bliver bønhørt, og hvad for en bøn ville her blive hørt i Jesus navn. Ja en selvhengivelsens bøn er altid i Jesus navn. Men hvad og hvor meget er selvhengivelse, når man færdes i en ørken?

Ja er man ude i det øde, kan man ikke godt komme et dårligere sted hen, man er altså så ilde faren, som et menneske kan være. Bønnen må altså herefter være en fortvivlelsens bøn, man må være sunket så dybt i sin egen erkendelse, som det overhovedet er muligt for et menneske at synke.

Man må se sig selv i lyset at Gud fader! Ah der er man en fattig, fattig synder, der knap nok er nåden værd.

Ser man tilbage på sit liv. Så ser man sit liv i den største modstrid, sammenlignet med det Gud fader har tænkt at få ud af os. Altid har vi kun bedrøvet ham, intet kan stå mål med hans guddommelige målestok. Vejes vi på hans guldvægt vi alle, alle vore gode gerninger vejer intet.

Tilbage bliver kun sukke. Gud vær mig nådig.

Vi ser i vor fortid alt det han har gjort godt for os, og hvorledes vi har belønnet hans velgerninger dårligt. Hvor måtte Gud ikke vredes over vi utaknemmelige skabninger. Tilbage bliver kun sukke, " Gud vær mig nådig. "

Jeg tror det er den rette bøn for mig i min ørkentid. Det er en bøn i Jesu navn, og den vil Gud også bønhøre. Når bar jeg i min selverkendelse kan komme i det rette forhold til denne bønns indhold, da vil Herren vor Gud også vide at føre mig ud af ørkenen. Jeg er då også kommet igennem ørkenen, og er kommet ud af den rigere end da jeg gik ind i den. Således er ørkenen en opdragelsens skole for mig.

Gud fader vær mig nådig
trods al min skrøbelighed.

Julen - Påsken - Pinsen - Kristenlivets udvikling og vækst

Det er altid disse tre højtider, at kristenlivet så at sige kredser om. Det er at iagttage i de små daglige oplevelser og samtidig i kristenlivets udvikling og vækst i det lange løb.

Det er lige som Gud har sat disse tre faktorer ind i kristenlivet, de har hver sin mission at gøre, hver sit evangelium at bringe. Lige som dåb og nadver er de to brændpunkter, hvorom al kristenliv kredser, således har disse tre højtider deres mission at udføre, for at vi kan få det rette udbytte af dåben og nadveren, da de blev sat ind i verden medførte de samtidig en

vekselvirkning mellem Gud og mennesket. Takket være vor Herre Jesus Christus ved hvilken de er blevet os givet.

Julen er børnenes fest. Julen har skabt et barn i os. Med jul begynder alle Guds børn, hvad enten de så er unge eller gamle. Barn må man være, hvis det skal lykkes at finde nåde for Gud. Når barnet i os er dræbt, så er det en umulighed at komme til troen på treenigheden. Er barnet i os ødelagt, så må det kaldes tillive igen, inden vi kan komme til troen på Gud fader.

Lykkeligt det menneske hos hvilket barnet ingen skade har lidt. Det har da let ved at finde hen til fadertronen. Hos dette menneske skal der ikke meget til, for at julen kan komme til at udføre sin mission.

Julen kommer der straks med sit evangelium. Så snart julen har fuldført sin mission, som nemlig er at skabe eller fremkalde barnet i ens hjerte, da kan man begynde at vokse i sin kristentro. De første spirer er da allerede lagte. Men det er også kun de første spirer. Man er endnu på begynderstadiet i sin kristelige udvikling.

Påskens har sin egen tid, sin egen mission at udføre i vort hjerte, og den er ikke mindre betydningsfuld end Julen.

Men det påskens har at bringe os og lære os er betydelig sværere at tage op end julens budskab. Man er nu kommet ud over begynderstadiet, så der fordres mere af os. Julen fremkaldte eller skabte barnet i os. Men barnet kan også være ulydigt, så det må opdrages. Det der er påskens særpræg, og som vi igennem den skal komme frem til er godt skildret i følgende vers.

" Jeg så ham som barn i den modnede sommer,
da synderen skjalv for den hellige dommer,
da hjertet slog tungt og min isse var sænket,
og dødstanken strengt havde livsmodet lænket. "

Det der giver et barn skønhed i voksnes øjne er, når det har båret sig forkert ad, og det da kommer og beder om forladelse.
Det samme gentager sig i Guds børns forhold over for Gud fader.

Her ligger Påskens mission, dens opgave. Den skal lære os vor syndebyrde at kende.
"Da synderen skjalv for den hellige dommer". Når vi står over for Jesu lidelse og død, da kan vi ikke andet end bøje vort hoved og sukke. " Gud vær mig arme synder nådig. " Med andre ord Ydmygheden skal frem i os.

Det kommer den meget vanskeligt, når vi ikke kan komme til at føle synden som synd.
Syndebyrdens tyngde skal virkelig knuge os, så vi kommer til at føle vor usselhed og ringhed, når vi ser på Jesus Kristus.

Ja, når man er kommet så vidt, så vi åndeligt talt står som " mand i den modnede sommer", da kan hjertet nok slå tungt og issen sænkes, så at livsmodet lænkes, når vi står overfor den hellige dommer.

Men Gud ske lov, da har påskens også nået sin mission, da har den udført sit krav. Da er vi rede til at tage imod pinsen, men da kommer den også.

I Pinsen har Gud Helligånd sin gerning, sin mission at udføre og Gud ske lov, det er den lifligste at tage op. At komme ret ind under Pinsemissionen- at gå ydmygelsesens gang er såre vanskeligt og det er tit en grædende gang vi går. Men bønner kommer med Pinsen. Gud

Helligånd sendes ud til os med bønner. Dog lad os aldrig tro at bønner er fortjent, den gives af idel nåde.

Sønnen bistår nu ikke en i småting, en enkelt lille gave. Det er store og mange ting der gives os. Går vi ret ind under korset, så får vi syndernes forladelse, det giver Helligånden os vished om, med syndsforladelsen følger hjertefred, sjælero. Alt det følger med Pinsen.

Der er nemlig helligåndens gerning at give vished om disse goder. Hvad er da Pinsens mission?

Det er at lære os at være opmærksom mod den Helligånd at bede og vente og være lydige. Ellers kan den ikke komme til os. Frem for alt at passe på, at vi ikke synder mod den. Den synd kan nemlig ikke tilgives. Bryder vi broen af, så kan vi aldrig komme over-Gud Helligånd er broen ad den kommer vi over til Jesus vor frelser, Herren vor Gud.

Det var de tre højtiders betydning og arbejde i kristenlivet taget i det lange løb. Men det samme kommer igen dag efter dag. I de små daglige samkvem med Gud fader, Søn og Helligånd, da har de også deres mission at udføre. Ja i hver sand og ægte bøn, der stiger op mod Fadertronen, der møder vi dem igen.

Barnesindet kommer frem i os, når vi ret af hjertet beder. Skal bønner være sand og ægte, da kommer ydmyghedsfølelsen frem. Her har vi da Julen og Påsken, og når først Pinsegaven, Helligånden daler ned og låner os sit ord, tager bønner op og udtaler den ret, så vi hører den er sand. Da kan Jesus sige sit "JA" til bønner. Da er vi ret i levende forbindelse med Gud fader. Da har Julen , Påsken, Pinsen øvet deres velsignelsesrige gerning i vort hjerte.

Nybøl mark den 8. august 1915.

Jesus græder over Jerusalem. luk. 19.

Det er teksten for i dag. - " Fordi du ikke kendte denne din besøgelses tid;" derfor skulle alt det onde komme over Jerusalem. Her kan man føle at vor Herre Jesus lægger meget vægt på om vi kender vor besøgstid eller ej. Ja hele Jerusalems skæbne var dermed beseglet, om de kendte deres eller ej.

Kender vi da vor tid? Det er i sandheden besøgstid vi er inde i som folk og også som hvert enkelt menneske har en særlig besøgstid, nu mens krigen raser . Hele vort åndelige vel er afhængig af om vi kender den eller ej.

Hvilket ansvar ligger der ikke der ikke nu for tiden på. vore skuldre. - Mange føler det måske næppe. Herren besøger os nu på så mange måder og alle taler de et tydeligt sprog til os. Kan Herren ikke råbe os op nu, hvornår skulle det så være muligt for ham.

Jerusalem gik glip af noget der blev dem bragt, de så det ikke . Jesus har dermed ment sig selv og der igennem ham blev dem bragt det så og kendte de ikke. Nu kommer han ikke mere personlig, men desuagtet kan han komme os lige nær. Han kommer nu i lidelsen som har ramt folket og hver enkelt i folket.

Der er en digter der siger. " Lidelsen er den plov der gennemfører hjertet for at gøre det modtageligt for sandheden. " Det ord rummer meget i sig. Ja lidelsen kommer sandelig ikke fra Herren.

Den er kommen i verden gennem synden, men Herren tvinger den til at gå hans ærinde. Så snart han styrer lidelsen da er der strømmet velsignelse i den ud fra hans hånd. Hans hånd kan ikke røre ved noget der er tiltænkt os uden at der er strømmet velsignelse i det.

Hvilken herlig tanke. I lidelsen er der velsignelse gemt. Det gælder for os om at lomme gennem skallen så finder vi kernen. Altså i alle vore kares lidelser er der velsignelse gemt både til dem der lider direkte og os der står dem nær-indirekte.

Vi knuges bøjes af lidelser, det er skallen som vi tit ikke kan komme igennem. Men hvad er det der knuges og bøjes i os, er det gudsmennesket eller er det vort eget jeg. Det må vi komme til klarhed over. Åhhja vi må komme til den erkendelse, at det er vort eget jeg der bøjes knuges.

(Ja nu skal jeg i kirke og høre Povlsen Borling, mon han er kommet på samme tanke?)

Og i samme grad som det tilintetgøres da vokser Gudsmennesket i og. Gudslivet i mennesket vokser i samme grad det syndige menneske jeg bøjes og knuges. Ydmyghed er frugten af al lidelse dersom den tages op i Jesus navn. Dersom vi tyer hen til fadertronen med al lidelse og nød skal vi ikke gå tomhændet bort men vende tilbage med et ydmygttakende hjerte. Det er den faderlige velsignelse der ligger i denne vor nuværende besøgstid.

Vidste du end også på denne din dag, hvad der tjener til din fred.

Jesus har ganske sikkert vist at hans ord havde bud ikke blot til hans slags, men til alle de efterlevende slægter. Hvad tjener da os til vor fred. Hvad skal vi gøre dersom vi skal ha fred nu midt i al denne krig. ?

Ja det er det velsignede af det hele, At dersom vi tager lidelsen op i Jesu navn da får vi vished for hvad der tjener til vor fred.

Ti i selve dette: at tage lidelsen op i Jesu navn, bede Gud fader give en kræfter til at bære det, deri findes freden. I det ydmyge takkende hjerte er freden. Er vi bleven bøjet og knuget så vi går lutrede ud af lidelsen, der er freden blevet os bragt. Altså at tage lidelsen, besøgstiden op i Jesu navn så vi leder efter Guds finger midt i al tugtelse deri findes freden. Her giver helligånden os vished om at Gud ikke er os fjern, men et kærligt fadersind skinner ud af enhver tugtelse vi er kommen ind i.

Povlsen prædikede over en anden tekst, men den var god og rig på enkeltheder. Og så den aldrende mand, hans vidnesbyrd hjalp os på forunderlig vis til at komme i nærheden af gud fader og helligånd. Jeg var til alters sammen med fader.

Nybøl mark den 1. 2. 16

Ydmyghed.

Kristenlivet går i bølger gennem mennesket ja gennem slægter og enkelte kredse.

Disse bølger gemmer forskelligt i sig alt efter som mennesket nu lever sit liv sammen med Gud. Der kan være suk og sang i dem-gråd og fryd, ja lovsang og ydmyghed. Man kan vel også sig hovmod og ydmyghed.

Nu er ganske vist hovmod ikke nogen kristelig egenskab. Men desuagtet fandtes den vel i rigeligt må i "den gamle kristenhed" før krigen brød løs. Gud give det må få et knæk nu. Hovmodet er ikke kristeligt nej tvært imod. Det er livet løst fra Gud. Og et liv uden Gud bliver i sit inderste grimt. Det skejer ud fra den af Gud bestemte plan. hvor hovmodet drager ind går lidt efter lidt Gudsfredens ro og tryghed bort. Selvrådende bliver mennesket i al hovmod. Så kan det være lige som Gud lader os sejle vor egen sø, han drager for et øjeblik sin skærmende hånd bort fra os.

1916

Nybøl mark den 10. juni 1916.

Nu har jeg igen været til en undersøgelse i Sønderborg. Det var den 5. Lykkelig overstået er den også. Jeg blev g. v. Der kan komme allehånde følelser og tanker sådan en dag. Ja forresten tiden ind under dagen er også rig på sjælelige oplevelser, det kan give en impuls som ellers vanskeligt ville komme. Det er frugtbringende at komme i den art sjælelige kampe. Men, ah hvor kan det være svært.

Den morgen jeg cyklede derind, traf jeg ned på Dybbøl banke et køretøj. " Det skal temmelig sikkert bringe en derud til undersøgelse, " tænkte jeg. Og ganske rigtigt, da jeg kom nærmere viste det sig at være Chresten Bonefeldt fra Sottrup. Der kom efterhånden flere til. Det lettede så lidt på min beklethed.

Her kom er der egen art trøst til en. - Fællesfølelsen, alle står vi i tankerne last og brast sammen. Det bringer en styrke. Når man tænker sig over for lægen, da ser man kun sig selv, det er ens egen person hele undersøgelsen drejer sig om. Og så er det kan tabe modet. Men når man da kan møde en flok mennesker der er samme kår undergivne det kan give en art rygstød så , man har mere modstandskraft. Det var denne følelse der tog mig, da jeg så Chresten Bonefeldt. Og så ikke mindst denne. Du lider sammen med dit folk.

Er samme kår undergivne som de. - Ja jeg taler her om at lidt, og dog får jeg lov til at gå hjemme hele t, for det meste da. Nå lige meget, man er langt fra fri for sorger selv om man ikke ligger inde ved fronten. . En kristen der tager livet alvorligt og lytter efter sin samvittighedsstemme kan aldrig komme til at tage letsindigt på tingene, og derfor kan man godt have sit at kæmpe med, selv om man går udenfor den øjeblikke nød.

Skulle det mon ikke være en lidelse at lide sammen med sit folk. Det kan knuge en hårdt når man vil gå ind under den folkenød. Gud give at vi alle der går hjemme måtte føle det ret.

Egegård den 11. - 1. - 25.

Et brev til Ingerslev.

Kære allesammen.

Tak for julehilsen og nu vel mødt i det nye år. Det er altid sådan en egen følelse det besjæler en, når man skrider over tærsklen af det gamle år og ind i det nye. Det er en egen højtidsfølelse hvormed man betræder det nu og ukendte land. Uvilkårlig går tanker opad til ham der havde skæbnetrådene i sin hånd i det år der er gået. Nu da vi er kommet ud af det føler vi godt at hans miskundhed, nåde og barmhjertighed har hvilet over os. ellers var vi gået til bunds. Men kan Gud fader blive ved med at tage os ved hånden og lede og føre os som småbørn og aldrig blive træt.

Skulle vi selv ha med småbørn at gøre der aldrig blev voksne så de kunne stå på egne ben så slap vor tålmodighed op. Sådan står vi i dag over for Gud fader. Ja det er der det kniber nu ved det ny års indtog. Grundtvig synger nok "vi gør kæmpeskridt opad til den hellige Guds stad". Ah , ja, det gør vi jo også i følge med herren. Ti det er jo ved Gud faders hånd vi skridter ud. Havde Gud ved Jesus Kristus ikke hjulpet os måtte vi pænt blive i hængedyndet. Men med Kristus i vort følge da føler vi godt som årene går, at vi kommer Herren nærmere i kristelig livsvisdom, der bliver stadig forbindelse opad.

Samfundslivet med Gud bliver rigere. Men når alt det er tilfældet ja da vokser vi jo ud over vort kristelige barnestade og der bliver stillet store krav til os. Vi vokser opad med hver dag, der leves til Guds velbehag. Men vi tillige som ungbirken ved fjorden vokse nedad i vor egen bevidsthed. Ydmyghedsfølelsen må vokse frem og stadig tvinge os i knæ, så selv om Herren løfter os opad at vi da aldrig forlader barnestadet, men med barnlig enfold og tillid kan betro os til Herren. Det synes mig være dette at vi hviler i vor dåbspagt herudfra springer livets ophav.

Derfra begynder væksten, her er jordbunden vi skal vokse af. Og når væksten så fører os opad i lyset så får vi lov at se videre ud og den grokraft der er i jordbunden, grokraften af dåbskilden, gør at vi, set med Herrens øjne bliver til et herligt træ så længe vor næring kommer fra dåbskilden, ja da må vi ikke glemme vor herkomst.

Ti glemmer vi i Tidens løb livskilden og slår rødder i andre kilder , ja da skal det nok vise sig at vort livsvækst og det vi udfolder os i ikke ligner de kræfter der rinder af livskilden, dåbskilden. Men vi vil føle et tilsmudset Guds billede i os selv, Træet vil komme til at se forsømt og vantreven ud. Gud hjælpe os alle i det nye år til at finde tilbage og forblive i vor dåbspagt da har vi sikkert følge i det ny år.

Nybøl mark den 21. - 2. - 16

Arbejderne i vingården.

Det er klart for med det samme, at den vingård der er tale om kun er et billede Vor Herre bruger for bedre at klarlægge sine tanker. Vingården kan være flere ting i den åndelige verden. Den kan vel tage sigte på menigheden . Men vel også nok på den enkelte. På dig og mig passer billedet også godt.

Vort eget Gudsliv, samlivet med Herren kan udmærket godt føres ind under dette. den og min hjerteager det er også en vingård. Når husbonden går ud for at leje arbejder og han også får en del til forskellige tider på dagen, så mener han nok der med, at det enkelte menneske bliver kaldt til højst forskellige tider i livet. Der er jo også dem der fra ungdommen af bliver draget ind i menigheden og føler sig i den som et medlem af Guds levende menighed.

Medens andre tilsyneladende står helt uden for kristendommen og i deres livsaften kommer ind i den verden. Lønnen vi får for at arbejde i vingården er ens enten vi er i den dag-livet igennem eller kommer der ved vort livs afslutning. Det kunne disse arbejdere ikke forstå. De ville have lønnen fordi de havde fortjent den, de fordrede den som deres ret. ja det gør man også hernede. Et arbejde er sin løn værd. Men hvor vidt forskelligt er det jordiske arbejde ikke over for det der må gøres på vor hjerteager. " Her intet lader sig fremtvinge og intet sker ved kæmpeskridt, dog stor ting med midler ringe udretter her vor Herres ånd".

Ja alt hvad der møder os fra Herren er en gave. Intet kan vi pukke på som vor ret. Det er nåde over nåde, og det glemte disse arbejder der surmulende og knurrende stod og ventede efter deres løn. De blev ærgerlige på Husbonden fordi han lønnede dem alle ens. Deres hjerte var ondt over for dem der var kommet i den elevte time. De andre havde båret dagens byrde og hede og så får den endda den samme løn. Det er i det hele taget ingen løn han giver os. Lønnen kan man da i almindelig kræve, fordi man har udført et stykke arbejde. Men det Herren giver os er lutter nådegaver. Intet kan vi tage alt gives os af Gud.

Vi er jo syndige mennesker og kan ikke selv hæve os op over synden, vi synker bare dybere og dybere. Så er der endda de arbejdere der surmuler fordi gaven de får er ens.

En sådan tilværelse overfor Herren er noget af det værste at komme ind i. Man er der slået med en inderlig blindhed som gør at Herren kan kalde gang på gang uden at det virker på os, . man tror selv at forholdet til Gud er i den skønneste orden. jeg passer bare mit, det som nu er bleven mig til del og så lader man Herren passe sig selv.

Det er ægte farisæisme man her er kommet ind i. Når bare du gør din del, at angre, bede og forsage, så er dit forhold i orden. Du har så udført din del af arbejdet som I blev enige om i den kontrakt i har lavet. Så skal Herren også opfylde sin del af kontrakten. I den sjælstilstand kan man leve uendelig længe. - og der har man ingen brug for nåden.

Det går da også lidt efter lidt op for en, at det som kan fryde andre og som de står med hellig undren over for, det har man i grunden ingen brug for. At Herren vil lade nåde gå for ret og bærer over med os, det savner vi slet ikke hos os i vort forhold. Ti jeg gør mit og lader Herren gøre sit, og har vi så behov for nåde.

Nej kun hid med lønnen, - jeg har båret dagen byrde-. O de dårer til arbejdere der endnu sidder sådan i det så selvretfærdighed lyser ud af al ens færd, vi har endnu langt frem, og vi får brug for den nådegave, som Herren har tiltænkt os.

Alle fik vi en nådegave givet i dåben den at der blev os givet ret til at kalde os Guds børn. Vi blev medlemmer af Herrens menighed. Den nådegave gælder det om at tage op og tilegne os den, leve i og med den. Så Herren ikke skal komme til os og sige. Den der intet har skal også der tages fra som ejer og gives til dem der har mere.

1917

Egegård den 26. august 1917.

Nu har vi en stille søndag hernede i Halk på vor egen gård. Tanker og indskydelser som er kommen til mig i årets løb er ikke bleven nedskreven. Vel nok af den grund at jeg simpelthed ikke har samlet mig sammen til det. Der er nok andet som-og nok andre som har taget mine tanker. Breve som er bleven skrevne har fået det i sig som nu er kommet til mig året igennem.

Vi er nu midt i høsten. Det gælder om at bjerge alle de goder der står ude på marken og venter på en hjælpende hånd. Dette gør især at mine tanker vendes den vej. Vi er alle Husholdere i Guds store Husholdning. Hvad her vi ejer er kun lån fra Herren ham er det vi skal svare renter for alt det betroede gode.

Gid vi dog altid- især jeg- måtte leve med det syn før øje. Da arbejder jeg bedst. Det har altid været sådan for mig, at det bedste kom frem i mig, når der var en regerende vilje der førte mig. Den meste nytte kom ud af mig, når der var en Herre over mig, hvis vilje var mig en lov. Og nytte og gavn er det vi er bleven sat til at skulle udføre her i livet. Arbejde gøre gavn, det er der en velsignelse og glæde i, som intet andet kan erstatte.

Og står man nu som ejer selvstændig mand over en ejendom, da er det lykkeligst for mig, dersom jeg stadig kunne holde øjet åbent for dette: " Du arbejder nu i Herrens store Husholdning. "Har jeg det for øje lever det stærkt i mig da udløser det kræfter og evner som intet andet er i stand til. Energien vokser når den prøves for Herrens ransagende blik. man giver sig selv i arbejdet og det giver sjælefred og ro. bekymringer svinder bort på den vis.

Ti ødsels og ødes naturens goder og man har lagt sine evner og kræfter i til at fremme bjergningen i Herrens Husholdning, så man kan stamme på dette : " Jeg gjorde havd jeg kunne" da svinder bekymringerne og ikke mindst mukkeriet og gnavenhede over vejrliget, som kan true med at ødelægge høsten. ja dette går mere og mere op for mig, Gid dog Gud faders vilje mere og mere må blive mig en lov, så klar og tydelig at jeg altid skal følge den, hvor var man da godt hjulpen, og hvor ville velsignelserne dale ned over en.

Fejlgreb og slingren ville da høre op og al halvhed i ens væsen al delthed i sindet ville da være som bælst væk.

Et brev til Sigrids fødselsdag 6. - 1. - 18.

Kære Sigrid.

Hjertelig tillykke med fødselsdagen. Gud give sundhed og helsen, kraft og lykke til at fortsætte eders livsgerning. Så den ungdom I opdrager må stå rustet og rede til at fange den ny tid og erkende opgaverne der ligger i den. Jeg ved jo at did hen står eders mål: Gid det fremdeles må lykkes for eder.

Det er nu lidt vel sent at vor lykønskning kommer, men derfor er den lige velment. Da jeg i morges sad ovre i kostalden og malkede kom den tanke pludselig farende: " I dag skal du have skrevet til gamle venner" I dag er der lige tid til det og hav allerbedst er , i dag er du oplagt til det. men hvem skal jeg begynde med. da jeg sad ved kaffen eller rettere mælken for kaffe gir det ikke, sagde Agnete " i dag er det Sigrids fødselsdag dermed var valget gjort. Fra tanke til gerning var der ikke langt den gang. Det er nu lige to år siden vi var ovre hos jer. Jeg husker godt den dag, som var det i går. Først var vi i kirke og senere nede på skolen, som jeg nød den dag i fulde drag.

Nu sidder vi som gårdfolk på Egegård i Halk. Der ligger kun et kort spand af tid der imellem og dog, for mange er det vel langt. Hele to år midt i krigens rædsel. Der er for os som Guds nåde og Miskundhed står over tiden i de to år for os her på Egegård.

Når vi har turdet købe ejendom nu midt under krigen og alt det usikre, så er det kun fordi vi har handlet ud fra Guddommelige indskydelser; af egen lyst på trods af alt det vaklen i tiden turde vi aldrig have gjort det Hvor vort eget mod, troen, selvtilliden svigtede, der trådte Gud fader til med sin styrke og kraft og da vovede vi at gøre skridtet ud i det usikre.

Og Gud faders nåde og Miskundhed har på en øjensynlig måde været med os.

Når vi nu som unge selvejere-der skal klare alle udgifter over gården og leve vort liv i den stærke materialistiske tid, hvor det især for os gælder om at komme til at "sidde nogenlunde fast, "-ikke har glemt forbindelsen opad og sender takken der hen hvor den hører hjemme. Da kommer man uvilkårligt til at tænke på de mennesker herved der har hjulpet en til at gøre det rette valg over for " Kejser og Galilæer" Tankerne vandre da gerne over til det kære Vallekilde.

Der har jeg sunget og der har jeg sukket, der skabtes lovsang og der fødtes suk. Der modnedes beslutningen allerede til at tage den livsgerning op som jeg nu står midt i . Der for kan jeg aldrig komme uden om det kære Vallekilde, når alt det gode i en bryder frem. Det var det første der gav en betydelig ballast med på livets sejlads over det stormfulde have.

tak for det , du kære Vallekilde med Hytten og kirken.
Eders hengivne Agnete, Ester, Erik Eriksen.

1918

Udkast til en tale ved Simeon Sørensen bryllup i Hajstrup den 6. april 1918.

Jeg ville gerne have lov til at sige lidt her ved denne lejlighed. Der er noget der ligger mig på hjerte og så må det vel frem.

Om det nu bliver en bryllupstale af den almindelige slags eller den er særegen i sin art, det kan I så dømme om, når jeg er færdig.

Nu er Simeon og Margrethe da nået så vidt og deres eget hjem har de jo haft en tid. det er altså fakta som man siger. Det har siden jeg lærte Simeon at kende været mit inderligste ønske, at vi engang måtte få vor livsgerning til at falde side om side rent geografisk taget. Det har vi nu også opnået. Om Simeon har tilstræbt det ved jeg ikke, men mit inderligste ønske har ligget på lur efter en lejlighed, hvor jeg kunne placere ham.

Når man sådan tænker lidt nærmere over livet og hvad livet egentlig dybest set er. Da er det kommen til at stå for mig, at det er et eneste stort møde, eller en skolegang, kaldet det hvad I vil.

Og det enkelte menneskes evner og egenskabers udvikling beror for en væsentlig del på hvordan det møde forløber. Livet igennem møder man mange mennesker højst forskellige mennesker, og mødet med disse forskellige mennesker går ikke sporeløst forbi en, det sætter sit præg, det være stort eller lille. Ja i denne skole er der mange lærere.

Der er nogle man nærer agtelse for, de ejer et kvantum af viden og erfaring som man selv mangler, men selv om de vil åbne det for en kan det alligevel gå ret sporeløst hen over en. De mangler den livfulde meddelsomhedsånd.

Så er der andre lærere i livsskolen, der møder mennesker af anden art. Deres livserfaring og viden er vel knap så stor. men hvad de har er gået dem i blodet og hvad de ejer har gennempræget dem. Så deres hjerteliv og sjæleliv er i dybeste forstand blevet et med det ydre liv.

disse mennesker slår igennem, hvor man møder dem. Det er de rigtige lærere for livet.

Deres lærdom den holder og præger selv om de ingen ord bruger. Det er eksemplets magt, som der siges med andre ord.

Det er vel noget af det samme man møder, når man hos Ibsen læser

"Digter; er hver man
det være sig i tingsal
skolehus og kirke
der øjner idealet bag sit virke.

Jeg synes det er noget af det man her møder. Der hver et menneskes virksomhed i dybeste forstand falder sammen med det der bor i hans indre, der bliver han en digter. Og det liv bliver en kraftig præken selv om der ingen ord bruges.

Sådan har Simeon Sørensen mødt mig. Han er i bedste forstand bleven mig en lærer for livet. Derfor er jeg nu så glad for at, vi er kommen til at bo i nærheden af hinanden.

1920

Udkast til foredrag holdt ved Generalforsamlingen i vor ungdomsforening i februar 1920.

Hvem skifter jordens lande ud?
Har det ej noget at betyde?
Mon voldsmænd kan ustraffet bryde
de grænser der er sat af Gud?
Er sprogets klang og åndens mærke
ej grænsepæle nok så stærke
som dem af stene og af træ?

Det sang den danske digter Mads Hansen i december 1869.

De sandheder har lydt i tyskernes øre nu i næsten 2 menneskealdre. men det har ikke ænset dem. Nu er det ligesom de råbes ud over al verden. Denne gang kommer de med orkanagtig kraft, og alt hvad denne orkan møder på sin vej af hindringer bryder ynkeligt sammen.

Alt hvad kanoner og bajonetter har samlet falder nu sammen som korthuse. Man står forundret og betaget over for den vælde. Hvor kan det dog være, at alt hvad mennesker før troede stod urokkelig fast nu viser sig så ynkeligt hult og råddent. Stormagter der er svejsede sammen med jernhånd løsnes nu i alle sammenføjninger, og andre stormagter går tilsyneladende upåvirket ud af denne krise.

Og så må man vel endog sige, at en englænder, amerikaner eller franskmand i grunden vel ikke er bedre mennesker end en tysker, østriger eller russer. Grunden må vel søges længere ude eller rettere højere oppe.

den politik de forskellige lande har ført, er et fuldgyldigt bevis for den samfundsmoral, der hersker i den ledende kredse.

Alt kommer dog til syvende og sidst and på den åndsuddannelse på det indre liv, som de ledende mænd fører inden for de forskellige lande. Når det som i Tyskland eller Rusland, hvor der har hersket et åndstyrani eller åndeligt magtbegær, der kan give sig udslag i følgende ord af Fritz Phillipi læs (Hurra og Halleluja side 19) s. 33 - 35.

Tysklands betragtning og vurdering af sig selv og deres formentlige verdens opgave ligger her så klart, og er der noget der er Gudsbespottelse så må det vel være det. Når man så sammenligner dette med hvad Englands biskop i London sagde i kirken da de trådte ind i krigen:

" Herren vor Gud giver nu de lande sejren, som tjener din sag bedst" Så lyder dette som musik fra en anden verden.

Det er magten og retten der har kæmpet så gigantisk en kamp i vor tid. Sandhed og retfærdighed har her taget livtag sammen. Sandheden kan til tider lade sig bøje, skubbes til side, som den var ude af verden. Men til syvende og sidst kommer den frem med en kraft og vælde så alt falder tilfode for den.

Hvordan står nu Danmark over for denne holmgang mellem sandheden og uretfærdigheden.

Ja det var her uretfærdigheden begyndte sit felttog og vandt.

Alt hvad der var et folk helligt og dyrebart blev trampet ned med jernhård hæl. Folkets odelsret den gik man hen over som om den aldrig havde eksisteret.

Her vandt tysker deres første sejr, men her lagdes tillige den første spire til deres undergang.

Danmark tabte krigen og i menneskelige øjne så det ud til at alt dermed var tabt.

Vore digtere så midlertid noget andet. Det vidner den sang om, som jeg nu vil citere et vers fra.

Ellen Hostrup synger i 1872. året efter at Frankrig var besejret. :

"Jeg skuet så langt
jeg synger så fro
om vælden, der glipper,
om duen der slipper
af ørnens klo
Om freden der kommer
med stordåd og sang
om sol og skærsommer
i Dannevang. "

Dette håb levede i Danmark gennem alle de år vi var i udlændigheden.

Krigen var vel tabt for Danmark. Men sandheden, så skulle der ny bygges et nyt Danmark. Det var blevet mindre i landområde. Så nu måtte det blive desto rigere og dyrebarere indad til.

De bedste mænd i Danmark gav sig nu- midt i den jerntid der rejste sig verden over_ til at arbejde på et åndeligt stort og frit Danmark, der på dette område kunne komme til at indtage en førende plads blandt staterne ud over jorden.

Hvad var det der her blev drivfjederen i alt det arbejde i åndens verden. Ja det var nok blodet der randt for sandhed og ret ovre på Dybbøl banker.

Heltenes blod fra denne ulykkelige krig har været den dybe understrøm gennem hjerterødderne i alle vore store mænd.

De fik deres dåb ved sandhedens og rettens nederlag. Da tændtes harmen i brystet på dem og de har siden været tro forkæmpere for den. Vi kunne aldrig havde fået skønnere og bedre resultat ud af dette nederlag , som vi led for alverdens øjne.

Vi er indbefattet i Guds store verdens husholdning. Vi har vor plads og vor opgave i verdenshistorien.

Gud Herren har sin plan med Danmarks indsats i sin husholdning, og den tåler han ikke der bliver rørt ved på grund af tåbeligt magtbegær.

Al verdens øjne hviler nu på os i denne tid. Her er det første sted at afstemningen er foretaget.

Vi har givet fuldgyldigt bevis for at vi er danske og vil vedblive med at være det. Lad os nu vise os denne lykke værdig. Vi må nu alle hjælpe til at det ikke slår over i Hovmodsfølelse, Ti da er vi straks inde på et skråplan, som førte Tyskland lige til afgrundens rand.

Det er alle vi unge der skal bygge det nye Danmark. Derfor synes mig det er på sin plads her at drage lidt frem og i store træk skildre lidt af det der foregår omkring os.

Vi går nu ind i det frie Danmark. Her er ingen åmdstyrani og åndelig tvang. Der gives os alle lejlighed til der at udfolde os frit.

Har ikke lagt mærke til alle de mænd der er kommet herved for at stemme. Der er mange store og dygtige mænd, hvis navne har god klang i Danmark. Mænd der hævder sig blandt de ypperste. Jeg vil kun nævne få navne. Provst Ussing, Vihl. Gregersen, Jakob Appel, Petske Koldt, Admiral Reichelein. Ja jeg kunne blive ved længe, men navnene kan jeg ikke huske. Men mange af dem beklæder ansvarsfulde embeder derovre.

De er alle kommet hernede fra . Vort lille folkesamfund har afgivet dem. De er blevet uddannede i det frie Danmark. Deres store egenskaber og evne er kommet til deres ret i det frie Danmark. Der har de haft betingelserne for at udfolde sig.

Vi hernede har ingen betydende mænd kunnet fostre under dette tvangsregime.

Tvangen med sin kolde klamme hånd har dræbt mangen en god spire i opvæksten. Ja, det er rigtigt, at vi har haft de store politiske førere, der har kunnet opfylde de krav der blev stillet til dem, og det er stort, men det er kun den ene side af livet. Den livets mangfoldighed som gør et land rigt og stort og skaber store og vide udsigter til alle sider, de mænd har vi ikke kunnet fostre hernede.

Tyskerne har ligefrem med magt dræbt alle disse emner. Det er den værste forbrydelse der er blevet begået mod os.

Lad os nu oppe os og vise os værdige til det navn der er blevet os tildelt: Sønderjylland, Danmarks perle.

Husk på der er en fortid der maner os frem til Dåd. Der er mænds navne fra fortiden der lyser langt ind i fremtiden. H. A Brorson. Johannes Evald. Den danske malerkunst fader Ekkersberg. den berømte Thorvaldsens læremester er herved fra. og Bissen billedhuggeren. I ser vi har en rig fortid. Vi er nu i skumringstimen, lad os vise at det igen bliver dag for Danmark .

1921

Nogle ord ved juletræet i vor ungdomsforening 2. - 1. - 21.

Det er nu en fest for julen vi holder her omkring træet, og der skulle egentlig være sagt noget i nær tilknytning til det. Jeg vil nu lade mine tanker gå tilbagetog så derpå se lidt fremad. Vi er nu gået ind i det nye år, det gamle ligger bag os.

Hvordan har vi levet det? Der er så mange tanker der kan komme frem hos en, når man forlader en ven man har vandret sammen med en lang tid. Således også når man forlader det svundne år. Der er dog så meget der skulle have været anderledes. Man kunne ha' ønsket sig livet i det svundne år på mange måder.

Man kan ha' så mange selvbebrejdelser at gøre sig. Ser man nu rigtig til. Så er det ikke alt det man har gjort der er forkert. Der er dog også en del godt. Livet man har levet året igennem er jo en kæde af lutter handlinger. Der er så forskellige handlinger. Nogle er rigtige og nogle forkerte. Men alle sammen er de blevet gjort i god tro. Man troede, at enhver handling man gjorde var den rette.

Den er blevet gjort i fuld overbevisning og i ærlig og redelig hensigt, og så har man i grunden ikke noget at bebrejde sig selv og sin samvittighed. Nej det der tynger sværest på en og som man til tider kan blive helt mismodig over, er alt det man ikke har gjort, alle de ugjorte handlinger. Og det er det svundne år rigest på. Der er alle de mange tanker, rene, ægte og unge, som jeg skulle ha' tænkt.

Alle de mange sange, som jeg skulle ha' sunget, de er ikke kommet frem over min tunge. Jeg har ikke været det over for mine nærmeste som jeg burde ha' været. Tir har jeg måske været kold og hård over for dem, hvor et venligt ord og en hjælpende hånd kunne ha' lysnet og hjulpet.

Der er mange muligheder og chancer man har ladet uænsat.

Det er ikke den timelige verden jeg her tænker på. Der er der ret snævre grænser sagt for os mennesker, hvad vi kan gøre. Nej men i den åndelige verden der er muligheder næsten ubegrænsede. " Med øjet som det skabtes himmelvendt, lysvågert for alt kønt og stort heneden og med de dybe længsler velbekendt, kun fyldestgjort af glans fra evigheden". Men hjertet opladt og tro på sin Gud da kan man nå langt frem, det føler man bedst i de lyse stunder. Det er ikke det jeg tænker på at blive en storhed i åndens verden, det er der kun de færreste der bliver.

Dem hvis navne lyser ud over historien, der er de få . Nej - men hellere en af de mindste små, hvis navne i verden sig dølger, men dog på forklarings morgen gå med skinnende klæder på forrest i Mesterens føle. Se dertil kan vi alle sammen nå. Men ser vi helt tilbage en gang til, da vil vi se, at vi har handlet ussel med alle de guddommelige kræfter i vort indre. Det koster kamp at følge dem og hvorfor kæmpe så meget" tag det lidt mere med ro" lyder stadig en stemme i ens indre. Og resultatet bliver at man leger et evindeligt tagfat med alle de bedste kræfter i ens sjæl.

Så kan vi heller ikke komme fremad uden vi er i nær og inderlig kontakt med vore Gud. Glipper det her da glipper alt. Det er betingelsen for at vi kan vokse at vi ikke klipper tråden over med ham der er det åndelige livs eneste ophav. En af Norges store mænd i det nittende århundrede Kr. Brun skrev en gang til mig. " I en af mine store timer i ungdommen lovede jeg Gud og mig selv at med min venstre hånd ville jeg udføre arbejdet henede og med min højre ville jeg tjene Gud og holde ham fast.

Men hvor ynkeligt faldt det ikke ud. Tit glemte jeg Gud og tog med begge hænder fat i mit arbejde her, derfor er jeg heller ikke kommet langt. Det kunne han en af Norges største mænd sige. Men hvor meget mere må vi da ikke tage det alvorligt. Det er de tanker der har meldt sig hos mig ved årsskiftet. jeg kunne tænke mig at andre kunne gå med lignende. Lad det da blive os en spore til at blive mere årvågne overfor røsten i vort indre, ti følger vi denne mere stadigt, da skal vi nok komme til at sande de ord af Grundtvig

" Alt som vi går, vi dog af Gud oplæres
til at forstå, vi hæves og vi bæres
i ledebåd af livets ånd
og af vor Faders engleskarer. "

Det er mit nytårsønske til foreningen og tak for året som svandt.

Indledningen til Valdemarsfesten på Lindsbjerg Starup hede den 15. - 6-1921.

Sangen : " Nu velkommen enhver under ungdommens tag. . . "

Velkommen til denne vor første sommerfest i vor hovedkreds og velkommen til Valdemarsfesten. Ja det er endda en tredobbeltfest, ti det er jo også genforeningsfest.

Men alt passer herligt ind i hinanden. Det er første gang jeg står her på Starup hede og da kan jeg ikke andet end nævne et ønske jeg nærede for 4 år siden. Da lavede de tyske soldater deres første feltøvelser her, før de afgik til felten. Jeg tænkte og ønskede da tit, når jeg kom forbi og så dem:" Gid du aldrig må komme til at sætte din fod her. Ti det var jo ensbetydende med, at man sad fast i ørnens klør. Nu fire år efter føres jeg her hen, men nu er det af fri vilje.

Hvad her er sket i den sidste menneskealder, det som er overgået vort land og vort folk hernede på så mange forskellige måder, det minder vor landsdel om på alle måder. her har tyskerne med deres klamme og kolde hånd og ånd skændet og vanæret på forskellig vis. Når vi nu skal blive rigtige danske, da er det sommetider som om man må ryste et lag af sig. Vi skal rense og lufte ud for at den sidste rest af klamhedståge forsvinder. jeg håber og tror, at dette skal blive en værdig fest til at styrke dette arbejde. Med Valdemarsdagens historie og genforeningens som baggrund, da forpligter dagen og festen os til at indfri de løfter, som vor gamle mor Danmark nu nærer til os:" At bære vort land frelst gennem tiden ind i dagen ny".

1923

En tale holdt ved Helgas bryllup den 3. maj 1923 .

Men Herren det og mægter, at bygge huse små,
som gennem mange slægter
hans navn til ære stå
som i hans tempels skygge
står rolige og trygge.

Jeg synes her på denne eders bryllupsdagen trang til at gi' jer et par ord med på vej. Det står altid for mig som om jeg skal afbetale gæld, når jeg tænker på det kære hjem i Ingerslev. Det er jo flere slags gæld til. den man kan måle i penge det er på en ment med. den kan gøres op i kroner og ører, når det er betalt, ja så er gælden ude af verden og man skylder ikke vedkommende mere. Der er en anden gæld, der er værre at få afbetalt. Taknemmelighedsgælden. den bliver man aldrig færdig med. Men så på den anden side er den dejlig at afdrage på. " så jo længer den mon varer, des mindre står den fare, des gyldnere den blir. "

Der var nu sådan en lille indledning. Når I to nu drager ud fra eders hjem for selv at danne et hjem da tager I med jer eders arvegods. Når så hjemlivet begynder og årene de går, ja da vil I komme til at erfare, at den værdifuldste arv, det er trods alt det I fik i åndelig arv. Eders personlige jeg det er mest præget af livet i hjemmet. Livet i barndomshjemmet har givet karakteren sin form og sin fasthed. Denne bestemmer igen eders handlemåde ind i fremtiden.

Det der har nydt aller mest fremme af livet i hjemmet, det er vel nok hjertelivet og troslivet. Og Gud ske lov og tak for hjemmet i Ingerslev, og jeg tager her også dit hjem med Arne, jeg kender det ikke, men jeg kender dig godt nok til at vide at du har et godt hjem. Jeg synes de ord vi nys sang passer så udmærket på det hjem for og mor har givet os.

De har vist os " at Herren det og magter at bygge huse små". og det er grundmuret fordi Gud fader selv har været bygmester der, så vi tør nok sige at gennem mange slægter hans navn til ære stå, så nu er det op til jer og os alle, om de ord skal komme til at passe.

Til lykke Helga og Arne med det hjem I nu bygger.

Tag kun dristigt Gud herren til bygmester, lad os alle hjælpes ad og flokkes om barndomshjemmet så taknemmelighedsfølelsen må holdes frisk, så vi kan afdrage på den gæld vi har til vore barndomshjem. De har vist os gennem tiden der gik, om den end var nok så trang, har de formået at fuldende bygværket, et dansk kristent hjem. De selv har haft gavn og glæde af det og vi høster velsignelsen, Gud give det samme må kunne siges om os og de hjem vi bygger.

1924

Ord der blev talt ved faders båre.

Den 12. - 11. - 1924.

Jeg skriver dette, ikke for at jeg bedre kan huske det, men for at efterslægten kan ty dertil i en vanskelig stund, når tanker om liv og død melder. Ja, hvad har jeg så at give jer med på vej, ti om ikke ånden gæster mig nu og hvisker mig de livsalige ord i hjerte så skriver jeg forgæves.

Ja kom Gud faders ånd fuldgod
kom med ild og kraft og mod
saligt smil og himmelsk gråd
stat os bi med råd og dåd.

Den 10. - 11. blev der ringet her på Egegård, at fader var død om middagen. Han har skrantet hele sommeren, været sengeliggende af og til, og til tider været oppe rask og kvik. Men han led at vattersot, så vi vidste at det led mod enden. Men hvor var den sidste tid da fader levede her forunderlig køn for ham. Hvor mærkede vi dog at hans liv og interesse for alt hernede ligesom løsendes og tanken mere og mere syslede om livet hinsides.

Fader var en stille indadvendt natur, når tanken drejede sig om åndslivet i Gud. Han den viltre natur, der var fyr og flamme for alt, hvad der rørte sig omkring ham i folkelivet og det nationale. Han bar ikke sit kristenliv offentligt frem, men han havde alligevel et forunderlig fast stude. Han kæmpede lang tid af sit liv med en svar synd der hvilede tungt på ham og gjorde at hans kraft lammedes, blev ved moders død den 5. februar 1905 befriet for denne last. Folkelivet den gang, alt det nationale liv havde sit mødested på krohusene, der blev tit skænket rundt og moralen den gang var ikke som nu.

Ingen fandt det forargeligt, ja det hørte den gang med til det almindelige og om nogen fik mere end godt var, nå ja det var der ikke noget at sige til. Men for fader var det en ydmygelse at han kunne falde for fristelsen. Alt dette kunne tynde svært på ham i mine barndomsår. Da så moder døde skete der en ændring med ham. Siden den dag styrkedes karakteren i ham og han var en anden.

Hans overtog nu gården hjemme og fader kom på aftægt. dermed gled han tid ind i rolige baner og han ofrede sig nu mere for livet der levedes her under fremmedherredømmet. Altid var fader der hvor livet levedes rigt.

Jørgen blev kaldet til frimenighedspræstovre på Sundeved. Der kom fader tit, hans trosliv voksede en stille vækst. Den dag Jørgen blev ordineret som præst og de kom hjem fra kirken stod fader i forstuen i Jørgens lejlighed omfavnede ham og hulkede som et barn. At han dog måtte opleve dette. Hans tanker gik til moder om hun dog måtte have oplevet det, der for hende stor og lyst ud i fremtiden. Savnet af moder og glæden over det der var sket med deres ældste søn bragte fader med på ydmygelsens stude og en stille inderlig bøn gik til Herren der har givet så meget.

Således gled livet stille hen for fader. Men da han nu lå på sit sidste leje, fik dette et så forunderligt skær af ophøjet fred.

Hvor blev dog fader køn på det sidste. Så barnligt i alle forhold, glad og stille lå han hen med klar bevidsthed om det der forestod. Hvor var han tryk, han længtes efter den dag da han kunne komme herfra. Som fader dog kunne sige tak for de håndsrækninger der blev givet ham.

Det være sig det aller mindste, blot dette at give ham en skefuld øl til at læske tungen, så kom der altid et stille hjerteligt tak frem. Fader kunne til sidst have uklare øjeblikke, og det var forunderligt, som han kunne huske disse, når han igen blev klar. Da kunne han skæmte og le over dem.

En dag da Hans var ved ham, sagde far: "Ja nu kan vi da tale ordentlig sammen, det er ikke som når jeg har bersærkerang, så tager jeg grovt på vej!" Ja sådan var fader skæmtsom og vittig. Mest lå han dog hen i stille grublen. Da bad han næsten altid. Han kunne være så langt inde i bønnen, at når han kaldte på søster Katrine, da kunne han uforvarende kalde på Jesus, når han ville sige "Katrine".

Et afgørende møde for far, var vel nok hans tilstedeværelse ved bedstemoders død, altså hans moders død. Nu lå fader i samme stue, som hun. I samme hjørne af stuen, og skulle nu om kort tid mødes med hende også. Da bedstemoder lå på sit yderste, var fader oppe på gården, men kom tit ned til "bedstemoder i hjørnet" som vi kaldte hende.

Så en dag da der ikke var langt igen kom fader netop ind i stuen til hende. Hun sagde da: "Nu kommer Jesus" og dermed udåndede hun. Dette gribende møde har alle dage fulgt fader. Nu lå han selv og skulle afsted. , det var då for ham, som om bedstemoder kom til ham og tog ham i hånden. I drømme og synder havde han tit mødt Jesus nu på det sidste . Han kom til ham som en god ven. I barnlig enfold og i tillid gav han sig Jesus i vold, og mørket måtte da vige pladsen.

Fader sad halvvejs op i sengen da døden kom. Han bøjede hovedet svagt og gled uden et suk bort herfra. Lige efter bredte der sig et fint smil over hans ansigt. Det var som om det møde sjælen havde med Herren gav sig udtryk i det afsjælede legeme.

Pastor Blichfeldt fra Oksbøl talte også ved båren. Han takkede fader for det han havde været for ham. Han og fader havde meget sammen. Fader var kirkeværgen og som sådan var det hans opgave at holde kirken, præsteboligen og kirkegården i stand. Noget som han ofrede al sin tid og interesse. Præsten talte ud fra de ord: " Lysvågen for alt kønt og stort herneden , men med de dybe længsler velbekendt, kun fyldestgjort af glans fra evigheden".

Det blev en varm tak for deres samliv, og en tak for det fader havde lært ham, fordi Herren havde brugt fader som redskab over for Blichfeldt. Alt dette åndede ud af præstens talt. Jævne og hjertegribende var ordene der kom. Vi følte Blichfeldts tak til Herren for det fader havde været.

1925

Nytårsdag 1925.

Så svandt da året 1924. Jeg føler trang til at skrive lidt om det år som svandt. Det har i mange måder for os været et Herrens år fuld af nåde og miskundhed. Hvor tegnede det sig mørkt for os. Men ved Herrens velsignelse og bistand blev det til et gyldent år.

Vi må synge lovsange til Guds pris. Jeg gjorde status op først i året, sammenkaldte vore bedste venner og klarlagde dem stillingen. Vi blev enige om, at der måtte skaffes penge til at betale de sidste lån med. Men hvorledes? Ja her stor vi næsten som foran det røde hav. Vi prøvede flere udveje, alle sunde syntes lukkede. Så kom Zachariassen Dybbøl med det forslag at afløse 1. prioritet med et stiftelseslån eller lignende for derigennem at få penge tilovers.

Men hvor fandt vi sådan en institution? omsider kom vi med venners hjælp i forbindelse med Frederik den syvendes stiftelse og endelig kom det i orden, så vi ved den endelige ordning kom til at eje ca 12000 kr mere. Nu har vi så gælden nedsat til 130000 kr. Men over alt dette, som her er nedskrevet på få linier, stækker sig et tidsrum på 3/4 år. Vi levede i den tid i frygt og bæven for hvordan det vilde gå. Om Herren i sin miskundhed ville forunde os at få det ordnet.

Om herren ville lade os møde de mænd der tog forstående på vor stilling og bøje sind og tanker således så det bådede os bedst. Gud fader har igen på en for os forunderlig måde hjulpet os. Vi fik Egegård som en gave af ham. Vi er hans husholdere over det beroede gods. Her er vi blevet sat for at indrette os som mennesker for at stride en strid til vort bedste. Vi er blevet plantet for at blive nyttige mennesker, gøre os jorden underdanig, for øjet opladt for at kønt og stort heneden.

Og så i lige måde udvikle os i vort indre menneske, så vi må blive fyldte med længsler, der kan blive fyldestgjort af glans fra evigheden. Som sådan opfatter jeg vort liv her på stedet. Her har Herren sat os. Den gang da han lod mig vide i drømme, at jeg ikke kom i krig, og nu var tiden inde til at begynde på en gerning på egen hånd.

Ja da lovede jeg ham som Kristoffer Brun fra Norge en gang skrev til mig, at jeg med min højre hånd ville holde ham fast og arbejde med den venstre i mit arbejde. Hvor tit har det ikke glippet. Og når jeg nu ser tilbage på et liv i fald og ydmygelse, ja så skyldes det fordi mit forsæt så tit glippede.

Dog-Herren har er og sine også når de mistvivle. roser han lod på torne gro, og lærte os så at smile. Hvor må vi tit sande de ord. Vi er bleven tvungen så vidt, at stå over for muligheden af salg. måske bliver det også resultatet. Alt afhænger af tiden, hvordan den arter sig og om vi får vheld eller lykke i vort gårdmandsbrug. Her arbejder vi forgæves hvis ikke herrens velsignelse følger os i håndens virke. Kan vi blot forblive tro i vor gerning, arbejde i fuld kraft med mod og energi, og så bevare frimodigheden selv under vedvarende trange kår, ja da vil Herren føre os igennem.

Men kommer det til at overstige vore kræfter, fordi vi er for svage og modløse i vort kald, Ja da beder vi Herren at han må vise os udvej og gøre det klart for os, at nu skal vi bryde op for ikke at vort kristenliv skal blive så knuget at det forkrybler i sin vækst.

For mennesker der ikke forstår vor stræben efter at få det indre og det ydre menneskeliv til at falde sammen, da vil det se underligt ud at vi hænger med vor sjæl ved denne gård. Det er ikke grundet stædighed ej heller angst for det nye der venter os i en nu y gård, endnu mindre

for det legemlige arbejde der vil følge os. I selve arbejdet har Gud nedlagt velsignelse, denne at vi holde os friske i vort livssyn, bevares for lediggangens dorske ro.

Gud give at vi må eje hans miskundhed ind i den kommede tid. Sådan at hvor vi end blive sat, da er vejen opad til ham altid åben for os. Så kan og kraft og styrke til jordelivet hentes til os og vi vil blive i hans samfund, så vi kunne være hans redskab over for vore børn.

Egegård den 25. marts 1925

Tanker der er kommet til mig under dagens gerning.

Alt som årene går, kan det komme til een at anstille betragtninger over så meget i livet. Man kommer til at møde andre mennesker, hører nu og da meninger fremsat, læser et ord her et andet ord der, som mere eller mindre kommer til at hage sig fast bevidstheden. Der er også hjem, der kan føre deres stille sprog over for en. Her er det stadig det kære hjem i Ingerslev, der lige som giver en noget nyt. Her er kilde til evig fornyelse. Hvoraf kommer det nu, at de derhjemme med ringe midler har formået at præge livet der leves der, så børnene der er gået ud derfra, under alle livets omskiftelser formår at hæve sig og lige som besidde noget centralt, alle må komme til at respektere. Nu er børneflokket derhjemme næsten gift og hjemfaren, som mor i daglig tale siger.

Vi der har været så lykkelige at blive ført ind i dette hjem, må under den daglige livsfærd være hjemmet i Ingerslev taknemmelig for, hvad det har været for børnene.

Men hvoraf kommer det så dette stærke præg, som er blevet påført børnene, så de under alle livets forhold bevarer det. Jeg er sikker på, at vi alle higer efter at give vore børn det samme og være det samme, som far og mor i Ingerslev har været og stadig er. Ja her er det vist vanskeligt for en anden en at udrede og benævne den kraft og styrke, som har hersket inden for hjemmet.

Men jeg drister mig dog til det. Det er for mig, som om det i de sidste dage, er gået op for mig.

Jeg vil da først og fremmest nævne lydighed. Det et meget simpelt ord, og måske kan det synes meget simpelt, hvad det ord rummer i sig. Man kan ligesom straks komme til at tænke på tvang, tyranni og brutal magt. Og dog er lydighed så langt fra dette som, noget kan være.

Ja børn skal være lydige, det er alle klar over, det vil vi voksne gerne sige ja til, for det giver sådan et let herredømme over de små, man kan jo dertil bruge noget for at fremtvinge lydighed. Her sigter jeg nu til noget meget dybere.

Det er vi voksne, vi der selv har børn at opdrage, der skal være det.

Se det er noget helt andet. det er til os selv, at kravet stilles. Vi skal være lydige overfor det bedste i os selv. Vi føler jo selv bedst, hvor hver har sin brist. Vi kan jo kun tænke på alle de gode fortsætter, vi giver os selv året igennem. Dem er det, som vi blandt andet, vi skal være lydige overfor og hvad så mere. Ja så er det samvittigheden vi kommer til, den lærer os altid, hvad vi skal gøre. Der er ikke den ting dagen og året igennem, som vi kommer til at beskæftige os med, uden at samvittigheden har et ord at skulle have sagt. Hvordan stiller vi os så til samvittighedens krav. Ja der kan vi selv give svaret, vi ved nok, når vores samvittighed rører på sig. Det gamle ord: "at være tro i dag, giver kræfter til i morgen". Det ord er ikke blevet til ved tankeløshed. De gamle der i fordomstid har formet det, de har, om end ubevidst, dog været klar over, at man stod sig bedst ved ikke at være samvittigheden overhørig.

Lydighed er et gammelt ord, og det har vist nok siddet mere til højbord i gamle dage, end nu om stunder.

Det er i grunden ikke meget, der danner karakteren mere end dette at være lydig. Karakter er ikke noget man læser eller reflekterer sig til. Det er noget at det dybeste i vor personlighed, om ikke det aller dybeste. Når alt andet glipper i og omkring os, når vi står vaklende over for de forskellige situationer livet fører os ind i. Da er det karakteren, der bestemmer menneskets handlemåde. Kender man et menneskets karakter, da er man i stand til at sige, hvordan han

eller hun vil handle i en given situation. Jo mere lydige vi er over det bedste i os selv, og overfor de krav der stilles os, jo mere retlinet vi karakteren forme sig.

Den kraft og det liv der vokser ud af sådan et menneske vil uvilkårligt komme til at præge dets omgivelser og først og fremmest dets egne børn.

Her har jeg da kun at sige at lydige, det har far og mor i Ingerslev altid været. De har aldrig givet op over for de krav, som er blevet stillet til dem. Og jeg er sikker på, at kravene ikke har været små eller få. De har altid gået i gang med de krav, som om det gjaldt livet om at gøre, ikke at svigte. Sådan har livet formet sig for jer, og sådan har livet formet jer. Derfra udgår al den styrke, som børnene har fået med sig ud i livet. Men når nu dette er vejen fremad for at kunne bygge et hjem, som giver børnene værdier, der rækker ud over hjemmets arne, er så simpelt i al sin storhed. Hvorfor efterkommes det så ikke uden al snak og lang spekuleren. Ja det er det i vejen, at vi selv skal gå foran. Vi skal ikke opdrage børnene, men de komme på en måde til at opdrage os. Det er jo os selv, der stadig skal være et hestehoved foran dem vi forlanger skal følge efter. Nu mærker vi jo først, at det er alvor livet kræver. Vi skal omdanne os selv, opdrage os selv. I det er vi nogle stakler, vi er ikke langt foran børnene.

Grundtvig siger et sted:
" Jeg kæmpe mig ville
til kærligheds kilde
omskabe jeg ville mig selv. "

Han er her sikkert inde på den samme tankegang. Grundtvig vil hæve sig selv op af mørket, han var kommet i. Det er jo det samme, vi står overfor . Vi føler nu bedst at der skal en Guds kraft til ti i al vor kraftesløshed rører vi os ikke en tomme. Ja vi kan komme så vidt, at vi kan leve et dydigt og moralsk set ulasteligt levned. men hvad nytter det alt sammen. Der er jo ingen kraft og saft i det. Vi kommer nok til at synge med Grundtvig:

" Da lærte jeg arme
i midvinter sval
at lys uden varme
er helvedes kval".

Kun med herren i følge formår vi at leve et værdigt menneskeliv der giver kraft til at være noget for sine nærmeste, og give dem kraft, så de får troen på, at de også kan leve et liv der bærer lønnen i sig . Ja med herren i følge formår vi vel nok at arbejde på vor egen saliggørelse, uden ham er vi intet. Men med ham kan vi nok blive hans redskab overfor børnene.

En uddybelse af artiklen: "Påske", skrevet af Thyge Thygesen i Dansk Ungdom nr. 15.

Langfredag - påskemorgen!

Da jeg havde læst Deres artikel " Påske" i nr. 15 af Dansk Ungdom igennem, måtte jeg begynde forfra. jeg læste den flere gange. Der var så meget jeg måtte give mit inderligste ja til, og dog var der tillige noget, som jeg ikke kunne være enig i. Jeg vil nu prøve at forklare det nærmere. Om det så kommer klart frem vil vise sig.

Det er det De skriver først i artiklen jeg er uenig i. Jeg synes De kommer for rask til slutningen: Tiden læger alle sår, som om det nu er det samme som døden, der lægge sin klamme og kolde hånd over et skælvende menneskehjerte, der stivner og bliver koldt og roligt. Tillader vi tiden at læge sårene, så får vi tilbage en række blege minder, der ikke mere formår at gøre indtryk på os .

Det er vel nok Deres tankegang rigtig gengivet, altså i det første stykke af artiklen. Her er det døden der er på spil , mener De; for at afblege og affarve alle indtryk livet giver os, hvad enten det er i fryd eller sorg vi har fået indtrykkene givet. Jeg tør her ikke sige så afgjort, at det er døden. Det kan det ganske vist være. Men tager vi to mennesker, som har oplevet et og samme, lad os sige en stor sorg, som har truffet dem, den kunne havde bragt dem nærmere til gud, fordi det var den eneste hjælp, der var at finde i sorgens stund. Så har den ene også gået den vej, fordi hans veje opad til herren de blev stadig trådt, han var altid på vej til eller fra Herren. Den anden derimod kendte ikke denne kilde til trøst og søgte på anden vis at finde trøst.

Tiden gik for dem begge. Her tør jeg anvende ordene for dem begge " Tiden læger alle sår". Ham der søgte kraft og styrke i sit Gudsliv fik Herrens hjælp og bistand til at få lagt byrden sådan tilrette, at den kunne bæres. herren hjalp ham med at bære det og så fik han det hele mere på afstand. Han fik vel at se, at Herren ikke tog noget fra ham uden, at der blev givet noget værdifuldt i stedet for. Har man oplevet det kan man roligt lade tiden gå hen over det. Nu siger man, at sådan noget går ned i underbevidstheden: Jeg siger, det stuver jeg ned i mindelasten. Det er af evighedsværd, det har gjort sin gerning hos mig nu, og det vil aldrig dø, dersom jeg ikke rykker mit liv ud af samfund med Herren med hvem jeg netop har dette minde tilfælles.

Men forresten lyder parolen for dig " fremad, fremad og fremad på ny". Altid i samfund med Gud fader, søn og Helligånd i din gerning dagen lang, såvel som i din fritid. Hav ham for øje, vend dig til at se dig selv som hans husholder over det betroede gods. .

Ja, her tror jeg nok, vi er helt og fuldt enige. Håber jeg, De vil sige. I vort samliv med Herren, skal vi bære det frem, hvad der optager vort sind, lad det blive rensset og lutret af hans blik, så kan vi med større tryk tage det ind til os, eller optage det i os. .

Som de nok ser, er det kun det første jeg vil anholde i Deres stykke. Har Herren talt til os igennem en eller anden hændelse, og vi føler, hvorledes han slår, for siden at ophøje, da tror jeg ikke, vi må blive ved med at holde krampagtig fast i dette, det er der sygelighed i.

Vi har så mange kønne vidnesbyrd om det hernede hos os. Jeg kan vel så tilføje, vi har også de tilfælde, vi ikke skule have haft.

Krigen tog hårdt på os. Der var ikke mange hjem, der gik ram forbi. Sorgens engel ramte vel de fleste. Men de, der havde samlivet med deres Gud og frelser i orden og stadig kunne hente trøst og hvile hos ham, de kom alligevel forunderlig let over det. De mennesker blev milde, gode og stærke, og de kunne tage andre opgaver op. De lammedes ikke, men ilede frem på ny i følge med Herren. - Ja tiden læger alle sår- siger verden. Men jeg tror nu ikke, at vejen og

tiden mellem langfredags mørke og påskemorgens fryd og sejer skal være lang. Vi er ikke skabte til at leve i beskuelse af det, vi har fået, hvad enten det tynger os til jorden eller ophøjer. Holder vi fast ved det, angst for dets forsvinden. Så tænker vi nok ikke på, at vi ejer det sammen med Gud, og minder sammen med ham varer i evighed.

Livet er virke, vækst, grøde. Kommer vi til at stivne, så står vi stille og livet løber fra os.

Egegård den 4. - 5. - 25.

Et indlæg i drøftelsen om sammenslutningen af de forskellige foreninger på Haderslev næs.

Ved at gå og tænke på den sammenslutning, vi nu agter at foretage, da kan jeg ikke andet end føle mig inderlig glad. Det er jo gennem sammenhold, vi skal frem. Vi vil jo i grunden et og samme.

Jeg kunne nu have lyst til at komme frem med mine tanker, så kan vi jo siden drøfte det for at se, om der kan skabes enighed om dem. Jeg beder jer om at tage imod dem med forståelse, måske kan de være lidt revolutionære, men hvad vi lever jo i revolutionens tidsalder.

Jeg kan godt forstå I ældre, der står for forsamlingshusets økonomiske drift. I har fulgt det siden det blev bygget, og I ved hvor skoen trykker. I skal sørge for at der er balance i regnskabet. Det går jo ikke at dygne gæld på gæld, hverken i den ene eller den anden retning. Men der er nu flere måder at skaffe sig gælden fra halsen på. Jeg mener nu, at den vi har anvendt i de sidste år ikke er brugbar i længden. Det lægger for hårdt et tryk på hele virksomheden, der sker inden for husets mure. Ja vi kan da ikke klage os inden for ungdomsforeningen, vil I sige. : "Ah nej det kan vi ikke, for vi giver ingen direkte tilskud til huset. Men jeg kan ikke skjule her overfor jer, at der klages over at kaffen er for dyr. Kommer man andre steder i forsamlingshuse, så forlanges der aldrig den pris, bare for kaffe. . Vi må jo huske, at vore unge kommer rundt i landet nu. De er hurtigt klare over, at det er for dyrt her. Der går jo alligevel en del penge for de unge her i huset. Kaffe skal der serveres hver gang, det kommer vi ikke uden om. Så kan man jo indvende mod dette. Hvordan skal vi så få penge til betaling af husets drift. Ja det skal jeg komme nærmere ind på om lidt. Jeg vil nu med det samme sige. " Er det nu nødvendigt at der skal betales så meget af flittige tilhørere, så de skal forrente hele huset. Jeg mener absolut nej"

Se vi har kirker på Haderslev næs. Her kan vi pleje vor kristentro. Vi har skoler, hvor vi kan få vore børn oplært i kundskaber. Der går børnene dag ud og dag ind. I kirken kommer vi også uden at skulle betale en eneste øre for at blive beriget i vort kristenliv. Så vil jeg spørge? Har vi ikke råd til at holde et hus for vor ungdom og for os selv, hvor vi kan pleje vort folkeliv, alt åndeligt liv der rører sig i vort folk uden at skulle betale, så snart vi kommer i huset. Kan vi være det bekendt at byde vore unge de kår. Det er dog vore egne børns ve og vel, vi må holde os for øje. Vi må huske på, at vi har et tredobbelt hensyn at tage.

For de første skylder vi os selv, at vi holder folkelivet og åndslivet vedlige. Gør vi ikke det, så kommer vi ned på materialistens standpunkt, og så er vi før eller siden dødsdømt, som et åndeligt vågent folk. Kan vi forsvare det over for os selv. Det andet hensyn er hensynet til vore unge, vore egne børn. Har vi lov til at undlade at byde dem kår, som giver dem mulighed for at trives og vokse som i andre egne af landet, hvor livet pulserer, og er rigt og stort. Hvor de unge lever med og er vågne, hvorfra de kan komme hjem og være med til at lyse op i tågen.

Det tredje hensyn vi har at tage, er over for vort folk. Vi står fremdeles i grænseegnen. Skal vi klare os i kampen over for tyskerne, så må vi holde os på højde hele tiden med det bedste vort folk kan byde. Det er en kulturkamp der udkæmpes her. Det er åndelige våben vi har at føre og de skal holdes hvasse og fornys, hvis ikke vi skal gå bag af dansen. Jeg mener nu, vi skal have kaffeprisen sat ned til 30 øre. Det er der rimelighed i. Bestyreren for huset. kan så ikke betale den afgift, som hun betaler nu. Vi må da ud til aktionærene af huset. Her må gives et tilskud, så vi kan få udgifterne dækket. Der findes vel en del aktionærer, der ikke vil gå med til tilskuddet. Men det er jo en frivillig sag. Jeg ved, at der er flere, der ser på det som jeg. Der findes ikke så få, der gerne vil give et årligt bidrag for at skaffe hus til vore unge. Jeg for min part vil gerne give 20 kr. årligt for at støtte den virksomhed her øves. Og der kan appelleres til

folk, så de ser, at det ikke er ligegyldigt, om vi har et sted, hvor vi kan samles for at pleje vort åndsliv. Nu har vi tillige fået gode præster og lærere her ned, og de vil gerne give os en hjælpende hånd, for at vi kan få rimelige kår at arbejde under. . Det er ikke med hensyn til pengegaver, men den myndighed og autoritet de sidder inde med, den vil de gerne stille til rådighed, så deres indflydelse kan vi sikkert regne med.

Skulle det lykkes at få denne ordning, så er alt ikke i orden. Så kommer alt det til, som vi skal have for at få billedet færdig. Her venter jeg mig nu en del af den påtænkte sammenslutning. Der må gøres et arbejde for at få folk til at møde. Under fremmedherredømmet da kunne vi altid samles. Lad os nu se at oppe os. Lad os se at få ordførere, der kan tale til hjertet, sådan at de dybe strenge i vort bryst, kan komme til at klinge. Livet bliver dog fladt og øde og intetsigende, når det ikke kommer ud over de ting som hånden har med at gøre. Hvoraf kommer det, at de mest åndelige vakte egne af landet er de mest fremskridende og landbrugsmæssigt dem, som følger med tiden. Ja jeg mener, at de bedste betingelser for at højne vort landbrug, det er der hvor vort folk lever rigest. Der er den åndelige spændkraft altid tilstede, aldrig slap og sløjd. men vakt og lydhør, som man er over for alt det gode der gror i et folk. Så er man tillige vågen for alt, det der kommer frem inden for landbruget. Landbrugskolerne er jo dog et barn af højskolerne. Vi kan blot se hen til Angel. Medens min far var ung, da skulle han til Angel for at lære landbrug, særlig med hensyn til kvægavl, da var denne egn blandt de førende. Nu er de sejlet bagud og langt bagefter det danske landbrug.

Men åndslivet og menighedslivet har også ligget fuldstændig brak siden da. De er med andre ord sovet ind hele folket. Ser vi hen til Askoveggen eller Ryslingeegnen, ja da kan vi lære meget af, dem både i den ene og den anden retning. Skal vi her på Næsset vinde frem, da må vi leve med i det der gærer og bryder i vort folk. Lad os da skabe så gode kår her i huset, som vi formår, så skal det nok kendes ude omkring, at på Haderslev Næs kommer de op på siden af de andre gode oaser i vort land og vort folk.

Lyssyn: En artikel til dagbladet som modvægt mod alt sortseeri i tiden høsten 1925.

Her fristes ustadigheds ebbe og flod,
en vagt er så ond, som en anden er god;
hver time i glasset,
hver streg i kompasset
forandrer, forhøjer, fornædret vort mod.

Ved at læse dagbladene i denne tid da møder man næsten kun et syn på livet, og det er endda et meget kedeligt et. Det er sortseeri over en bar sko. Det er det der trykker mig pennen i hånden. Var livet, hverdagslivet i dansk landbrug sådan, som man får indtryk af gennem bladene, så kunne man næsten fristes til at bede! Gud fri en for at være landmand. Man læser spalte op og spalte ned om toldforanstaltninger der truer dansk landbrug. Landbruget er udsat for en dobbelt ild. England og Tyskland truer med at lamme det hele. Og hvad de ikke gør det sørger krone opgangen og nationalbankens høje diskonto for.

Sådan lyder parolen. Jeg skal da ærlig indrømme, at meget af det kan komme til at trykke hårdt. . Vi er alle spændt godt for; vi yngre landmænd ikke mindst. Sidst læste jeg en artikel af Moesgård Kjeldsen " Mørkesyn". Det tog næsten helt pipet fra mig. Nu vil jeg slet ikke imødegå denne artikel på samme vi, som den er skrevet. Det savner jeg helt forudsætninger for. Men blot fastholde dette. Hvis dette kommer til at passe, som står i denne artikel, så sejler hoveddelen af danske landmænd bag af dansen. Og det tror jeg ikke de gør Her gav jeg det rette ord for min stillingtagen over for det sortseeri. Jeg har stærkere tro og bedre håb om at det danske landbrug nok skal klare kampen.

Man skulle tro af det man læser i skrivelserne, at vore modstandere var de rene vampyrer som udsugede de bærende erhverv. De skulle ikke have anden tanke end berige sig selv. Eller toldlovene skulle kun være lavet for at lamme dansk landbrugseksport, altså ødelægge dansk landbrug. Så slette tanker tror jeg ikke ansvarlige folk går rundt med. De vi gavne deres land selvfølgelig. Jeg tror nu at monopolismen er usund og det straffer til syvende og sidst dem der bærer ideen frem.

Sådanne loves gennemførelse, som tager sigte på at favorisere det ene samfundslag over for det andet, hvad enten det er land og land imellem eller kapitalister og institutioner over for den øvrige befolkning, de har aldrig været i samklang med Gudstanken i menneskeheden og de vil da også falde døde hen eller give bagslag.

Der er et jag fremad i tiden, så man skulle ikke tro at folk har tid til at leve. Dog det har der altid været, vi er ikke blevet mere fornuftige nu end for 200 år siden.

Når Ambrosius Stub har kunnet synge ovennævnte sang, så har han sikkert set det samme jag i sin tid. Man skulle da tro. at vi måtte have lært lidt i den tid der er gået siden han skrev den, men det er nok for lidt.

Folkekaraktæren forandrer sig nok langsomt om den i det hele taget forandrer sig, jeg tror det ikke. Skulle en udlænding give en karakteristisk af det danske folk og han tog dagbladene til kilde, så ville han bedst finde udtryk for sine tanker om danskerne i de fem første vers i sangen:

" Had vindes på verdens vidtløftige hav".

Jeg for mit vedkommende, og der er mange der mener som mig, ville da nødvendigvis indregistreres i den kategori af mennesker. Det er nu ulige skønnere og lykkeligere at synge sidste vers af sangen:

" Dit forsyn o fader; det fører os hjem
det styrer så sikkert, hvor søen er slem.
Vor gisning kan fejle,
hvor end vi skal sejle,
selv stævner vi mere tilbage end frem".

Jeg håber nu ikke at pessimismen for at bruge et fremmedord skal gribe danske landmænd alt for stærkt. Deri er der så sandt ingen grokraft. Det eneste det kan få os unge til er at blive mismodige, utilfredse eller gavne mennesker, og dem er der såmænd nok af i forvejen. Det er ikke det syn eller de ord der kommer ud af sådant et livssyn, som vækker kræfter til dåd eller giver en mod og lyst til at tage et endnu hårdere tag, som livet godt kan fordre af en. Man kan godt høre manende ord der vækker eftertanke og får en til at knytte næver uden at livslysten svækkes og det gode der gror i vort folk for lov til at ligge hen. Her må større tro og stærkere håb til, netop det der lyser ud af sidste vers i omtalte sang.

Egegård den 25/8-25.

1927

Brunbjerg den 6/12-27.

Tanker der er kommet til mig efter at have været i Haderslev med prøver af korn, der havde så høj en hollandsk vægt, at det nærmest var enestående og en deraf høj pris. 117 pund hollandsk vægt til en pris af 20,75 kr.

Psalme 127

Dersom herren ikke bygger huset, arbejder de forgæves, som bygger på det.

Dette er jo ord, som man har hørt så mange gange, uden at det har efterladt sig eller rettere hårt åbnet sindet for den dybe livsvisdom der ligger i det. Det kommer jo alt an på under hvad synsvinkel det ses, med hvad øre det athøres. I sandhed her er dobbelt bund i disse ord af salmisten.

Hver især af os bygger jo på et herrens hus, så sandt som vores hjerte burde være et fristed for herren til at arbejde i, et værksted, hvor han kan komme til at udføre noget af sin gerning, så det kan kendes ud over jorden, at han endnu har arbejdere hernede. Hvor er vi landmænd da omgivet af og afhængig af herrens umiddelbare velsignelse.

Hvad formår vi at udrette med al vor møjsommelige arbejde, dersom ikke guds faders velsignelse hviler over det. Intet, absolut intet, når vi at frembringe der kan skaffe os brød til huse, dersom ikke guds faders runde milde hånd hvilede over os.

Se nu engang til dette der ligger for os i denne tid, at få kornet afhændet til så stor en pris, der kan fremskaffes for at vi derigennem kan fremskaffe - renter til gården. Så viser det sig nu, at det er så fin en kvalitet, så det nærmest er enestående. Hvad har herren med det at gøre? vi den snusfornuftige verdensmand sige. Det samme kan en anden, som ikke har det mindste med herren at gøre også præstere, hvis han passer sine sager. Ah ja. Vor herre lader solen skinne over retfærdige og uretfærdige, han er ikke smålig. Men jeg der kan tage det som en velsignelse fra oven har endda ikke så lidt mere end den der tager det som selvforsjant.

Vi menneskebørn er jo nu engang skabt i hans billede. Og der er et guddommeligt krav til os, at dette billede, udbedres og herliggøres under vor vandring hernede. Når vi nu i vor gerning, hvori vi går kun har det for øje og det i tanke at klare os hernede, søger på alle måder at opretholde livet, og så endda arbejde os fremad helst om vi kunne opnå en plads i solen. Hvad er vor higen og stræben da set eller målt med evighedsalene, gør ikke alle hedninger det samme. Er vi igennem denne vor livsvandring kommet guds fader nærmere? Eller har vi fjernet os fra ham. Burde ikke vi, der er døbt og i Jesus navn til at leve et evigt liv alt hernede arbejde på huset. Gudshuset i vort indre. Hat vi i vort jordiske arbejde fundet nok eller har vi benyttet det til at arbejde på vor egen saliggørelse under frygt og bæven. Hvor himmelhøjt ligger ikke vort åndelige liv om vi tager vort jordeliv som en gave fra herren og udnytter gaven til vor herres glæde. Gør vi dette, så kan vi selv under bange ydre synge guds faders lovsange, fordi han på underfuld måde ernærer og opretholder os, så vi kan vokse os dybere og inderligere sammen med ham.

Alt dette lærer hans velsignede os, uden den er vi intet. Vender vi os ikke til ham, men tager vort jordeliv som et rov, hvor ender vi da.

Arbejder vi da ikke forgæves på vor egen bygning, Gud fader hjælper os da for Jesu skyld, som har hengivet sit liv for os, ved sin gode Helligånd til at leve vort liv under forsagelse og tro. Ja tro på at vort daglige brød skænker han os ved at lade velsignelse strømme ned over os. Gid da vort hjertelag og vort sind må være sådan beredt, at bygmesteren kan få lov til

uhindret sammen med vor fattige hjælp at rejse et alter i vort liv, hvorfra der kan synges
lovsange.

Julebrev sendt til Frede Hedelund 1927.

Om det nu ret kunne lykkes mig at sende jer et rigtigt julebrev. Thi jeg føler selv at trænge til det for mit eget vedkommende. Jeg er ikke rigtig glad, når jeg ikke kan få de toner lokket frem, der dirrer i mit indre. Der klinger noget derinde så hurtigt og stort, dybt og inderligt, varmt og berigende vælder det frem over ens kristenliv, så hjertet sidder som i en gyngende, ved aldrig om, hvad det skal synge.

Blot dette at leve og ånde i guds nærhed så var herre og frelser, som vor broder kær må kunne få lov at føre os længere frem og højere op ved sin gode helligånds hjælp. Ja opad mod forklarelsens bjerg, didop, hvor der gives fuld klarhed og fuld forvisning om at vi ejer barneretten hos gud vor fader trods alt det henede der nager og tynger sindet.

Hverdagslivet med alt dets gråt i gråt, dets tumlen omkring i livets skærgård, så snart vippes vi oppe på bølgerens toppe, snart nærmes vi bunden i susende spring. .

Ah hvor er det godt under alt dette at vide et fast stæde, hvorfra man ikke kan rokkes.

Se dette vad man godt i de afgjorte stunder. " Har du da sådan en fast virkelig tro på barneretten og den deraf følgende faderkærlighed, der gyder sin varme livgivende stråler ind over samfundslivet med den evige tro, hvoraf jeg er runden" ? Fra dåbens hellige stund, da gud fader sluttede sin pagt med mig og gav mig barneret og indtil jeg igen havner hos ham der købte mig med sit liv sit eget kød og blod. Ja sådan spørger jeg tit mig selv, for derigennem at komme tilbage til det faste stæde. Altid bliver mit svar et fuldtonende ja.

Så lad os da ønske hinanden en glædelig jul. For med herrens komme til denne jord har vi synligt bevis fra oven at gud er nu ikke længer vred, det kan vi deraf vide, at han har sendt sin søn hened for verdens sund at lide. Ja med vor herre og frelser kom gud faders kærlighed os imøde. Vi kan nu elske ham, fordi han elskede os først. Uden hans varme livgivende kærlighed forblev vort hjerte koldt og øde. Det er jo meget noget af hans kærlighed vi omfatter julen. Her begynder gud sin frelsergerning, derfor udsprang påske og pinse af jul.

Her strømmede den os først i møde. Her fra voksede så kærligheden frem til det enkelte menneskes gudsliv under forsagelse og tro.

" Som dagen i vår med roser i hår". " Ja vokser fra den gang jeg som ham som barn med det solrige øje- gennem ynglingen i livskraftens morgen- til manden i den modnede sommer. Altid rigere på pragt farve og duft bliver roserne i det stedse mere som gud faders forbarmende kærlighed må bære over med og skjule. For så når året er omme da at vende tilbage til guds kærlighedssol, der påny oplyser og opvarmer den ganske jord.

Ja sådan er gudsmennekets levnedsløb henede at leve og vokse i ly og læ af gud faders forbarmende kærlighed.

Se da guds kære børn vi blev på ny, skal holde jul i himmelby, og der skal guds engle os lære brat at synge, som de sang i nat. Gid vi da alle må synge lovsange til frelserens pris. Han skal nok kende fryden på lyden.

1930

En tale holdt for ungdommen ved afstemningsfesten i Hyrup på 10 årsdagen 1930.

Digteren J. Moe lader i sangen " Sæterjentens søndag" jenten udbryde de ord. " Oh, den som i dag fik blande sin røst med hans og de øvriges stemmer!"

De ord kom mig i minde her i dag. Jeg føler også trang til at blande min røst med de øvriges stemmer. Der er forresten en mærkværdighed ved sangen, som vist nok er en sjældenhed.

Melodien er lavet først af den store tonekunstner Ole Bull. Siden er der lavet en sang til denne melodi. Ole Bull behøvede ikke en digters beåndede ord for at skabe et storværk i tonernes verden. Nå det var en sidebemærkning.

Når jeg i aften føler trang til at sige noget, skal det være henvendt til ungdommen. Ved sådan en mindefest, da lader man tit tankerne fare både frem og tilbage, for ikke at sige tilbage og frem. Det af genforeningsarbejdet, som har haft min kærlighed og stadig har den, er ungdomsarbejdet, i den forstand tror jeg aldrig, jeg bliver gammel.

En ungdom, der vil tage fat og prøve kræfter, dem har vi mere talrig nu, end efter verdenskrigen. Det bliver da også den ungdom, vi har nu, der kommer til at fuldbyrde genforeningen med vort moderland. Er ungdommen så den opgave voksen. Forstår I unge det ansvar der ligger til jer, " derpå må I unge svare". Genforeningsarbejdet er så mangesidigt, så der kræves en alsidig ungdom til at tage arbejdet op. Det spand af år der er gået siden den først afstemning har bragt meget ned over vort folk, af det timelig . Alt går i en bølgegang, op og ned.

De økonomiske tilstande i vort folk bliver man bedst var. Her er mennesket lydhør og reagerer straks. Det økonomiske liv har, som intet andet været udsat for bølgegang. Hvordan reagerer ungdommen over for de krav, der her stilles. Jeg synes der er glædelige tegn.

Lige nu har vi afsluttet et kursus i landboforeningen, det årlige kursus. Der var fuldt hus fra først til sidst. Uden at fornærme de ældre, må man sige at det var så godt som udelukkende unge. Unge i tjenende stillinger, eller unge der lige er blevet selvstændige landmænd. Vi har i de senere år fået noget nyt. Det økonomiske ungdomsarbejde. Også det synes at slå godt an, hvor lederne er deres opgave vokse, har aftnerne god tilslutning.

Jeg kan ikke se andet end at vore unge nok skal forstå, at hvad vi gør godt, kan de gøre bedre. Så vil jeg også sige til I unge.

Alt dette er godt og det er nødvendigt at I forstår jer på jeres håndtering, uden det bliver man kørt bag af dansen. - men det er nu kun den ene side af livet.

Bliver det hele for jer, bliver I trods den rigdom I kan samle, kun fattige mennesker. Går I åndeligt til bunds, fordi jeres indre menneskeliv ikke får næring, da bliver I meget beklagelige mennesker. Tro endelig ikke, at I kan lade hovent om det, og måske tilegne jer det, som et rov. Nej her må tjenersind til.

Man kan vel nok sige, at Danmark har skabt sig en plads i solen på det landbrugsmæssige område, men hvordan er det gået til. Det er sket, fordi landbrugsskolerne er et barn af højskolerne. Uden dette fællesskab var den landbrugsmæssige uddannelse ikke blevet til det, den er i dag.

Der måtte en højnelse til af vort folk. Tankelivet og sjælelivet måtte hjælpes op i det plan, hvor der tænkes samfundsmæssigt. Den enkelte må træde tilbage, for at hele folket kan løftes op. Det sker ikke ved egen kraft. Det sker kun ved at komme i forbindelse og forståelse med det åndelige, det som er større end det menneskelige.

Vort folks bedste mænd, dem der har formået at føre os frem til bedre tider ud af vankundighedens søvnige vold, som der står i sangen. Det var mænd der levede et rigt åndeligt liv, det var mænd der ejede en sjæls adel, som aldrig så på sit eget, og aldrig spurgte om fortjeneste.

Danmark ejede mænd den gang og gør det endnu. Disse mænd findes der mange af inden for højskolernes rækker. Tag på højskole og lyt til de mænds tale og I vi erfare, at der er et indre menneskeliv, som kræver næring, og som ikke tåler at sulte. uden at det hævner sig.

Trods al den rigdom man kan samle, kan man være det fattigste menneske i verden.

Sker det for jer, bliver det ikke jer, der kommer til at fuldbyrde genforeningen, ikke kun en genforening af al dansk jord, men en genforening i dybeste forstand, åndsliv, folkeliv og menighedsliv.

På det felt mangler vore unge uddannelse. Der er alt for få der søger disse rigdomskilder, og øses der ikke af disse kilder, da sker genforeningen aldrig.

Det er skarpe ord, men mindre kan ikke gøre det.

Så kommer jeg tilbage til Sæterjentens søndag. Hun ville gerne blande sin røst med hans og de øvriges stemmer. Men det var i kirken og menigheden hun gerne ville være, - blandt folk, folk som på kirkevej skride, der var hun hjemme og der levede hun trygt. Gid det også måtte kunne siges om vor tids unge.

Ungdomsarbejdet.

Et svar.

Herr direktør P. A. Callø har formet artiklen, "ungdomsarbejdet" som et spørgsmål. Jeg tænker mig, at det kræver et svar. Jeg vil da forsøge at svare.

Om det så vil tilfredsstille Dem eller om det træffer, er så noget andet.

Der er forskellige steder i artiklen, jeg vil anholde. De spørger, hvor er de nye ansigter af de årgange, som er blevet mænd efter 1914. Allererst vil jeg minde Dem om stroferne i en sang. "6000 unge sønners liv var vore løsepenge". Nå, det var ikke alle der faldt, af dem siden 1914. Nej vel så, men det var en meget stor del af netop de årgange. Så vil jeg henvise til mænd som Michael Steffensen, Jeppe og Peder Østergård, Kristen Andersen. Ja, det var mænd, selv om de var unge. Disse mænd vil have fyldt godt i rækkerne, og så er der et utal af de stille i landet, hvis evner, mod og kløgt aldrig bliver trykt, men som dog ville have skabt hjem, ja, mange hjem" som landet frelst ifra slaget bar". De nye ansigter, de er der ikke, de er sat til. Det skulle jo have været dem i trediveårsalderen nu. Jeg mener nu Sønderjylland er godt repræsenteret

f. eks. ved universitetet eller landbohøjskolen. Arbejdsmarken er, som De skriver hele Danmark.

Under fremmedherredømmet lyste de unge ansigter så herligt op ved kurser og andre store møder, fordi de kom der sammen med de ældre.

Når der nu kaldes, så kommer kun de unge.

Da jeg selv står som ungdomsleder siden 1919 i vor forening, så ved jeg af erfaring, at kalder vi til møde, da møder de unge og så enkelte ældre, som bevarer ungdommens frihed og gerne vil være sammen med unge.

Det er jo alligevel kun de færreste foreninger der ledes af præster eller lærere, så de skal ikke have skylden for at indtrykket af ungdomsbevægelsens arbejde synes ustadigt. Jeg tænker her på ungdomsarbejdet ude omkring på landet, det er jo her arbejdet gøres.

De mener, at det levende ord ved sit stadige brug er udsat for at miste noget af sit præg.

Nej forældet aldrig blev livets tale. Dette opleves gang på gang, at den mand der har noget at bringe, der har værd ud over timeligheden, han skal nok finde en skare, der lytter med liv og lyst, og de mennesker går så mere styrkede og mere frimodige ud i kampen igen. .

Jeg forstår så godt og samtykker i mangt og meget i det De har skrevet. Men at det skulle være ungdomsforeningen fornemmeste opgave afviser jeg, Ja for at sætte sagen på spidsen, vil jeg sige, det vil vi ikke have med at gøre.

Men der hvor Danmarks store, mænd efter 64 hentede deres kraft og styrke, og skabte det Danmark, hvoraf vi åndeligt er runden, og som vi elsker, der vil vi sætte ind efter fattig evne. Mænd som Ludvig Schrøder, Trier, Nergård, Dalgas. Disse mænd og deres værk det lever endnu, det ældes aldrig, thi forældet aldrig blev livets tale.

Den danske højskole og alt det der er flydt ud til det danske folk, derfra er skabt den danske landbrugsskole, og det har skabt et dygtigt dansk landbrug, uden dem var det andet ikke kommet til at slå sådan igennem, så det blev en velsignelse for folket på så omfattende en måde som det nu er.

Når der før krigen var sådan et ungdomsliv her i Sønderjylland som tilfældet var, Så skyldes det den dansk folkehøjskole og dernæst at vi unge dengang havde de ældre med. Var der et møde ligegyldigt af hvad art, så var salen fuld af gamle og unge halvt af hvert. Nu er dette en saga blot.

De skriver! De unge skal selv tage sagen op. Det minder mig om korporalen der sagde, " fremad karle, jeg bliver her".

"Køl ej det varme blod, lær ham blot, hvad der er værd at elske". Kom med til møde alle I ældre, som I var det en gang, lad os føle eders varme deltagelse og gode råd.

Blot hjemmene mere og mere ville slutte op om ungdomsarbejdet, så kom der mere fart i støvlerne. De unge, de gode unge er der nok af. Jeg finder mange unge, som der er lige så godt tømmer i nu, som før.

Spørg blot vore landboforeningsformænd, hvem der fylder salen, når der er kursus, det er de unge, der møder op. Eller tag en erfaren mand, som Poul Fenger, Korinth landbrugsskole, spørg hvad han mener om de unges lyst til at dygtiggøre sig i landbrugets tjeneste, og med hvilken ildhu de kaster sig over opgaverne.

Nu rinder mig i hu en episode fra genforeningstiden. Det var et af de sædvanlige møde, hvor glæden over genforeningen strålede ud af alle ansigter, mest på de ældre. da var der en af de gamle, en af dem, der under preusservældet havde gået foran og taget manganen en tørn. Nu stod han op og tolkede sin glæde i en tale, og så stoppede han pludselig op midt i talen og sagde - men, men - men hvem fanden skal vi nu slås med, nu når vi ikke har tyskerne. Hvor var dette typisk. Hele hans liv havde været indstillet på kamp mod tyskerne, det var det, der gav livet indhold, nu var det forbi. og hvad så. Han var kørt tom, ak ja. Det er forståeligt, det rige folkelige , åndelige liv, som fandtes nord for grænsen, havde der ikke været tid til at tilegne sig. Det var altid den knyttede næve mod syd. Det er også en af forbandelserne, som fremmedherredømmet har bragt med sig Som det var gået ham, er det desværre gået mange. jeg mener en af årsagerne er her, den brist i fællesskabet mellem gamle og unge med hensyn til mødedeltagelsen.

Er det da noget under, at de unge kommer til at famle sig frem, når de nu skal til at styre. Livet for den sønderjyske ungdom er mangeartet, så mangfoldigt så vidtfavnende nu, i forhold til under preusserstyret, hvor der kun var tanke for modstand. Men alle I ældre, kan vi nu ikke undvære, når der da ikke skal gå noget af det særlige danske tabt for vor ungdom.

1928

Brunbjerg den 5. - 8. - 28.

Udkast til et indlæg i menighedsbladet.

De lærde herrer er lidt uenige om, hvordan ordene: " dog hvor bønder af hunger dør, finder den lille fugl et frø" , skal forstås.

Kunne det ikke være rart at høre, hvad en bonde mener om ordene.

Når det er den kategori af mennesker der dør, så må de vel også vide hvilke tanker der ligger bag. Nu vil jeg imidlertid sige, at min forklaring ikke gør krav på at være mere rigtig end andres, dog et ved jeg, den er rigtig for mig.

Når man igennem flere år har brugt denne salme, og altid med dyb og inderlig gælde, tit sammen med " Han som har hjulpet hidindtil, " så må der vel være fordi man uvilkårlig henter trøst igennem den. Men hvor det lyder paradoksalt, eller man skal forstå det modsatte af det man synger, så svinder den umiddelbare trøsterige og tillidsfulde følelse bort ved sådan en salme. Jeg mener der ikke man skal tillægge salmen dette. Ja, men , hvordan så. Jeg tror sognepræst V. Poulsen er nærmest ved. Det er det i hvert fald for mit vedkommende.

Der er en bøn og en tanke der flere har ligget mig på sinde. Og det falder meget nær sammen med min mening om omtalte linier.

Vi kan jo ikke være blind for, at det er vanskelige tider at klare sig igennem, alle de skær som landbruget skal klare sig igennem. Når man så er sønderjyde og har de særlige sønderjyske forhold at kæmpe med, så bliver det til hård kamp for hjem og arne.

Det kan være som et sisyfosarbejde. Der er tider, ja, år, hvor man ingen udvej ser. Her skal et overmål til af kraft og energi, om man bare skal redde sig igennem. Men dette er ikke en gang nok. Man skal have et vist fond af frimodighed for at kunne overvinde hindringerne. Ja sagt med andre ord : " Gud give mig kraft og styrke til at stride den kamp for bevarelsen af de betroede talenter" - Vi er jo alle Guds husholdere. Også de timelige goder har vi som en gave fra ham. Jeg er så angst og bange for at skulle gå åndelig i sænk under hverdagslivets slid og tryk. Ja her kan bønder død af hunger.

Gud give vi alle i stort og småt matte eje denne middelbare tillidsfuldhed til Gud vor fader, som vi ser himmelens fugle leve deres liv, sorgfrie uden bekymringer for dagen i morgen.

Julen 1928.

Nogle ord til trøst for Marie Efsen og alle hendes kære.

" Glæden er jordens gæst i dag ".

Dette synger vi i en af julesalmerne. Ja det er en almindelig hilsen til alle, " Glædelig jul , " Når jeg nu har tænkt at hilse jer med denne hilsen, så er det af gode grunde. Jeg føler nu trang til at sende jer mine juletanker. De kom til mig forleden morgen, herlig og berigende strømmede de ind over kristenlivet. Er det ikke underligt, som al glæde er samlet om julen. Igennem alle salmerne strømmer der et væld af glæde. I alle vore hilsner udtrykker vi glæde. Ser vi hen til påske eller pinse, da er det slet ikke på så afgørende måde at glæden kommer til udtryk.

Ja " himmelkongen den lille" kom til den faldne jord til den faldne slægt, det var til glæde for alle der længtes efter ham glæden voksede frem i menneskehjertet over at frelsen nu stundede til . Men tror nu at glæden favner meget videre. den har lige som en dybere årsag. Vi ved jo alle at der var en hærskere af engle med i herrens komme herved, en hærskere af engle der jubede og sang over Jesu komme. Vi skulle ikke frygte, men glæde os , thi frelseren var født. Mon vi mennesker rigtig kan glæde os? Glæde os , som englenerne der sang over verden ud ? Nej der er vist svært at kunne det, ti vi føler bedst, hvorledes vi sidder bundet og bastet i syndens mørke. Det er et af djævlens værker i os, at evnen til at glædes er os berøvet. Men når vi en gang bliver udløst fra alt det der binder os til jordelivet, da skal vi erfare, hvorledes sjælen kan svinge sig frit og ånde ud i jublende glæde. Da skal alt det, der nu knuger og klemmer ånden i samlivet med sit guddommelige ophav, falde som tyngende ballast.

Paradisvejen er fundet, nu tør vi frit træde på den, jublende glæde og lovsange ombølger skaren der vandrer på 'den. Vi ser og erfarer i kristenlivet at med herren i følge da tør vi være glade, fordi alt det gud har skabt os til, det vi fra evigheden af er bestemte til, det vokser og næres , når Jesus får lov til at træde hjælpende til. Vel ved vi, at der måtte en langfredag til og langfredagsmørket kaster sin mørke skygge ind over kristenlivet. Vi føler tit som om dette mørke vi sluge os, men gud ske lov, der fulgte en påskemorgen efter dette mørke.

Nu her i julen her mindes vi al den glæde, der er i himmelen over Jesu komme. Her er det ligesom vi aner, at det liv der leves hisset. Forhænget er trukket til side og englernes lovsang fra det høje toner med overvældende kraft ned over menneskehjernerne, der sidder i mørkets og dødens skygge. Det er gud faders varme ånde, der tør menneskesindet, så den isnende kulde slipper sit tag. Det føles og opleves i julen i det kristne menneskesind. Al det væld af liv, der leves hisset, det føler vi er en lille afglans af livet her på jord. Engleskaren daled ned, røbede hans herlighed. Det var ikke blændværk det hyrderne oplevede, det følte de også godt nok i deres hjerter, her drog trøsten og livsglæden ind.

Gud hjælpe os alle hver især til af få noget af himmeriges glæde ind over vort menneskeliv. Guds Helligånd vil for Jesu skyld hjælpe os dermed.

1929

Søndag den 20 januar 1929.

Når jeg føler trang til at nedskrive mine tanker på papiret, så er det af den grund, at det gerne skulle stå klart for mig for eftertiden.

Hvordan kravet kan komme til at stå som noget uomgængeligt for en.

Et krav stillet til mig af selv livets herre. Gud give mig kraft og styrke til i det daglige liv at tage kravet op. Det er til selve gerningen her i bedriften at kravene de stilles. Vi kører jo stadig hårdt herude på Brunbjerg, vi må tage alle de små indtægtskilder med og være påpassende i alt, være trofaste og udholdende i vor gerning. Ja det lyder så selvfølgelig, det skal vi jo alle være i vor jordiske gerning, men når det somme tider synes, for ikke at sige altid synes som om det er håbløst, og man ingen udvej øjner, ja, da kan det komme til at knibe med udholdenhed og trofasthed. Jeg skal anspænde mine legemlige evner til det yderste og være på vagt over for alt, aldrig tabe modet altid være parat til at sætte alle sejl til.

Nu har vi kun en karl, det er også nok, men når vi nu skal have brændsel slået ned i skoven, have det bearbejdet, hegn hugget, alle tørn kørt hjem og hugget. Så skulle vi også have merglet et par hektar jord. Det skulle vi også klare selv uden anden hjælp en mig selv. Så skal jeg klare fordringen af besætningen ved siden af. Ja så kan det komme til at se lidt mørkt ud.

Så har jeg nu i morges under morgenarbejdet fået det krav stillet af livets gud, at jeg selv skal tage de værste stød og gå foran. Ja da kan jeg blive angst og bange for at jeg ikke kan holde til de krav og falde for fristelsen til at gå uden om som " Per Gynt. " Så er jeg dog så usvigelig sikker på at velsignelsen nok skal følge os, når jeg der kan gå ind under de stillede krav. Og så, ved siden af angsten, ja, da er jeg usigelig lykkelig for at gud vil tale til mig, sådan at jeg kan høre det. Gud give at jeg for Agnete og børnenes lykke og min egen indre fred må bestå prøven.

Søndag den 17 februar 1929.

Et stort perspektiv har åbent sig for mig over meningen med ens jordeliv. De er måske fremkaldt af Efsens bortgang. Nå det har nu ligget der i længere tid. Men det har tiltaget i klarhed højde og dybde. Hvad er meningen med ens tilværelse hernede. Ja kort udtrykt er det vel dette. Vi skal leve vort liv hernede trofaste mod det gudsliv der er nedlagt i os i vor dåb. At krone og ophøje det blive jo herrens sag. Vort liv som kristen for da også først det faste grundlag under sig. I al vor stræben i hele vor færd, da gælder det om, at vi aldrig slipper det af syne. Ti himmerige er jo allerede hernede.

Rigtignok opleve og udvikles det kun stykkevis. Men dog stort nok til at gud kan bygge videre på vor påbegyndte gerning nå vi en gang drages af ham over til det hinsidige.

Menighedsrådet i Vedsted okt 1928.

Niels Daels Bibeltime.

Niels Dael begyndte med oplæsning af lignelsen om den rige yndling fra Math, evangeliet.

Da jeg som dreng gik i skole, læste jeg historien om sømanden, der var i havsnød. Mens han flød omkring derude lovede han gud, at han ville give ham både det ene og det andet, når han ville frelse ham. Sømanden kom da også i land, men sagde så: Ja nu skal du have tak gud, men nu kan jeg hjælpe mig selv; og glemte hvad han havde lovet gud.

Se den sømand var stillet over for noget, han ikke selv kunne magte da han flød rundt derude.

Da var begyndelsesmulighederne rigest hos ham. Der var plads i hans sjæl, for at gud kunne komme til. Han var rigest og bedst bjerget, da han selv ingenting kunne. Da han kom i land slukkede mulighederne hos ham. Ja han druknede i grunden da han kom på land, druknede i sin sjæls tomhed. Det var ligeså med de 9 spedalske da de gik på vejen førend de havde mødt herren. Se da var de lykkelige, for de stod over for det umulige, noget de ikke selv magtede. Her var rige muligheder hos dem. I dette at de ikke kunne leve livet selv, var der mulighed for herren. Han kunne gøre det umulige muligt.

Ingen mennesker har vel haft så rige muligheder som de 9 spedalske, da de går der på vejen til præsten efter at have mødt herren. Herrens ord havde lydt til dem gå hen og fremstil jer for præsten. Endnu var de ikke rene. De troede herren på ordet. Nu men de går på vejen, skal underet ske med dem. Tillid, tro og jublende glæde må have skinnet ud af deres øjne. Dette er begyndelse til et forunderligt herlighedsliv.

De var jo i en tilstand, hvor kun det umulige var muligt for den, for hvem alt er muligt. Når man er sådan stillet at alt er sort omkring en, så dr lige som ingen plads er for en her på jorden, da er det herligt, da kan gud komme til.

Nu er det ham, der er det allernaturligste for mig at mødes med.

Så snart de 9 spedalske var helbredet, da sluktes mulighederne. Nu blev lukket for herren, han kunne ikke selv lukke den op. Nu var de i sandhed syge, spedalskheden havde grebet dem om hjerteroden. Fordi de ikke ville med ind i umulighed. De ville blive i det mulige, det de selv kunne klare.

Eller tag to mennesker, der er stillet lige i alt socialt, økonomisk og i begavelse. For den ene kom der noget ind i livet, som truede med at ødelægge det, så han søgte til gud, som kunne hjælpe ham, fordi han nu var åben for hjælp. Den anden kunne klare sig selv. Sikken en forskel på de muligheder de to havde. Ham der står over for det umulige, men som er rede til at gå ind under det, han vil for en rig tid derefter. Ham der vil klare sig selv, hvor må livet blive fladt og interesseløst. Det er de tider, hvor vore tanker arbejder med det umulige, de blive rigest for os. Vi kan selv følgelig gå uden om. Vi har selv lov til at vælge. Hvor bærer menneskerne sig tit tåbeligt ad. De griber om alt det mulig men med deres sjæl og sind kommer de aldrig ind til det umulige.

Vore store digtere har haft fat på det samme.

Björnsson skrev: "over evne".

Kristendommen er over evne. Kristendommen er umulig. En kristendommen har evne til at leve er ikke meget værd, den fører uhjælpelig til rationalisme.

Man kan jo også komme til at stå over for dette. Nogen af en kæreste er gået bort. Det er nogen som man umuligt kan undvære. Ja så må man jo lære at leve sammen med det umulige, og det er herligt, for det viser sig at være muligt.

Man skulle lykønske hinanden med at det umulige er kommet ind i ens tilværelse. Vor herre forlangte alt af den rige yndling.

Sælg alt og følg ham, men han gik uden om . Ja, man kam gå uden livet. Han gik bedrøvet bort, ja selvfølgelig. For ham som for alle andre vil livet blive bedrøveligt fordi gud ikke kan komme ind i deres liv.

Disciplene blev forfærdede over, at en kamel lettere kunne komme gennem et nåleøje, end en rig kunne komme i himmerig, dette kunne disciplene ikke forstå, havde det for meget gods, havde de ikke solgt alt for at følge ham. Jo, men deres forfærdelse viser kun, at de endnu ikke har forstået Jesus. Jævnfør deres tale og spørgsmål til Jesus om, hvem der er størst i himlen. .

Nej frelst til evigt liv og salighed, alt det er umuligt for os, men Jesus siger " For gud er alle ting muligt". det vanskeligste af alt er at blive frelst. Vi må ind i den lidelse, at det er umuligt, så er gud rede til at gøre det muligt, og også først da.

Hvem kan sige tak til gud, så han glædes over takken. Det er dem, som har stået over for frelsen som en umulighed, og så oplever at gud gør det muligt. Da først kan man sige, at gud kan give gaven.

Når Peder har fisket en hel nat uden at fange noget og Jesus siger til ham. " Drag ud på søen og kast dit net", da siger Peders forstand ham, at det er u, umuligt, men svarer, " på dit ord vil jeg gøre det herre", og han drager ud og kaster nette. Dette er det store ved Peder.

Da han så har fanget de mange fisk , kommer der en ny umulighed mellem ham og herren. Det kommer til udbrud i dette. " Gå fra mig herre, ti jeg er et syndigt menneske". Han er nu inde i det helt umulige, han øjner den grænseløse afstande der er mellem ham og Jesus. Ja, nu kan gud igen træde til, ti Peder ser det umulige. Herren drager ham endnu højere op, og giver ham forjættelse, at være med til at fange menneskesjæle.

Senere da Peder bander på, at han ikke kender Jesus og frelseren så er død, da sidder Peder uden for og græder bitterligt.

Han er kommen ind i en ny umulighed, han kan ikke få frelseren i tale. Sådan går det fra mulighed til umulighed, når vi er med herren i følge.

Herren selv ynder at stille det umulige op for sine disciple. Derfor hans ord" jeg sender eder, som en flok får midt imellem rivende elve. "

Dette er da umuligt, at se skulle kunne indføre hans værk, når kårene er så ulige, Ja netop for dem var det umuligt, men herren ville være med dem, for ham var det muligt.

Brorson har vel også følt det samme.

" Gik alle konger på rad i deres magt og vælde. De mægted ej det mindste blad at sætte på en nælde.

1930

Høsttænkter okt. 1930

Skrevet som en artikel til Jydske tidende.

Ved at læse de forskellige indlæg af landmænd om fremtidsudsigterne for landbruget for det kommende år kommer jeg uvilkårlig til at tænke , at alt det der skrives kun berører den ene side af livet. Vel så, det er landmændenes udtalelse om økonomien i bedriften og giver sig ikke ud for at være mere, og skal heller ikke opfattes som andet.

Se der er dog alligevel ikke tilfredsstillende for mig. Ti for den der skal forrente sin ejendom, lyder der et "umuligt" ham i møde. Det ord er så nedbrydende, sløvende og svækkende på ens energi og handlekraft, at jeg uvilkårligt værger mig derimod. Som kristent menneske kan jeg ikke anerkende det. Ti hvad der er umuligt for mig som menneske, der formår jeg at overvinde ved hjælp af den guddoms kraft , som strømmer i et hvert menneskes liv. Ham der er al livets ophav, han formår også at vende det timelige umulige til et muligt. Hvordan det? Ja, det kan ikke forklares eller læres, det skal tros. Har vi ikke hver især noget af denne tro i behold, ja da er vi først ilde faren. Det er ikke løs og tåget snak, men sandheds tale for hver som tror.

Det menneske er i sandhed ilde faren, der er gået åndelig i sænk, så han har sat trosevnen til. Ti han som har hjulpet hidindtil, han hjælper nok herefter, han altid kun det bedste vil, og han har almagtskræfter. Ufatteligt for vor menneskeforstand. Men livsaligt at opleve for hver den som tør give sig hen i troen på ham. Da skal det nok erkendes i hans timelige tilværelse, at der strømmer kræfter til ham i hans daglige færd, som kam holde trit med de nedbrydende kræfter.

Forandrer dette da hans økonomiske tilstand. Ah nej måske ikke og dog, vil det menneske der er inde under den faderomsorg føle og erkende at her er kræfter i bevægelse, som i dybde og højde er så vældige at de forandres gennem dem overfor de konkrete ting vi arbejder med til daglig. Vi evner da lettere at gå ind under de daglige byrder, som bedre mennesker, det en åndelig rejsning i farens stund, så vi ikke er i fare for at forsimples. Det ydmyge sind kommer frem, det der kan tåle at lide uden at knækkes.

Så tør jeg alligevel sige: " Lykkelig det folk det ejer sådanne mennesker, det folk går aldrig tilgrunde".

Det går styrket og lutret ud af kampen, selv den svære kamp for den nøgne tilværelse.

Mon det ikke også er på det stede vi skal stå, der som vi skal kunne synge de meget kendte linier " hver glans hver plet vil jeg bære, som flader på Danmarks navn", hvis ikke det skal blive til mundsvejr for os.

I en festlig stund hvor stemningen går højt, da synges den med fynd og klem; men i bevægelsernes tid da kniber det.

Ved genforeningsfesten på Dybbøl gav vi Kong Christian håndslag på at vi vilde være trofaste mænd og kvinder af vort fælles hjem Danmark. Lad os da også øse af de skatte vort folk sider inde med, både folkeliv og menighedsliv. Det sidst blev som alt andet vanrøgtet under fremmedherredømmet. Men uden at vi øser af de livskilder der rinder af menighedslivet bliver vor trofasthed mod Danmark som en gang makværk. Vort menneskeliv bliver da stykkevis og delt og Danmarks grænsfolk må nu en gang live samlet og helt om vi skal magte vor opgave,

Tvungen værnepligt. 21/12, 30.

Et indlæg i " Dansk ungdom. "

I menighedsbladet under rubrik " naboer og genboer" læser jeg om en vældig holmgang angående tvungen værnepligt. Jeg ser, at kapt, Hansgård kun støttes af en, men 5 er imod. Nu er det slet ikke fordi jeg vil komme kapt, Hansgård til hjælp af medlidenhed. Nej, men ham kunne få det indtryk at indlæggenes antal stor i forhold til meningerne i det jævne folk. Derfor er det jeg tager til genmæle. Dem der er i opposition mærker man mest til, derfor skulle man tro, at de er i flertal.

Nu har jeg som oven for nævnt, at jeg kunne lige har set en notis om, at der finder en holmgang sted angående tvungen værnepligt. Måske skulle jeg læse alle indlæg igennem for så at sige min mening, der vil jeg nu slet ikke.

Jeg vil bare have lov til at sige min mening uden nogen som helst påvirkning, men sådan som den umiddelbart springer ud af brystet, griber dette spørgsmål dybt ned og rører ved de inderste strenge i en dansk sønderjydes bryst.

eg tror at turde sige, uden at det kommer til at lyde som en frase. Vi har været sådan stillet, at vi har lært livet og menneskene at kende i al deres primitivitet. Livet kan da være, ja, undskyld udtrykket-forbandet hårdhændet, det bryder sig intet om Pers elles Povls meninger; men kravet kommer til at lyde i al sin væld " at være eller ikke være". " Tør du sætte liver ind for det er det der kræves af dig herved". Står vi sådan over for sådan et krav, ah da er livet simpelt og uendelig enkelt og ligetil at leve, men dog også ufattelig svært tillige. Så falder al opstiltethed og tillærte meninger. Hvor er så kors og hvor er sværd. Vi valgte sværdets gang visse på at det blev korsets tillige.

Det er min tro at Danmarks unge endnu er så sund i dets hjerterod at her kan man ikke snakke og filosofere sig fra. Men stiltiende og tvungen af indre hensyn går man med , når livet kræver det.

Så bliver spørgsmålet" tvungen eller frivillig" værnepligt så uendelig let for mig. Kræver Danmark i nutid eller fremtid med overvejende flertal, at der indføres værnepligt så går jeg med fred i sindet rede til at tage følgerne.

Juledag 1930

Forhærdede tidselgemytter
så stive som torne og støtter
Vi holder I eder så ranke i storheds fordærvede tanke.

Underlige sind der lever i mig i dag, det græder, så hviner som et barn dybt i mit indre. , og dog er det som om julen ikke kommer ind til mig på den rette inderlige måde. Det er ikke bare for at citere Brorson jeg anfører ovennævnte vers, men det er i dybeste forstand til eget sjælebehov.

Hvorfor græder du min sjæl- ak du mangler det inderlige samvær med den frelsende herre, der kun alene kan stille sjælens tørst og mætte mig med det livets brød, der alene kan stille evig hunger.

Ja, kunne man dog komme ned på de lavere steder i støvet for frelseren græder, ja, så for jeg nok vor Jesus i tale, ti roserne vokser i dale. Men hvad nytter al stræben man bliver ført, når guds ånd selv vil og man er skikket til at komme der, men heller ikke før. . Og indtil da hulker barnet i os. Dybt og grænseløst ulykkeligt føler man der må være udenfor guds ånds rækkevidde.

Selv rører han ved mig og dog må jeg græde, men også i gråden er der trøst og hvile. Hvad er der vel andet der skiller mig, end min egen afmagt min synds byrde. Så er det endda jul, det er netop det trøstesløse, at opleve det i herrens egen time. At man ikke kommer bedre forberedt til herrens egen fødselsdag end syndebyrden kan tvinge en i knæ i selvsamme time som det lød ud over jord " Fred på jord og i mennesker der har guds velbehag. "

Men gud ske lov, ti åndens kæmper har nok oplevet det samme, ellers havde vi nok ikke haft så trøsterige salmer at synge.

Salmerne er nok digterværker, men skal de bringe arme menneskesjæle trøst og lise så må de være skrevet til et menneskes eget behov. , de må have levet det de skriver, og derfor vil ånden kendes ved dem, selv om der er gået århundrede siden. " Ti blandes end min frydesang med gråd og sukke, så skal dog syndens hårde tvang mig aldrig munden lukke. Når hjertet sidder mest beklemt da bliver frydens harpe stemt, at den kan bedre klinge".

Gud ske lov, at der kan komme smil frem gennem tårer, ti det er nok den slags der holder selv i modgang. Ja, at vi ejer et så uendeligt håb og tør trøste os ved ånd alene, selv om al verden ler ad vor barnetro.

"I juletiden når barnet i os finder ind til sin skaber der og tillige er dets genløser og frelser, frelser fra synd og død og dom, da føler vi at knuste hjerter føler bedst, hvad den store frydefest for glæde har at bringe".

1931

Et brev til pastor Blichfeldt d. 10. /2. - 31.

De undrer dem vel over at få brev fra os. men det har nu sådan sin egen historie. I dag er det festdag over Sønderjylland, for dem der kan samles til fest bliver sikkert, trods alt, et festligt og hyggeligt samvær.

Vi kommer nu ikke til fest i år, grundet på afspærring af forsamlingshuset. Vi kommer altså til at fejre festen- tage kaffen- herhjemme.

Men sindet er stemt til fest, og tak - tak fordi vi selv fik lov til at vælge. Ja, og tak til ham der leder og styrer alt, for alle de gode mennesker vi fået lov til at mødes med. Sådan former tankerne sig i stilhed.

Nu forleden nat havde jeg en drøm, som har gjort mig så glad nu bagefter. Hvor kan man dog opleve meget skønt, når kroppen hviler og bevidstheden slumrer. Sådan underbevidstheden ret komme frem til overfladen.

ud fader kan drage frem og vise os hvad vi ellers ikke får at se. Jeg havde et møde med Dem og Deres kone, mødestedet var netop en kirke. De prækede ikke, men det samvær vi havde, ah det gjorde mig så glad, der var så inderlig dyb glæde i det samvær, som vist nok kun kan føles i sådan en rigdom og styrke, højhed og dybde, når man er uden for legemet. I vidste vi trængte til jer, derfor kom I til os. Sådan en hjertets samstemthed finder man nok kun i de helliges fællesskab. Derfor kan man blive gud fader så inderlig taknemmelig, når man får lov til at opleve noget af det hernede, sammen med mennesker man holder så meget af.

Denne glæde bærer ud over tid og rum, lige ind i evigheden, og så at kunne erfare og rumme alt dette i et timelig jordisk hylster. Det er glæder ingen kan tage fra en.

At I kære præstefolk derhjemme i Oksbøl af gud fader bliver brugt i det bevidst, som i det ubevidste, det føler jeg trang til at takke for.

Der hvor bevidstheden slumrer, og det som gud fader har skabt kan træde frem ubesværet, der har vi med herren alt tilfælles: ånd og støv, liv og blod, troen, håbet, kærligheden, lyset, glansen, glæden, freden, livets træ og livets flod.

Gud fader har på en inderlig skøn måde draget jeg med ind i mine skønneste oplevelser. Det bærer jeg nu frem, men det lyser i kraft og styrke.

Kærlig hilsen

Agnete og Erik Eriksen

Brev til Jørgen Larsen i Syd øst Afrika 24. / 6. - 31.

Du skriver Jørgen: "Kræver gud ærbødighed?"

Det har du ikke fået et fyldestgørende svar på nogen steder. Ja, tror du så jeg kan, enfoldig og uden lærdom, ; men jeg mindes ved flere lejligheder, når der bliver stillet et spørgsmål til Jesus af disciplene, så svarede Jesus til indirekte. den første arts spørgsmål , svarede han overhovedet ikke på, eller også vendte han spørgsmålet om, så spørgeren blev svar skyldig. Jeg kan nu bedst besvare dit spørgsmål ad omveje. Ti du spørger om noget, som kun gud kan svare på.

I. C. Christensen rejste en gang sammen i kupe med et par handelsrejsende. De sad over for hinanden, men det vare kun de handelsrejsende, der førte ordet. Al deres tale var imidlertid spækket med eder og banden.

I, C. sad og blev ilde berørt af det selskab, det hele var ham en vederstyggelighed, han bad dem holde lidt inde med det, men det ænsede de ikke. Så spurgte han pludselig: " Er de gift", han kunne se de havde ring på fingeren. De studsede over spørgsmålet, men svarede ja. Så sagde I. C. : " Hvad ville I sige, om jeg i jeres nærvær gav mig til at sjofle jeres hustruer til og fortalte liderligt om dem?" Se svarede, " det ville vi meget have os frabedt!" Så sagde I. C.

Vi De så ikke nok tjene mig i ikke at sjofle gud navn til i mit nærvær, ti det er det bedste jeg ejer på jord! " De to mænd tav resten at vejen.

Krævede gud ærbødighed af I. C. ? han var et guds barn, og for ham ville det spørgsmål aldrig blive stillet, ti han elskede gud som en fader og følte sig vel også genelsket. Hvem taler så om ærbødighed i dette forhold.

Vi to Jørgen har vist hver især haft et hjem, som vi omslutter med varm hengivenhed. Og moders kærlighed er vel det der har taget os stærkest. Jeg kender ikke din moder, og du har ikke kendt min, men det tør jeg alligevel sige. Som vi dog holder af dem Jørgen, gør vi ikke.

Men de har jo først elsket os inden vi endnu kunne sanse, derfor når vi når så vidt, at vi kan nemme så er det, det bedste tilflugtsted på jorden. Når nu en kom og spurgte dig. " Kræver din mor ærbødighed af dig ". Så ville du først studse over spørgsmålet og side- ja ville du svare ham- nå det er forresten ligegyldigt om han får svar eller ej. Det spørgsmål har du vist aldrig stillet dig selv. Ti det er så selvfølgelig. Ti det er så selvfølgelig, at man viser sin mor ærbødighed, som det er en selvfølgelighed, at få et leve må man trække vejret. Men kræver moder da ærbødighed. Nej når forholdet er som det skal være, da fødes den tanke ikke i en moders sjæl. Ja selv den mest vanartede søn på jorden omfatter en moder med den største kærlighed, som findes på jorden.

Så siger Jesus et sted noget om, at selv om alle slipper en her på jorden og en moders kærlighed forlængst er ophørt, så slipper gudfader ikke sine børn. Hans kærlighed er grænseløs, og i et kærlighedsforhold, hvem spørger der om ærbødighed. Den fødes ud af kærlighed og jo varmere kærlighedsforholdet er des større er ærbødigheden.

I vor dåb har gud fader taget os ind til sig som sine børn. Her er barneforholdet kommet i stand. Guds faderkærlighed omslutter os fra den stund, og den dag vi besinder os på at gøre brug og leve i dette barneforhold, da står vi med ærbødighed over for gud, og jo mere bevidst dette forhold er for os, des mere er guds navn hellig for os. Mere og andet kan jeg ikke sige om dette forhold. Gud give at barneforholdet må gå op for dig på enfoldig vis.

Er kirken til for at tjene gud? Ja, efter at vi døbte kristne mennesker skulle jo tjene gud hver efter evne. Gud bedre det som det tit nok falder ud. Kirken, ja, den bliver også betjent af mennesker, og tit falder det kun dårligt i råd med det gud ville have gjort gennem dem. Men

det lykkes da nu og da at kirken er guds redskab. Mine største og rigeste oplevelser har jeg fået givet af gud på tomandshånd i en Jacobskamp, hvor jeg altid bliver den lille. Men det var saligt at opleve det. I kirken har mit gudsliv fundet næring og styrke og ved nadverbordet er jeg tit kommet gud så inderlig nær, at jeg har takket ham inderlig for hvad jeg har fået givet gennem kirken. For at ære ham og synge ham en lovsang går jeg tit i kirke. Præstens præken, ja når alt skal stilles på rette plads, så er den det mindste. og det mindst betydningsfulde. Mange anser det for det væsentligste. Ja gud kommer til os mennesker på mange forskellige måder.

Gud fader kan akkurat lige så godt komme til dig i det sorteste Afrika ude i den herligste natur. Men kommer den dag så, at du møder ham og det ikke er under kirkens buer, og du fortsat møder ham ude i naturen. Kan du med Jacob sige: "Sandelig her er guds hus og himmelens port og jeg vidste det ikke. " Det ville være en stor oplevelse.

Alt hvad vi ved om gud og hans natur, det er skænket os i nåde af guds helligånd for vor herre Jesus Kristi skyld, der har elsket menneskene, så han gik i døden for dem.

Gang på gang læser man i testamentet om hans levendsløb, og det er en forunderlig dyb, varm kærlighed og mildhed, der fra ham træder en i møde. Her er slet ikke tale om ærbødighed som kræves. Men jeg synes somme tider at ane den alligevel i forholdet mellem Jesus og hans samtidige.

Når høvedsmanden fra Kapernaum siger: " Herre jeg er ikke værd , at du går under mit tage "Det kan vel også udlægges på andre måder. Men jeg føler mig overbevist om, at denne romerske stridsmand og hersker alligevel stod med dyb ærbødighed overfor herren. Når Jesus siden siger : 2 Sandelig end ikke i Israel har jeg fundet en sådan tro. " Så viser det at høvedsmanden længe har gået med Jesus i sit sind, fulgt hans færd i det skjulte, tilbedt ham. Han var jo ikke fremmed for jødedommen, han havde jo bygget dem en synagoge. Jo her var dyb og ægte ærbødighed, men den blev ikke krævet af ham. nej kærligheden i hans bryst skabte den.

Da først Jesu storhed gik op for røveren på korset, da bøjede hans sind sig i dyb ærbødighed for den sjæls adel han her så. Men Jesus kræver intet af den art endnu i sin dødsstund sagde han. " Herre forlad dem ti de ved ikke hvad de gør. " Mennesker der er uden for livssamfundet med vor gud og fader, af dem kræves der intet af den art. Og vi der lever så inderligt sammen ved vor gud som vi nu formår, vi står med hellig undren og med lov og tak på læben og i hjertet for det liv, der er blevet os forundt at leve sammen med ham herved i det timelige, og det griber os dybere endnu end, hvad der kan udtrykkes i ordet ærbødighed.

Julebrev til Klara Andersen 1931.

"Netop som jord ej mer kan råde kommer et frelseren væld af nåde. "

De ord har bragt mig julen i år, derfor skal du have dem også! Det er dog altid sådan synes det mig, at jeg skal hentes tilbage fra en lang rejse for at kunne fejre julen. Der er noget i sjælen der kræver tilbage, tilbage, tilbage der hvor du gik ud fra. Ja, hvor var jeg da henne, alle steder, alle vegne gik min tanke i årets løb, søgte også at have vorherre med sig under færden, det lykkedes da også i ny og næ. Men sliddet og arbejdet tog sin del af mennesket. Optaget s af dette så af hint det lagde beslag på alle kræfter. Jeg kan sige som Chri- stoffer Bruun, Norge en gang skrev til mig. Jeg lovede en gang i en hellig stund at arbejde med min venstre hånd i mit virke og med den højre holde ham fast. Men ak, tit greb jeg til med begge hænder og slap vorherre, derfor er resultatet også bleven det der er. Der er det for mig ind under jul, ligesom der lyder et råb nede fra sjælens dyb, tilbage, tilbage, der hvor du stor, da sidst du havde besøg af herren, og så fremad i Jesu navn, så går det og hjemad tillige. Se på den måde bliver hver glæde og hvert et savn et trin på vor himmelstige.

Nu kæmper jeg for livet Klara, m for vor eksistens som landmand, det kan næsten bjergtage en og hvad resultat kommer man så til. At verden er umulig, selv evner vi ikke mere nu. Verden og vi med den er kørt fast, grundig fast. Ni må vor herre råde, hans forsyn det styrer os sikkert. hvor vejen er slem. Vor pejling kan fejle, hvor end vi skal sejle. Selv stævner vi mere tilbage end frem. Ja se. " Netop som jord ej mer kan råde. kommer et frelserens væld af nåde. " ;em også først da, så tror jeg også vi er der, hvor vi vil få størst udbytte af julen med dets evangelium. Alt får vi i nåde, intet kan vi selv, men bare vi med barnlig enfold kan give os hen. da skal vi erfare den samme umiddelbare glæde som børnene ejer. Det er dette Klara, give sig hen uden tanke eller forbehold, så skal vi erfare at Jehova bliver hyttens gæst. Tiden er nu også til denne hengivelse, " Netop som jord ej mer kan råde" da kan vor herre komme til med sit budskab. Da er der jordbund for at det kan fæste rod. Aldrig har jorden trængt til julebudskabet som nu. Ja, jeg fristes til at sige, mere end i krigstiden. Ti nu søger lande og folk i al deres blindhed at være ægte "Per Gyntsk" : Trolde vær dig selv nok. Og dette er så fjernt fra Vorherres julefred hans behag i mennesker og Jesu altopoffrende kærlighed, som noget kan være.

Gud hjælpe os da hver især til at give rum for det liv og stille os som hans tjenere.

Glædelig Jul.

1932

Påskedag 1932.

Hvorfra kommer de store perspektiver, som der af og til kan kastes ned over ens kristne liv. I et nu er det hele klart for en, man ser evigheden i en belysning, som kan tåles af menneskelige øjne. Man aner paradiset i al sin fylde, højhed og dybde frydefuld glæde. Man får en evig guddommelig vished for, at sådan er det og intet jordisk kan rokke en tomme fra den overbevisning. I næste nu er det borte, synet man havde, en indre livsalig vished vederkvæger endnu sjælen, og man står igen på jorden. Ja man kan endnu opleve at komme med vorherre på forklarelsens bjerg og få lov at se ting som intet jordisk øje har anelse om. Hvilket under at det kan times et af hans børn herved før vi når selve opstandelsens morgen. Gud fader har før talt til mennesker og hans nærværelse i menneskehjertet er ligefuldt en virkelighed nu som for 1900 år siden. Og guds ånd er det der virker alt i alle og han kommer, når hans time er der.

"Først i skare op vi fare,
op vi fare fra grav i sky!
Tungerne gløde, herren vi møde,
herren vi møde med lovsang på ny!"

Det er vel også lidt af det vor gamle salmedigter Brorson har set og følt. Dette fra grav til sky. Så føler vi tungerne gløde, ti herren vi møde, og da bryder vi ud i lovsang påny. Denne evige vekselvirkning- Herren vi møde og lovsang på ny. . Det gror og grønnes i sindet og sjælen, alt varsler liv og grøde, når herren kommer os nær med sin almægtige rige kærlighed. Da føler vi hvordan det liv han nedlagde i os i vor dåb rører på sig og svinger sig af svøbet for at ile sin skaber i møde, - da gløder tungen på påny og lovsangen toner frem. Sangen toner, vor forsoner til evig pris, Vi oplever hvordan englehære budskab bære med lovsang ny. De flyve så fage frem og tilbage fra grav til sky.

Født i brøden, død i døden i paradiset. graven den ligge nu midt i gudshaven til jeres pris. Den må jo ligge midt i gudshaven. Her kan alle kristne til alle tider se ligesom kraftbevis på guds kærligheds almagt. Død i døden i paradiset. Livsaligt at opleve dette i en fortvivlet tid, hvor alt jordisk synes at vakle.

Brev til Knud og Johanne Hedelund.

Den 25. - 5. - 32.

Så har vi da regn, solskin og grøde overalt i naturen, hvor livet for lov til gå sin gang uden indgriben fra menneskers side.

Jeg sad i morges i det dugvåde græs og malkede kørerne. og overalt hvor øjet fæstede sig var der kun friskhed, vækst og grøde. Så fæstede øjet sig ved en bestemt plet der var overskygget af et ganske lille halmloft. Her var der øde og ufrugtbart. Her kom der en enkelt spire frem, så førte den en kummerlig tilværelse, regn kom der kun mangelfuldt. Solen kunne ikke sende sine skrå morgen- og aftenstråler derind. Men solskinet midt på dagen kom der ikke. Her var der stagnation. i grunden et trist syn midt i den yppige frodige maj. I kender sikkert hos et sådant sted fra jer egen virksomhed. f. eks. et halvtag der overskygger en plet jord, hvor der ellers under almindelige forhold ville være frugtbart nok. Men når vorherres sol og regn holdes borte bliver der goldt og øde. Alt det andet der ånder liv og frugtbarhed, ja, det har daglig for øje i jeres drivhuse.

Nu har I så fat i billedet, for det er det billede jeg vil bruge i det følgende for at sige det der ligger mig på sinde. Ja I aner måske hvordan et kan bruges. Jeg talte forleden med Simeon Sørensen, da de besøgte os til min fødselsdag. Lad mig nu sige det ret. S. S talte til mig, det kan I vist forstå. Ti S. S. er meget klar til at fremstille noget. Det var om et brev han havde skrevet til jer, vel nærmest adresseret til Frede. han fortalte så godt han kunne indholdet af brevet. I et kort sammendrag kan det siges sådan: Lev I nu livet så rigt og lyst, som I nu kan derovre. Her kan vi ikke være med, og vi må kæmpe noget igennem her, som I ikke kan hjælpe os med, men som I må føle som en hæmsko I eders lyse tilværelse. Holde liv i den tradition vi efterhånden kom ind i med regelmæssige besøg hos hinanden formår vi ikke og det skiller kun mere ved at vise os at enhver af os har sit at kæmpe igennem. Er det ikke rigtigt som jeg har gengivet det? Sådant har jeg forstået det, måske har jeg gengivet det dårligt. Jeg tvivler ikke et øjeblik om at S. S. føler det sådant og er det sandt for ham, må han handle sådan. Måske er det rigtigt i snævrer forstand S. S. Og Frede imellem.

Men dybest inde gør mit hjerte oprør derimod. For mig er det ikke rigtigt. Hvem der lever rigest og lykkeligst skal jeg ikke dømmе om. Her tænker jeg slet ikke på det pekuniære for en gangs skyld betyder dette forhold slet intet for mig. Jeg har før nævnt det til jer i brev, at I var lykkelige derovre, som boede midt i al den åndelige rigdom, og I kunne øse deraf som ingen anden, fordi jeres hjerter var åbne og modtagelige og I var ydmyge nok til at tage imod. Men så os da- Ja, vi levet et forceret, fortravlet liv midt i al rådvildhed i det verdslige ingen udvej at øjne. kun håbløshed timelig set. Kan vi da leve et rigt liv. Ja gud ske lov for det. Jeg lever så rigt, som det er mig givet af gud at leve. Jeg under alle at leve lige så rigt, så var der ingen klynken og klagen, men der var gudsliv i rigdom og fylde menneske iblandt. Jeg ønsker at dele alt dette med mine bedste venner, for at vi i fællesskab kan syne gud en lovsang. Midt i al jordisk umulighed da er det herligt, når man kun har sin gud og frelser at holde sig til og den gode helligånd gør daglig husbesøg. Så jeg kan i sandhed sige og syne:

"Gud ske lov for dage der går
og for dem der kommer;
derved har vi jubelår og en evig sommer".

Hvorfor skal vi så, vi der i fællesskab med menigheden lever så rigt og lykkeligt og kan dele alt det der hjælper os opad og hjemad, rejse et halvtag over dette samliv, og kun lade vor herres sol og regne finde sparsomt vej til os. Jeg er evig forvisset om, at det ser gudfader på med bedrøvelse. Kan vi da ikke dele alt det sammen som han i sin nåde skænker hver enkelt sjæl. Men skal det timelige liv med dets tvang og tryk også tvinge fællesskabets liv til en skyggeagtig tilværelse. Kan I da ikke føle. at der er noget galt.

Dette halvtag skal det have lov til at kvæle det fællesskabsliv, som vi kunne dele samme tilberigelse i fattige tider, når ånden ikke flyver lavt over sletten.

I er kommet ind i vort liv, givet os af gudfader til at trøste og oplive os, og jeg tror også til at blive beriget. I har levet med os i vore bedste stunder, da vi med hinanden følte os at være et med gudfaders kærlighed over os alle. Har vi så lov til at udelukke hans solskin og regn over dette fællesskab. Ja sådan og ikke anderledes kan jeg ikke se på det. Vi er altid beredte til at tage mod jeg med åbne arme, men føler I at det er åndelig tvang over jer at komme herved, og føles det for jer som en pligt, så lev livet derhjemme som I kan. Vi vil da leve livet så rigt som vi nu kan. Om I vil svare på brevet Johanne ja, det får I også selv afgøre. du har jo intet lovet. Men jeg kunne ikke andet end lette mit hjerte.

Brunbjerg den 25. 9. 1932.

Brev til Johanne og Knud Hedelund.

Det er nu nærmest adr. til dig Johanne, men Knud er for mig et med Johnne, så derfor siger jeg. Kære Venner, for det er I altså!

Tak for brevet Johanne og dine hjertesuk, der er tider, hvor man i et suk kan udsige, hvad vi evig trænger til. Jeg føler og lever sammen med jer eders daglige liv, og sukkene, selv i eders i brevene åbner en adgang til at gå med ind under byrderne. Ja, formår vi det at bære hverandres byrder?

Gud hjælpe os, det er nok kun småt bevendt. Der er en der for alvor baar vore byrder, selve Gudssøn, og det blev ham endda så svært, at han i det sværeste øjeblik måtte udbryde: Min gud, min gud, hvorfor har du forladt mig. Hvad han påtog sig var så svært, at hans bæreevne var på bristepunktet. Så måtte vi vist tale sagte om at bære hverandresbyrder. Og dog- bliver forholdene mennesker imellem ikke bedre førend vi gør alvorlig forsøg på at gå ind under hinandens byrder.

Krstendom, mennesker imellem skulle blandt andet også vise sig deri, at vi kan glæde os med dem der er glade og sørge med dem de lidende. Ja, men skal vi sådan gå og lægge vort sind og hjerte om efter de mennesker vi er imellem kan man spørge. Dybest set ja. Jesus med bogstavelig talt sammen med sine kære, når der var hjertesorg blandt dem. Den korteste sætning i testamentet vidner derom. Ved Lasarus' begravelse står der, da Jesus så al dem jammer omkring se. "Jesus græd!" Ja, vor herre og frelser led med sine kære. Kun når man går helt ind under den kummer der knuger ens kære, kan man hjælpe dem med at bære. Fylder glæden derimod ens sind, ja da kan man på inderlig vis ogaså fryde og glæde sig med dem. Går det så ikke ud over karakteren", Johanne? Hvor bliver en selv af under alt dette. Ja der ingen, og kommer ingen, som havde mere karakter en Jesus, min herre og frelser, konge og broder. Hvad er karakterer Johanne? Dybest set er det ens vilje. Når alr andet glipper, når alle ens venner svigter, når hele tilværeslen, livsværket, det man med møje har skabt, synes at være det bare intet. Når eftertanken, den der ligger dybere end tanken tager ens liv op til eftersyn, og det så viser sig for dem, at det liv vi levede her var forfejlet. Hvad bliver så tilbage? Det gør viljen i en. Min gud, min gud med dig i mit sind og hjerte har jeg stridt og for dig vil jeg indanke hele min livsfærd, det dunkle med det klare. Der har du viljen Johanne, alt andet er borte. Du kan ohgså kalde det karakteren, den går ike i stykker, når den ikke selv vil, selv når man bøjer det, der for ens tanke er oprørende. Ti kun igennem ens dybe samleven med dem der står en nærmest kan man hjælpe dem, og kære Johanne, det er jo hjælp, dyb og alvorlig hjælp de trænger til. Får de den hjælp de trænger til, da letter man åget på deres skuldre, og trykket på dem hæves da så meget, at der er sansynlig for åat de igen kan ånde og blive glade. Det kan godt være at byrden der trykker dem ikke tages bort, men den er til at bære. og derfor bliver de glade og taknemmlige i sindet mod den som hjalp.

Dette er vel også noget af fællesskabet inden for menigheden, hvorom det står: " De være alle et".

Hvad er lykke Johanne. Er det kke at være et med sit folk og sit land, et med guds meighed her på jorden. Fryde og glæde sig, sørge og lide med det. Men det kan man kun, når ens eget lille jeg forsvinder. Når det gud har skabt i en ved dåben får lov at vokse frem og dele sig med gudsbilledet i andre mennesker. Ja her kommer jeg nok ud, hvor timeligheden ikke kan bunde. Til det timelige hører mit eget menneskelige jeg. Det man til daglig går og sysler om. Har man da et andet jeg? Ja, i allerhøjeste grad, men det inderste jeg, det der hører evigheden til, det er helt og holdent fri for al egoisme, men det er til tider næsten ikke til at

øjne. Men pludselig dukker det frem og sætter alt på sin rette plads. Som hos Peer Gynt: " Jeh er tanker der skulle tænkt. osv.

Nå her har jeg søgt at vise den en side af, hvad der kristelig talt stilles krav om hos os. Men der er også en anden side hos Jesus, og dermed også hos os, som jeg endnu ikke har nævnt. Her kan vi meget lettere være med. Da Jesus en gang kom ind i templet tog han svøben og drev alle veksellerer og kræmmere ud af templet. Han kunne harmes og gik ikke med til alt, han talte heller ikke blide ord, men skar igennem og satte tingene på plads. Så du kan se Johanne, at man skal ikke finde sig i alt, Hvor er grænsen? Ja, det kan jeg ikke sige dig. Men selv har jeg endnu ikke oplevet, at herren har ladet mig være vidende om det. hans ånd, som Jesus Kristus sendte os som sin talsmand har i vanskelige spørgsmål altid hvisket mig i øret, hvad jeg skulle gøre.

Åbent brev til pastor F. Smith.

Et gammelt ord siger. " Den der tier samtykker". For at De nu ikke skal anvende det ord i denne situation tager jeg til genmæle.

De påberåber Dem pastor smith at tale befolkningens sag angående " Kirkens" tilsyn med religionsundervisningen i skolen. Det har harmet mig flere gange at præsterne her er så aktive. Sig mig, hvem er " Kirken"? Dem kommen i en ynkelig stilling efter deres mening ved at den mister sin dominerende og fødtes ret i skolesystemet. Ja hvem er kirken? Er det præsten eller er det menigheden?

Jeg kan ikke få andet ud af det De skriver end at det er præsterne De tænker på, når de nævner kirken. Hvad så vi enkelte menighedsmedlemmer, lægfolket i det hele taget. Vi forsøger dog efter fattig evne at leve vort kristenliv som vi i dåben er født til at leve i vort daglige virke. Vi søger guds hus for i tilbedelse og bøn at blive styrkede i troen. I livssamfundet med gud i Kristus Jesus øver vi os daglig i at forsage og i at tro.

I mit daglige kristenliv i bønnens stille timer når hjertet er stille over for guds tale i mit indre, da spiller præsten slet ingen rolle, han er simpelthen ikke til, I mit samliv med børnene for med dem på børnevis at leve os sammen i gudfaders rige der intet som helst har med denne verden at gøre, der kommer præsten og hans person slet ikke i mine tanker.

Når jeg lever sammen med børnene i det de får af kristendomskundskab i skolen tænker jeg aldrig et øjeblik på, at dette burde dog i grunden overvåges af præsten som kirkens tjener for at sikre at det nu også er rigtigt. Her optræder jeg helt og fuldt som kirkens tjener og tilsynsførende.

Nu har jeg haft den ære siden genforeningen at sidde i skolekommissionen valgt af forældrene i skolens kreds. Er alle disse forældre ikke en del af menigheden-Kirken- som ni har tilsynsretten og pligten. Jeg føler forældrene har lagt ansvaret over på mig og det gør de andre skolekommissionsmedlemmer også. Er vor garanti ni ringere end hvis præsten havde været medlem. Da tænker jeg at den del af menigheden der har skolen i deres kreds ville vælge ham ind. Eller er præstens kristenliv og trosliv mere værdifuld end lægfolkets er der mere betryggelse ved hans person.

Præstens teologiske uddannelse kan måske give ham større magtstilling men dermed følger ikke myndighed. Den kan vi lægfolk af guds nåde eje lige så fuldt som de skriftkloge. Og det var jo dog det der betog folket i sin tid. Han talte ikke som de skriftkloge, men som en der havde myndighed. Her var mere end magt, end ikke den der levede fødte stillinger øvede den virkning på folket som ham der havde myndighed.

Hvad er det for noget snak, at befolkningen er blevet påduttet en skoleordning, som de ikke ønskede. Dem der levede med og var vågen vidste hvad det gjaldt. Præsten er et menneske lige som alle vi andre, vil befolkningen have ham med ind i skolens tilsyn da vælges han som alle andre på almindelig vis. Præsten kan slet intet tage eller give, alt kan han få af gud , som et hvert andet menneske der lever det liv han blev i dåben blev genfødt til.

Det havde set sort ud for os under fremmedherredømmet da præsterne i de allerfleste tilfælde stod som befolkningens modstandere, men var fødte medlemmer havde været den store garanti for menigheden.

Nej menigheden, gudsfolket på jord tog barnet i favn som den første jul. Da levede alt ind i barnesjælen trods præster og provster sammen med læreren eller uden ham.

Nu vælger vi selv vore lærere og de er heldigvis også en del af menigheden og der er vel ingen flere gudsforladte iblandt dem end iblandt alle os andre. Vi, menigheden, skolekommissionen vælger nu ikke lærerne mere i blinde end hvis vi havde haft præsten i vor midte.

Svar pastor Smith.

Takker for det belærende svar.

Jeg har nu på følelsen at vi ikke kan råbe hinanden op i det spørgsmål.

Tænker heller ikke at De vil anerkende min afsluttende bemærkning, men fra anden side har jeg modtaget tak for mit indlæg de fleste endda fra deres kolleger, derfor drister jeg mig frem igen.

Vi vil straks sige, at De er fejl underrettet, når De stempler mig som uden for folkekirken. Jeg er aldrig meldt mig ud og har i mange år betalt min skat til kirken. Hvad berettiger Dem så til at stille mig uden for folkekirken? Jeg forstår nu Ibsens Brand når han siger "Jeg har ej to slags vægt for avindsmænd og egen slægt" De dyrker endnu gud i deres æt. Nå det må vi så gøre os klart at vi kun er en anden classes borgere inden for guds menighed her på jorden. Endda når det drejer sig om vore egne børn har vi ikke den samme ret over dem som folkekirkens præst mener at eje. Jeg giver nu provst A Rosendal fuldstændig ret når han skriver "nogle iblandt os ser ikke rettere end den danske folkekirke er dannet af grundlovsfædrene og en dag kan den forsvinde ud af tilværelsen ved en grundlovsændring".

Han er præst, provst og har endda været bispeemne sådan som han ser på det er der mange der ser på folkekirken. Følger man med i de kirkelige blade så er der ingen kategori af mennesker der er så uenige om hvad guds ord er end netop kirkens tjenere. Hvad den ene mener at skulle have presset ind i evangeliet om den barmhjertige samaritan, kalder den anden og jeg mener med rette for gudeligt vås. Vi almindelige menighedsmedlemmer endda dem af anden rang, kan godt blive påtvunget alle hånde tanker om de fødte tilsynsførendes værdi. Nu har den danske folkeskole bestået i sin form i over 200 år

Dette barn af folkekirken er efterhånden blevet en voksen krabat der nu godt kan stå på egne ben. I over 200 år har folkekirken haft tilsynsretten har den da ikke forstået at opdrage alle de slægtled til at stå på egne ben, ja så har de efter min mening ikke været pladsen voksen. Turde det ikke være et bevis hvad De nævner om valgdeltagelsen i Halk at befolkningen er blevet vænnet fra at ha med skolens tilsyn at gøre og vælge deres mænd til det. Det har altid ligget i præstens hånd at ordne det, det behøver vi ikke bryde os om, Igennem 100 år har folkekirkens tjenere fået befolkningen lullet i søvn på det område og nogle af folkekirkens tjenere så helst at det kunne blive ved på den måde, så kunne de så herligt bestemme alt selv. Hvad vil De forresten gøre hvis en lærer ikke var som han burde være med hensyn til religionsundervisningen. Mig bekendt er endnu aldrig en lærer her eller i det gamle land blevet afskediget fordi har underviste på end anden måde end præsten ville det.

Det er også usand hvad De påstår om valget i Halk, at vi har valgt os selv.

Sognerådsformanden spurgte os om vi ville tage mod genvalg. Der kunne godt være foreslået andre eller rejst indsigelser, men der var ikke andre forslag og vi fortsatte altså. Det er heller ikke ret af Dem at lægge andet i mine ord end det der er, når de læses i sammenhæng. Løsrevne sætninger kan man altid karrigere nedefter. Jeg har aldeles ikke sammenlignet Dem med provster her i den tyske tid. Jeg sagde blot at det havde set sort ud for os om de havde været større garanti end alle de menige medlemmer af menigheden. De aner ikke hvilket spændt forhold der var mellem hjem og skole. Vore forældre så helst at vi havde så lidt som muligt at gøre med skolen og dens ånd.

Her var der sandelig ingen jordbund for krisistelig påvirkning. Der var vel hæderlige undtagelser men taget under et er billedet ret.

Når vi børn så faders og moders hjemgiv og husker hvordan mor lærte os vort fadervor, så levede hun det hun lærte os, se det gav os mening i livet.

Nå, vi ser vel stadig lige forskelligt på å forholdet skoletilsyn. Hvad en kalder lys , kalder en anden mørke så forskellige er vi mennesker. Kunne præsterne bare skænke deres menighedsbørn lidt mere tiltro ville vi kunne mødes på dette at gudfaders ånd virker et i alle og hans riges vækst i os og vore børn står og falder slet ikke med hvad vi kan og vil og med al vor stræben.

1934

Brev til Kristensen Killemoose. 22. - 10. - 34.

Svar på et foredrag holdt i Hyrup den 16. - 10. - 34.

Det undrer Dem måske at få brev fra mig. Deres foredrag i Hyrup har ikke ladet mig i ro. Som gammel Vallekilling må det være mig tilladt at tale frit ud af posen. De kender mig kun lidt eller intet. Uffe Grosen noget mere, allerbedst kender Sigrid mig. Jeg vil nødig komme til at stå for Dem som en kværlant eller en af de altid utilfredse sønderjyder. Mit brev skal derfor opfattes som råd og vejledning- råd med hensyn til de foredrag De holder hernede. Deres arbejde og hele indsats for Danmarks sag hernede fortjener at bedømmes rigtigt, Deres person ligeledes. Der er så en vejledning til at forstå den sønderjyske sjæl i alle dens nuancer. Gør De ikke det, rammer De ved siden af, eller trækker for raske slutninger og så rammer De ved siden af og sårer, hvor det ikke var Deres mening.

Det er altså vennensind der er motivet til brevet og venneråd der bliver givet.

Ja, vi vi jo da hilst på hinanden i Hyrup og udvekslet vore meninger; men det var nu kun småt og kun løseligt bearbejdet, når der var modstridende anskuelser. Det var så sandt det De sagde om hadet. Det kunne ikke bringe genforeningen i stand, der måtte andre og dybere kræfter til om vi skulle på højde med udviklingen i det øvrige Danmark. Der gik det under løsenet " hvad udad tabes skal indad vindes", men De fik det sagt så skarpt, at det ramte ved siden af. De ved nok, at en sandhed kan siges så skarpt, det den bliver en løgn. Der var rundet regnet 75% der sagde ja til Danmark.

Tror De nu at de 75% var kvalitative stemmer? Det er måske et dårligt udtryk, men jeg tror De forstår det. Altså mennesker der lever et bevidst dansk liv, folkeligt kulturelt og kristeligt. Mennesker der har deres indre menneskeliv udfra folkehøjskolen? Var det tilfældet, så er billedet om motivet til det danske jo rigtigt.

Her vil jeg gerne påberåbe mig større kendskab til forholdene end De har. Her er plads til det både og- som jeg nævnte i Hyrup. A. Jensen Møgeltønder har her truffet det rette, når han siger, at danskheden hernede mange steder var mere at ligne ved en knyttet nævne mod syd end en åben hånd mod nord. Hadet til alt, hvad der er tyske og det system med al dets cikanerier er os voldsomt imod, det boede i hver eneste sjæl. Mange af os har, da vi aftjente vor værnepligt og senere i den lange tid der fulgte haft mange gode venner blandt tyskerne. Jeg selv fandt i Berlin mange gode venner blandt tyskerne, som jeg kunne dele det bedste med, og samtidig var der nogle landsmænd i kompagniet, som jeg intet havde tilfælles med. Bevares, de var danske og talte lige så dårligt tysk som jeg, men der var ingen gnist i dem. Dem var og er der mange af i Sønderjylland. De er danske og dermed er det sagt, men de er negative. Kun en knyttet nævne mod syd, meen de glemte at åbne hjertet- hånden- mod nord, at der lever en sjæl i dem der hungre og tørster, føler de ikke. Men de gav deres glade jå til Danmark med et hadehuldt hjerte til det tyske.

Når man er blevet berøvet forældreretten af Hahn og senere levet under Schönberg eller P Kjær, ja så gad jeg se den danske mand der ikke hadede alt tysk af et oprigtigt hjerte. Så var der dem blandt de 75 % der var blevet sat i gang af et ophold på en højskole, så de aldrig gik i stå. Der var åbne hjerter i de folk, " åbent for alt kønt og stort hernede, men med de dybe længsler velbekendt, kun fyldestgjort af glans fra evighden. " Se de kunne skelne mellem det gølge had og alt det gode de modtog nordfra. . Nu skal det siges til forsvar for de andre, alle er ikke lige modstanddygtige mod åndelig tryk og vold. Nationalitetskampen var så hård at al den kraft et menneske var i besiddelse af gik til i kampen for det nationale. Man kæmpede og i

kampen glemte man at leve i den åndelige rigdom vi fik nordfra. Den slags våben var der ikke brug for i kampen mod tyske cikanerier , det var nemlig nok med den sønderjyske stædighed.

Et typisk billede vil jeg rulle op for Dem. Det er fortalt af landtingsmand J. Christensen. Det var i genforeningstiden vesterude, vist nok i Brøns. Her stod ved en fest en af egne kendte gamle førere op på talerstolen. Han var i overgangstiden blevet amtsforvalter for dog at få lidt oprejsning for alt det han havde måttet lide under den tidligere amtsekretær. Vedkommende mand tolkede kun sin glæde over at være kommet hjem til "gamle Danmark". Han havde hele befolkningen med sig, der var kun få tyske stemmer. Da han var midt i sin tale, hvor han tolkede sin glæde, og så kom det-" men hvad fanden skal vi nu samles om, når vi ikke mere skal slå med tyskerne. "Se, han var gået tom under kampen, den havde krævet alt, så han glemte at leve. Man kan også sige han kæmpede for kampens skyld. En sådan holdning er typisk for mange. Der vesterude var de danske stemmer rigest i landkommunerne. Der levede de gamle protestfolk flest i tal. Dem der hadede tysk mest. Jeg ved godt at der boede også de mennesker der havde tilegnet sig dansk folkelighed og kirkelighed i rigest mål. Men det bekræfter kun, at der hvor lyset falder skarpest er skyggen mørkest.

Men så nu , ja at mit syn er rigtigt synes mig i de senere tider at blive bekræftet. Alle dem der har været med i en bevægelse, der har voldt uro hernede, de findes netop inden for den lejr, som havde den knyttede hånd mod syd og intet andet. Nu knyttede de så hånden mod København og alt der kom fra nord, fordi hånden nu en gang var knyttet, de valgte kamp for kampens skyld. Det er Todenskjolds soldater om igen. Vel er de stille i landet nok flest, men man mærker os ikke sådan. Men vi forstår de andre, ti vi har selv levet under de samme vilkår.

Det var dert nogle af os som syntes De ikke forstod, og derfor kom det så skarpt fra Dem, at det gjorde os ondt for de arme stakler, ti også de er vore egne, og de skal helst vindes. Man skal prøve at forstå dem og tale til dem, så de kan komme til at holde af det samme, som vi andre holder af og tror på. Først da kommer den rigtige genforening, ti det sker kun, hvor det hele går op i en højere enhed.

1935

Og det er så i øvrigt ikke første gang at en 3de part har Søndag den 17. marts 1935.

Brev til pastor Rydal.

Det var en god dag i kirken i dag. Evangeliet over den kannanæiske kvinde gav mig så meget at glædes over. Det er imidlertid som om evangeliet kræver af mig at nedskrive de tanker som er kommen til mig inde fra. Lad det være kristenlivet selv der fremkalder tankerne eller samlivet selv med evangeliet, men det er i hvert fald upåvirket af prækenen i kirken.

Når kvinden siger:" Herre du Davids søn forbarm dig over mig", så ligger der i tiltalen et dybt indre liv gemt i dette. Hun var ingen israelit, stod udenfor samfundet , men alligevel tror jeg hun har formået at leve med på afstand .

Hvor kunne hun kalde ham " Davids søn", hvis ikke hans historie gav hende vished derfor. Det var hendes indre tro, og den lod sig ikke røkke, selv om hun blev prøvet, ja prøvet af ham

selv. Selv om hun blev afvist, ville hun klamre sig til det, så fik det briste eller bære. Hvor tit og ofte falder ikke vore bønner og ønsker magtesløse til jorden. Der kan gå lange tider i ens liv, hvor man ikke mærker noget til gud og hvor han lige som er blevet borte. Men når vi har levet sammen med ham før, da lader vi os ikke vildlede af dette. Når han står for os som Kristus, som han stod for denne kvinde som Davids søn, ham hvem velsignelsen af Israel var knyttet til, så fik det briste eller bære. Herre til hvem skulle vi gå, du har det evige livs håb, kun på dig tør vi bygge. Sådan omtrent vil det lyde i al vor tomhed og når hjertet kun kan sukke. Ja så lever vi af de smuler der falder fra herrens bord. . I den ørkenvandring vi der er inde i, da har vi brug for ordet af det andet evangelium: " Jeg tror herre, hjælp min vantro.

Når Jesus kan sige til hende de herlige ord. " Kvinde din tro er stor, dig ske som du vil. " Så har Jesus set ind i hende, set hele hendes sjæletro, hendes kamp. , troen på at bevare sig i det rette forhold til gud og hans salvede, til Davids sønnen. Meget har vel været dunkelt og uklart hos hende, og mange vrangforestillinger kan ha skæmmet det ene fornødne hos hende. Det drager Jesus nu frem af sjælens dyb, renser det, så kun den enfoldige tro bliver tilbage, den der håber ud i det urimelige, i det umulige. Hun kan kun sige. " Herre hjælp mig". Hun beder for sit barn ganske vist, men Jesu ord til hende om hendes tro, viser også at hun kan bede for sig selv, for sit eget hjertes skyld.

Når vi sådan er stillet ansigt til ansigt med herren og hans liv. Ja da lever vi af de smuler der falder fra herrens bord. Da kan andre menneskers rige liv i vingården give os trøst og lindring. Deres livs rigdom og fylde kan være os til trøst og husvælelse. Vi kan leve af deres smuler til vi møder herren selv. Bagefter kan vi sige:" Nu tror vi ikke længere, fordi I har fortalt det, men fordi vi selv har oplevet mødet med Jesus".

Jeg mener alt dette ligger gemt i ordene. " O kvinde din tro er stor". Måtte vi da være tro mod det, som gud gave os i Jesus Kristus.

Påskebrev til Hedelunds

Skærtorsdag 1935.

Så venter I vel efter det påskebrev, som du omtalte Johanne. Det er nu sådan sin sag at skrive brev efter bestilling. Men det går endda, når jeg ved I går og længes efter det.

Skærtorsdag med sin lovsang har altid en egen magt over mig. Måske har jeg sagt jer det før, men guds ord giver mig altid en fornyelse i sindet. Derfor omend I har hørt det før, tror jeg, der kan være fornyelse i det igen.

Hvad er det der gør at sindet kan dirre, ængstes og juble i salig fryd, når man nærmer sig påsken. Ja alle mennesker har det vel ikke sådan, nogle mener det er tomt, men hjertet føler det er sandt. Det er så kun om de sidste jeg taler.

" Den der har oplevet som mand i den modnede sommer, da synderen skjalv for den hellige dommer, da hjertet slog tungt og ens isse var sænket og dødstanken strengt havde livsmødet lænket"

Det menneske kan juble over frelserens lovsang skærtorsdag aften. Det menneske der vander sig har sandelig brug for ordene. " Eders hjerter forfærdes ikke, tro på gud og tro på mig. " Den spænding der er mellem synd- det der vil skille mennesket fra gud- og guds nåde, det kommer rigest til udtryk i ordene " Ingen kommer til mig uden at faderen drager ham". Ja den spænding mellem synd og nåde kan nok få menneskehjertet til at skælve og på samme tid få det til at juble. Til syvende og sidst er alt jo idel nåde. Når man lever sit liv i samfund med gudfader søn og helligånd da er man velbjærget, men også i dette kan man opleve at der kommer dødvande eller ørkentider.

Man tyer til gud som en selvfølge og mener, at han altid er rede. Det er han også, men det er godt at mindes ordene. " Ingen kommer til mig uden at faderen drager ham". Vi evner altså ikke en gang at komme i livssamfund med vor frelser uden at gud først drager os. Altså er det gud der må begynde hver gang, " vi kan intet tage, alt kan vi få af gud. " Ah hvor kan det ydmyge den sjæl der er fuld af selvtillid og med denne selvtillid begiver sig på vej til faderen. Vi må vel nok med Brorson sige: " Ak søge de ydmyge steder". Jo roserne vokser i dvale.

Nede på dette barnestade, hvor vi erkender vor egen afmagt og hvor vi selv intet er, der kan vort sind- vendt mod verden og djævelen og alt hans- sige med salmisten:

" Hører til i høje himle! Hører til I englekor! Lytter alle folkevrimle, hvor I stedes trindt på jord. Hører hver som høre kan, alt hvad sans har og forstand hører, tier alle engletunger! Jesus, o vor Jesus sjunger!"

Han gik den vej den vej vi alle var dømt til at gå og ingen af os magtede det. Her ser vi guds kærligheds almagt til at knægte syndens magt. Ja sådan elskede gud verden, at han gav sin søn den enbårne, for at overbevise verden om sin grænseløse kærlighed til i os, der dog var værd at redde fra død og undergang. Men intet kan vi tage, alt kan vi få af nåde. Han må drage os først førend vi kan give os hen.

Synd og- nåde, død og- evigt liv det er spændingen i menneskehjertet, det fik sin sejrige indgang påskemorgen da frelseren brød dødsrigets porte op på vid gab.

Brunbjerg 1. pinsedag 9. juni 1935.

Brev til pastor J. Ring`s Vium.

Kære pastor Ring`s.

Allerførst hjertelig tak for samværet på Liselund tak for fællesskab og følgeskab på vejen frem; for hilsen og gave som lå til mig, da jeg kom ind på værelset. O herlige tid Gud ske tak for den og dem jeg mødte. I har måske længe ventet efter bev fra mig. Da jeg fik jeres forespørgsel, lod jeg den straks gå videre til min bror, han har jo svaret jer, . Nå det har jeg alt fortalt jer i det kort jeg sendte til jer for længe siden , men nu kommer så brevet. Længe har det ligget i sindet hos mig. Men tro, en landmænd er jo ikke sådan en pennens mand. Travlheden i foråret har taget mig, så der ikke blev tid levnet til til det skriftlige, og skrive og skrive er jo to forskellige ting. De mennesker man sætter stor pris på, dem sender man ikke et brev, når man ikke har noget særligt at give. Om det må lykkes for mig nu, er så en anden sag.

Men nu er det i hvert fald pinse. Og inde i min sjæl er der dybe åndedrag med pust fra det høje. Dem kan man ikke tage af sig selv. Kun vente og tro på Herrens time, ja sukke kan man vel, men skal sukket være dybt og forløsende må også det udløses af guds helligånd.

Vi kan altsså intet tage, men alt kan vi få af gud. Vi kan ikke en gang tjene ham medmindre han giver os det rette ydmyge sind. Viljen kan være ærlig nok og en ærlig stræben kan vel vi vel også have og dog har vi en sikker fornemmelse af at det vigtigste, den uselviske hengivenhed, den selvforglemende opofrelse, den må han forlene os med. Dette åndens storsyn over livet.

Se gud fader som den almægtige, hans søn som vore frelser og guds helligånd som gud faders runde milde hånd, vor fosterfader sød og sand. Guds åndedræt, ja det kan højtiderne da bringe ned over vort kristenliv, så ser vi også bedst, hvad vi selv er, uden derfor at få mindreværds komplekser at slås med. Der er jo dem der ynder at gøre sig ringere, end jeg tror gud synes om.

I disse dage er det 2 år siden jeg blev lammet og led usigelig pine dag og nat. Det der var allerværst var, at gud fader blev borte for mig i min pinefulde tilværelse. Det var ikke sådan, at jeg ikke troede han var til, også for mig var han en fader, det tvivlede jeg ikke et øjeblik på. Men hvad hjalp det mig, når jeg ikke ejede freden og hvilen i ham. Min synd skilte mig fra mit livs ophav. . Da lærte jeg, tror jeg nok, lidt af frelserens ord på korset:

"Min gud, min gud, hvorfor har du forladt mig. "

Når man i et lyn, i et nu får set sin egen synd, og så aner den tyngsel den kaster over en. Hvor forfærdeligt må det da ikke have været for vor frelser, når han følte al verdens synd på sig. Når vi føler vor egen synd, da bliver gud borte for en, ikke en gang en brøkdels af den magt vi at bære.

Ja alt dette kan jo til tider passere revy for ens sjæl og gennemryste en. Guds helligånd kan da komme til og kaste ligesom perspektiver ind over kristenlivet. Og med undren ser vi da dybder og højder i kristenlivet.

Gudslivet i os, får da en glans fra det høje, der stråler med evighedsglans, men samtidig synker vi dybt i knæ af ydmyghed over at gudfader vi tage os til nåde, fattige stympere som vi er.

Kun igennem vor here og frelser Jesus Kristus har gudfader kunnet vise os sin grænseløse kærlighed.

Men aldrig vorder sønnen kendt, om ej guds ånd vor sjæl forny`r, og giver troen vidnesbyrd. Hvad Jesus tjente med sin død, i ham han over os udgød.

Ja det var sådan nogle pinsetanker der var kommet til mig, om I nu kan finde rede på dem er en anden sag. Måske er der lige som påskeklang i dem, men hvad pinsen udsprang jo også af opstandelsen. Uden et langfredagsmørke var der heller ikke blevet nogen påskemorgen.

Det er sommetider man mindes Henrik Ibsens ord: " I trænger vel for sligt at slingre, en gud som ser mellem fingre".

Dog et kan vi som kristne der har været under helligåndens vingesus stemme i med allesammen. " Ja, byg og bo hos os! Ti ville du bortflytte, da var vor fred forbi og vi blev fjends bytte. "

Brev til højskolebladet den 1. - 10. 35.

Kirkegang-Gudstjeneste.

Ved at læse de indlæg der har været i Højskolebladet for nogle uger siden har tanker af overskriftens art sysselsat mit sind.

Der klages tit og på mange måder over besøgene i kirkerne nu om stunder.

Snart får præsterne skylden, så selve gudstjenesteordningen så kirkegængerne. Jeg får en uhyggelig følelse af kritikken ikke altid får den rette adresse, nemlig så den vendes mod en selv.

Kirkegang er det altid tilbagevendende for mig, den gang foretager man en gang om ugen eller måske lidt sjældnere, og tit bliver det vel ikke mere end en gang til kirken. Hvis er så skylden, præsternes? måske ens egen.

Men bliver kirkegangen vanemæssig eller noget i den retning, ja så må jeg sande tit og ofte, at så kommer man ikke gud nærmere eller gud kommer til mig. Gud findes ikke i det vanemæssige. Han findes i det umiddelbare, det oprindelige. I dette at jeg intet er, alt mit er blevet af ingenting. I dette alt er umuligt for mig, i den tilstand da kan gud træde en nær.

Går jeg derimod til kirke for at tjene gud, til en gudstjeneste med mit hjerte skælvende af angst for min egen usselhed. Men tillige med en brændende trang til at være med i tilbedelsen af gud vor fader, der i sin kærlighed kom os i møde som vor herre og frelser Jesus Kristus. Da vil guds helligånd også husvæle mig.

Er min higen og trang ægte og dyb, længes jeg efter at være med i menighedens lovsang, fordi min sjæl hungrer og tørster efter trøst og fred fra gud fader fordi den føler, at kun hos ham er der hvile for den.

Da betyder præstens ord såmænd ikke så meget den dag. Jeg har vel også lettere ved at forstå ham, selv om han ikke rigtig er oplagt denne dag.

Hvad gud fader giver mig i denne korte tid i kirken og hvad han giver de andre der higer på samme måde, det vil guds ånd vel også meddele på sin underfulde måde til hans tjener, der står på prædikestolen eller foran alteret; så han kan blive styrket til at være menighedens mæle. Hans sjæl higer vel ikke mindst efter at føle fællesskabets rigdom.

Vi kommer jo ikke i kirke for at nyde, men for at yde. Yde kan et knust hjerte og et en brudt ånd. Det har salmisten David vel også følt, når han siger. "Herren er nær hos den, hvis hjerte er knust, han frelser den, hvis ånd er brudt. "

På den måde bliver kirkegangen en "Gudstjeneste" og så har vi så sandelig ikke behov for at lade præsterne "gå på omgang".

Vi er endnu ikke kommet længere i vor kristenhed, vi må stadig sukke med salmisten: "Skab mig om gud et rent hjerte. giv mig en ny stadif sjæl i mit indre. "

Kunne vi dog blot holde det fast at alt hvad gud har givet os tidligere og hele vort samliv med ham hjælper os ikke i nuet, når han nu er mig fjern. Kristendommens styrke og salighed tillige, det gør, at jeg lever rigt i ham i øjeblikket, at han giver mig en salig ånd i mit indre.

Sukket og begæret i min brudte sjæl og guds ånds mættelse af al den hunger, det bliver til en "Gudstjeneste". Ja så meget må vi hans børn yde, før vi stiller krav til andre.

"Ja sukke synd og død til trods, guds ånd bli´r hos hos gerne". Vi må vel føle synd og død i vort indre, før vi ret kan sukke efter guds ånd. Så bliver det hele da guds værk til sidst. At vise os vor synd og ufuldkommenhed og for Jesu kristi skyld sende os sin helligånd til husvælelse af al den gru, som er i vort indre.

Kommer vi på den måde i kirke, da høster både præst og tilhører styrke og kraft til at leve det liv vi i dåben er genfødte til at leve, da forstummer kritikken over det uvæsentlige. Har vi ikke, eller ejer vi ikke en sådan villig ånd, ja så burde vi gå lidt varsommere med dørene, og ikke skyde skylden over på andre.

En artikel til menighedsbladet d. 26. - 10. - 35.

Nogle tanker over evangeliet om den værkbrudne.

Når man hører prækener over dette evangelium, da bliver der ofte fremsat de tanker om ordene der lød til den værkbrudne, at det nok ikke var det, han havde tænkt sig, det var ikke det, han havde mest brug for. Nu lå han der på en bære, lidende af en usigelig smerte i alle sine lemmer. Det var mest nærliggende, at tænke på 'en legemlige helbredelse. Se jeg er nu i tvivl om, at Jesu ord var svar på et råb fra hans sjæls inderste dyb.

Et lille fingerpeg giver får vi også fra evangeliets bertoning: "Da Jesus så deres tro. . . ."

Når man får gud faders tilsagn ved vor herre og frelser om syndernes forladelse, da kommer den ikke, når der ikke forud er tryglet eller bedt om den. Gaver af den art fra vor herre kommer ikke, når sindet, sjælen, hjertets modtagelighed ikke er åbnet for en ubetinget hengivelse. Jesus ser tværs igennem mennesket og ved hvad det dybest trænger til og higer imod. Man har måske kun selv en dunkel anelse derom. Men der er uudsigelige sukke på vej fra dette stakkels plagede menneske, som har haft en så stor legemlig pine, så der ikke har kunnet fødes en bøn i hjertet. Gud er lige som blevet borte for ham i al den pinsel. Og man føler i sådanne øjeblikke klart, at var man bare i gud faders nærhed, så ville pinen vare til at bære.

Oplever man så igennem sådan en ørkenetid, hvorledes gudsfreden daler ned til en med syndernes forladelse. Ja der er liv også lighed i selve jordelivet, selv om man ligger på sit leje med al den lemelige pinsel i behold.

Ingen har vel følt klarere end netop Israels folk som vidste hvem gud var. Når Jesus sagde til ham: "dine synder er dig forladte". så var dermed adskillelsen fra gud hævet. Vi går vel ofte og bakser med begrebet synd, og kan ikke ret få det anbragt i kristenlivet. Det er jo noget, som er over en, i en og om en, men alligevel kan det volde vanskeligheder med at se synden med Jesu Kristi øjne. Og det må man nå til, før det ret går op for en i al dens uhygge. Det kan være som et slør der drages bort fra øjet, og med blændende klarhed ser man da, at alt det der vil fjerne en fra gud er synd. og det liv vi bliver døbt til at leve, det får en forkrøblet tilværelse, trues med at dø, fordi det mangler den næring, som gud alene kan give det.

Sygdom, sorg og pine kan være synd for en, når det fjerner en fra gud. Men strider jertet i alt dette for dog at holde fast, så kan gud fader i hans belejlige time skærer gennem al syndens væv.

Han kommer med mættesle for hungrende sjæle. Kun gud fader ved vor herre og frelser for at vende alle ting så de samvirker til gode for dem der elsker gud.

Jo dybere lidelse og pinen har været desto livsaligere erfares syndernes forladelse.

Da Jesus så alden tro, hvormed de bar ham frem desto rinere kunne han gøre den gave han gav dem. Jeg tør tro de følte det som den største gave de kunne få, da han udtalte dyndernes forladelse.

Den værkbrude kom vel også for at blive legemlig rask, men han har sikkert følt at den første gave var så stor, at nu var pinen til at bære. Havde hjertet ikke stået åben og hungeren ikke været så stor, var mættelsen vel ikke blevet så fuldkommen. Den legemlige helbredelse kom jo næsten også som et svar på farisæerernes skumle tanker. Han ville vise dem på en håndgribelig måde, at han havde magten. Og vi andre stakkels jordbundne sjæle erfarer jo også nu om stunder, at han har al magten til at forlade synderne og til at helbrede.

Ind under jul 1935.

Atter nærmer sig julen, og dermed atr sindet blover så inderligt søgende .

Mon julesorgen får lov til at slukkes i år?

Hvad er det der gør, at julen er en mere tilbagevendende fest end de andre kirkelige højtider.

Overfor påske f. eks. føler man aldrig den angst i sindet for at det kunne glippe for en at få det udbytte ud af højtiden som nu gud fader ved vor herre og frelser har lagt i den. Med det er ligesom julen med alt sit er af en mere skør natur. . Der kan lettere komme brud her. Vi voksne fornuftige mennesker ejer ikke i den grad umiddelbarheden som børn har. Og umiddelbart må sjælen eje. , for at den ret kan gribe en. Når vi vil have, at julen skal komme til os på børnevis. Og så glipper det dog for os på `en eller anden måde vil skrue barndomstiden frem i nutiden. I glimt og i et nu kan vi ligesom se alt fra vor barndom men fastholde det formår vi ikke.

Skal julen blive til det vor herre lod synge gennem englene den første julenat. " Fred på jord og al hans velbehag i mennesker. " Ja skal julen blive til alt det for os voksne, da må vor herre gæste os i vor gerning til daglig og i fest ; sådan som han kan komme til menneskehjertet særegnet for hver enkelt.

Ja gud fader ved vorherre og frelser kommer til os med sit kærlighedsbudsab. En frelser er født os, en frelser hvad? Fra synd og død og dom. Ja men skal vi føle ham som frelser, da skal vi allerførst føle os som fortabte mennesker. Ti de retfærdige har læge behov , siger frelseren jo. Ja vi må ned fra det høje stade, vi som voksne mennesker gerne fjøjer os bedst ilpas på. Brorson er vel ikke for ingenting blev kaldt for julens digter.

Han kan i hvert fald lægge de toner der må , tilfor at vi som voksne kan føle julegælden. Han kan søge de ydmyge steder i støvet for frelseren græder. Der får vi vor frelser i tale, ti roserne vokser i dale. Han kan også juble i lovsang. Halleluja vor strid er endt hvo ville mere klage. . Ja syng højt i sky guds kirkeflok, halleluja nu har vi nok. - Men først var han jo også der hvor hjertet sidder mest beklemmt. Han havde jo følt at knuste hjerters føler bedst hvad denne store julefest for glæde har at bringe.

Når vi på den måde er blevet beredt af herren til at modtage hans budskab, da vil han også være vor hyttegæst, da kommer han som en kær gæst midt i vor gerning. Da kan man opleve at der bliver højtid og stilhed, når han kommer. Når gud fader siger: Fred være med dig og dine da er der også fred og velsignelse over vor gerning når den er forøvet for hans åsyn og vi har bedt om hans nærværelse i vor daglige gerning. . Herrens styrke og kraft ejer vi ikke . Når v føler herren i vor nærhed hvor er der da en lise og fred i vort sind.

Og alt det der er i os, som han vil kendes ved det vokser , gror og grønnes det føler vi med usvigelig sikkerhed. . Hvad da når vi en gang skal skue ham ansigt til ansigt. Når det evige liv en gang oprinder og alt det som her hos os lå i svøb det skal udfolde sig . Det evige liv som vi i dåben fik i gave skal en gang udfolde sig i al sin fylde og vokse i højde og dybde. Strække sig ud over tid or rum i der uendelige. Ja da vil først julebudskabet gå op for os som den største kærlighedsgerning gud har forøvet mod os fattige mennesker. Gid en afglans af dette evige liv må være hos os i denne jul. Da kører vi julesang på ny, som sig med hjertet rimer. Da åbner sig himlens borgeled, da kommer ret guds rige.

Juletanker i et brev til pastor Rydahl d. 21. - 12. - 35.

Vi sang i morges ved morgenandagten: Af Højheden oprunden er.

Der er en kærligheds lovsang i den salme, der betog mig i sådam en grad at jeg må fæste det til papiret. Og der er noget der siger mig, at jeg skal skrive det til dig. Vi har udvekslet så mange tanker, jeg har på mange måder ladet dig få indblik i mit kristenliv. Jeg tænker mig at meget af det du har hørt og forstået kan samles i ordene synd og nåde. Ja og sådan et det også. : Så vidt har Barthianismen ret og der kan jeg følge dem. Men dybest nede i mig er der noget der gør oprør ikke altid lige meget , men kristenlivet halter for mig ved kun at drage den ene side frem, der er andet og mere end synd og nåde. Der er kærlighed, kærlighed først og kærlighed sidst. Den har det som tiden og evigheden. Herfra og dertil det er tiden men over alt dette er evigheden , begynder i det uendelige , er i nuet og strækker sig i det uendelige, Ja sådan er kærligheden. Og sker det kære Rydahl at den omstråler og dens varme ombølger os. Ja da ser vi med apostelen og føler usvigeligt sandt at som han sang lovsangen over kærligheden i Korintherbrevet, sådan er det. Har jeg alt andet men fattes kærligheden er jeg intet.

Oplever man sin synd og kommer til at eje nåden ved vor herre og frelser. Ja , det er stort, det kan man leve og død på, og jeg tror at det er det centrale for en kristen at eje sine synders forladelse. Men derfor er det ikke sikkert at guds inderste væsen har opladt sig for en. Uden at kende de mennesker personligt og deres kristenliv så vil jeg tro at de mørke indre missionsfolk dem der er ærlighed i, ja de har oplevet hvad synd er og ved hvad nåden.

giver. Men er de så lykkelige og glade , frigjorte så de synger gud lovsange, og lever et muntert liv her på jord. Jeg mener nej. De har ikke fattet guds inderste væsen

Gud Salmisten synger i førnævnte salme. Kærlighed mig tvinger. Ja det er det den gør Rydahl er så stærk at det ret går op for en at alt andet blegner ved siden af den. . Derfor er tusinde døgne, verdslige søgne gyldne for kød : kan de vel ligne en dag af dine som vi dem nød. Når under sang med dit vingede ord sjælen af by over stjernerne for. Kærligheden har den evne, at den kan få så meget godt til at gro hvor den lyser og varmer. De mennesker der ejer kærligheden til sine medmennesker i store mål de bliver velsignede så det kan ses af vi andre.

De giver så meget, favner så varmt, kommer de inden for vor egen verden må det onde der ellers kan magtstjæle os rømme pladsen. Ja men er de menneskers kærlighed andet en afglans fra det himmelske. Jeg er overbevist om at de ville sige:" Din kærlighed tvang mig o gud".

Jeg tror gennem synd og nåde oplever man guds kærligheds rigdom og fylde, og der er først, når det er gennemlevet man kan give det videre sådan at det kan blive flere til forkyndelse. Guds kærligheds varme, rigdom og fylde kan gå gennem hans tjener ud til menighedens børn. Give da gud at det må lykkes for dig at synge kærlighedens lovsang over julegæsten, så det må blive jule helg i menigheden.

2 den juledag 1935.

En artikel mod lærer Korsbæk i menighedsbladet.
Snæverhed.

I menighedsbladet nr. 51 har lærer Korsbæk et indlæg " To linier som jeg ikke kan fordrage. " Ja, De må undskylde, at jeg taler lige ud, men vi nede hos os er vant til fra gammel tid at nævne tingene ved deres rette navn.

I mange år har jeg nu fulgt menighedsbladet fra uge til uge, tit og ofte har det været mig til sand opbyggelse og glæde

Lærer Korsbæk med hans kvikke replikker er mig heller ikke ukendte. Endskønt han til tider også er ramsaltet. Og her er den mig forargelig. Hele tendensen i stykket føles af mig meget snæver. Bare slå ned, slå ned, i visse retninger er der mål. Sig mig en gang hvad er ordet? Der er mange nu der til stadighed taler om ordet, ordet, ordet. Sådan som De gør lærer Korsbæk. Hvad er ordet? Er det visse ord talt af herren mens han vandrede her? Er det herren selv der menes med ordet? Når det idelig gentages og holdes fast ved det, må man dog kunne forklare det lidt mere bestemt. Ja for mig er vor herre og frelser Jesus Kristus ordet. Sådan som nu i snart 2000 år har levet i sin menighed. Kun guds søn kan vel sige noget om faderen fordi han er et med faderen. Men det med at være et med ham var for frelseren at leve ham. Kun for ham var det muligt at leve et guddomsliv hernede. Sådan som han var, levede og færdedes hernede var han ordet.

Ja men når nu hans børn, de mennesker der vil høre ham til, og vil leve og død på at kun hos ham er der frelse, hvis de af bare kærlighed til ham, fordi han elskede dem først, tvinges af den guddommelige kærlighed til at vandre i hans forspor. Leve et gud velbehageligt levned, er der så fejl? Ja, man må jo næsten tro det. Et gudeligt liv er for visse folk herhjemme en forargelse. Det må jo være fordi de som L. Fejlberg siger: " Mennesker er tilbøjelige til at korrigerer nedefter". De som lærer gør det jo ofte i sprogtimerne Det er forargeligt for mig, når De sådan falder over anmeldelsen Af Kirkeligt Samfunds formand over bogen " Fra en gammel præstegård. Man skule jo næsten tro at de ville tillægge dem kyske manerer fordi de lever et jævnt og arbejdsomt præstegårdsliv. At gud fader i Jesus Kristus tvinger dem dertil, fordi de nu er grebne af ham. Det er lige som de slet ikke vil indrømme det .

Hvem siger også at de vil understøtte ordet ved en eller anden livsform. . Gud er nu slet ikke så lille og snæver som de synes at give udtryk for. Ordet kan udmærket tale til mig gennem et andet menneske. Ikke ved hvad han siger, men ved hvad han er. T menneskes hele liv og færd kan gud godt bruge som sit redskab til forkyndelse af ordet. Når et menneskes liv og færd får glans af hans inderste higen og liv i Kristus da kan det være den kraftigste prædiken. Men nyder han sig selv og mener sig bedre end andre- ja da er forkyndelsen borte.

De korrigerer stadig nedefter lærer Korsbæk, hvem siger at vi ville se noget, men når vi så endelig ser noget fordi ordet slår ned er det også galt.

Når nu et menneske ligger slagen på valen ribbet for alt indtil det inderste i ham. Så han kun har en ulidelig pine tilbage og ikke kan røre et lem . Samtidig er gud blevet bort for ham i al den pinsel. Han kan ikke finde gud fader i alt dette. Men troen, håbet kan han ikke slippe. Han overgiver sig på nåde og unåde og oplever da også at gudsfreden daler ned over ham. Syndernes forladelse får han givet alene af nåde. Men ikke nok med det han oplever også at blive helbredt og bliver sund og rask. Hvad er da mere nærliggende end dette. Hans liv hernede prøver han med guds hjælp at leve sådan at gud med velbehag kan se på hans færd. Han prøver efter fattig evne at leve som Kristus.

Tror De at det menneske nogensinde kunne komme i tanker om at hans form for liv skulle være nogen kraftig forkyndelse af Kristus. Det menneske føler vel bedst, hvor meget der stadig glipper for ham. Men jeg er ikke i tvivl om at gud kan bruge det menneske. Han kan også forkynde ordet igennem ham. Ja det menneske kan blive en kraftig prædiken når gud vil bruge det. Mennesket vil nok være det første til at sukke gud vær mig arme synder nådig.

Vi herved hos os har i fremmedherredømmets tid kun alt for ofte set hvad det vil sige at præsterne forkyndte ordet og samtidig var de statens håndlangere og regnede det ikke for noget selv om slægtled gik til grunde.

Det er vel nok let at klarlægge for dem at forkyndelsen var så som så mange steder. Dem ikke tror på livet efter jordeliv, ingen tro på folk, fædreland alt det som giver os næring. Dem tror jeg ikke gud fader kan bruge til at forkynde det allerbedste . Altså er det ikke ligegyldigt, hvordan vi lever livet.

De mennesker der efter fattig evne søger at leve Kristus, dem har vi aldeles ingen lov til at tro om at de mener at kunne frelse sig ved et liv i gerninger.

1936

Brunbjerg d. 29. - 3-36.

Brev til Åge Jørgensen Ormslev.

Kære venner.

Tak for hilsen og frisk pust hjemmefra. Det er ikke så let altid at komme hjemmefra begge to, men godt var det at Agnete kom op til jer. Jeg synes nu I skal have en hilsen fra mig også.

Det er ikke altid man er så let til at gribe pennen og helst skal der være noget man har at bringe, et brev der giver noget, ellers bryder jeg mig ikke om at skrive. På den måde skrumper det ind, ti hvor ofte har man noget at bringe folk. Jo når man har levet, når der har været bud til en fra ham der kan fylde hjerte, sjæl og sind med en fylde uden lige.

For mig går vejen næsten altid gennem lidelse, gennem uro pine og forladthed inden man når ind til freden og hvilen i guds kærligheden. Det kan måske for andre synes n mærkelig vej. Dog er det for mig den mest værdifulde.

Tro så endelige ikke, at lovsangen ikke på den måde kan komme frem, jo netop så sker det. . Men forud for forsagelsen og tro må der jo ligge noget som vi netop ikke kan forsage uden guds hjælp. Det er jo netop pinen og smerten at føle sig så afmægtig at man kun kan vente og tro på herrens time. "Uden mig kunne i slet intet gøre. "